

T.C
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİMDEKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN
VE ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

ŞENGÜL ESER

BOLU-2019

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ZİHİN ENGELLİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİMDEKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN
VE ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Şengül ESER

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi NURHAN CORA İNCE

BOLU ,EYLÜL-2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Şengül ESER tarafından hazırlanan “Ortaöğretimdeki Özel Gereksinimli Öğrencilerin ve Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri” adlı çalışması Özel Eğitim Anabilim Dalı, Zihin Engelliler Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir. (19.08.2019)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Nurhan CORA İNCE
Üye : Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZAK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Prof. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

Yüksek Lisans Tezi Projesi olarak sunduğum, Ortaöğretimdeki Özel Gereksinimli Öğrencilerin Ve Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim. ..../..../20...

İmza

Adı Soyadı

Deniz ESER

En değerlilerim Kızım İkra Buğlem'e ve oğlum Ahmet Buğra'ya

TEŞEKKÜR

Araştırmamın planlanmasından son haline kadar her aşamasında bilgi ve deneyimlerini aktaran, bana vakit ayıran ve anlayış gösteren değerli danışmanım Sayın Dr.Öğr.Üyesi Nurhan CORA İNCE' ye sonsuz teşekkürler .

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini esirgemeyen Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'ndeki tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek Lisans öğrenimimden tezimin son haline kadar destek ve özverilerini hiç esirgemeyen bilgi ve deneyimleri benimle paylaşan, beni hep yüreklendiren, her zaman varlığını yanımda hissettiren değerli dostum Öğrt. görv. Zeynep Öztürk'e sonsuz teşekkürler.

Bilgisini paylaşmakta cömertliği ile güler yüzlülüğü ve samimiyeti ile bu süreçte beni destekleyen değerli dostum Selda Yılmaz'a sonsuz teşekkürler.

Varlıkları hayatıma anlam katan ve her işin üstesinden gelme gücünü kendimde bulduran her şeyim, kızım İkra Buğlem'e ve oğlum Ahmet Buğra'ya sonsuz teşekkürler.

Araştırmam süresince sevgisiyle, yüreğiyle yanımda olan, anlayış gösteren, yüreklendiren ve sabırla bu günü bekleyen eşim Cihat Eser'e sonsuz teşekkürler

Emeği geçen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Şengül ESER

İÇİNDEKİLER

ETİK İLİŞKİLERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN BEYAN.....	iii
İTHAF.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xvi
ÖZET.....	xvii
ABSTRACT.....	xix
I. BÖLÜM.....	1
1.Giriş.....	1
1.2.Amaç.....	6
1.3.Önem.....	7
1.4.Sayıtlar.....	7
1.5.Sınırlılıklar.....	7
1.6.Tanımlar.....	8
II. BÖLÜM.....	10
2. KURUMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	10
2.1. Kurumsal Temeller.....	10
2.1.1.Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Eğitimleri.....	10
2.1.2.İşitme Yetersizliği Olan Çocukların Eğitimi.....	14
2.1.3.Kaynaştırma.....	20
2.1.4.İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar ve Kaynaştırma Eğitimi.....	28
2.1.5.Türkiye’de Yapılan Kaynaştırma ile İlgili Araştırma.....	33

2.1.6.Kaynaştırma Hakkında Öğretmen Eğitimiyle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	39
III. BÖLÜM	45
3.Yöntem.....	45
3.1.Araştırma Modeli	45
3.2.Çalışma Grubu	46
3.3.Verilerin Toplanması	49
3.4.Veri Toplama Süreci	50
3.4.1.Görüşme İlkeleri	51
3.4.2.Verilerin Dökümü Ve Analizi.....	51
3.5.Geçerlik Ve Güvenilirlik.....	52
IV. BÖLÜM	54
4.1. Bulgular ve Yorumlar	54
4.1.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi.....	55
4.2.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımları.....	56
4.2.2.1.Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme.....	57
4.2.2.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme	58
4.2.2.3.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme	59
4.2.3.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenlemeler.....	60
4.2.3.1.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler.....	60

4.2.3.2.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler.....	61
4.2.3.3.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler.....	62
4.2.4.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları.....	64
4.2.4.1.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları.....	64
4.2.4.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar....	66
4.2.5.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçleri.....	67
4.2.5.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri.....	67
4.2.5.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri.....	68
4.2.6.İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler.....	69
4.2.6.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler.....	70
4.2.6.2.Sağlanan destek hizmetlerin yararları.....	71
4.2.6.4.Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları.....	73
4.2.7.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar.....	74
4.2.7.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar.....	74
4.2.7.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü.....	76
4.2.8.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri.....	77
4.2.8.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri.....	77
4.2.8.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler.....	78
4.2.9.İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar.....	80
4.2.9.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar.....	80

4.2.9.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları.....	81
4.2.10.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler	82
4.2.11.İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler.....	84
4.2.12.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler	86
4.2.13.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler	87
4.2.14.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler	89
4.2.15. Öğrenciye yönelik okulda yapılan bilgilendirme.....	94
4.2.16.Öğrenciye yönelik sınıf ortamında yapılan düzenlemeler.....	95
4.2.17.Öğrenciye yönelik derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar	96
4.2.18.Öğretim süreci uyarlamaları.....	97
4.2.19.Öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin beklentileri.....	99
4.2.20.Öğrencilerin öğretim sürecindeki sorunları	100
4.2.21.İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi.....	103
4.2.22.İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler.....	104
4.2.23 İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler....	105
4.2.24.Öğrencilere yönelik yapılan sınavların özellikleri.....	105
4.2.25.Öğrencilerin okul ya da eğitimde alınan bölüm ile ilgili düşünceler.....	106
4.2.26.İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar.....	106

4.2.27.Eğitim öğretimi ortamlarına ilişkin düzeyler.....	107
4.2.28.Öğrencilere okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler.....	109
4.2.29.Okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler.....	109
4.2.30.Okuldaki personellerin ve ailelerin sağladığı destekler.....	109
V. Bölüm	112
5. TARTIŞMA,SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
5.1.1.Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmesi süreci nasıl gerçekleşmektedir?.....	113
5.1.2.Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirmesi.....	114
5.1.3.Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilere kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenlemeler.....	115
5.1.4.Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler için kullanılan öğretim programları	116
5.1.5.Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri.....	118
5.1.6.Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilere sağlanan destek hizmetler.....	118
5.1.7.Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler ile eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunları	119
5.1.8.Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri	120
5.1.9.Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamaları.....	121
5.1.10.Öğretmen tarafından özel gereksinimli öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler	121

5.1.11.Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici önerileri.	122
5.1.12.Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler.....	123
5.1.13.Öğretmenlere yönelik özel gereksinimli öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler.....	124
5.1.14.Özel gereksinimli öğrencisi olan öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentileri	124
5.1.15.Öğrencilere okulda yapılan bilgilendirme	126
5.1.16.Öğrencilere yönelik sınıf ortamında düzenlemeler	126
5.1.17.Öğrencilerin derslerinde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar	127
5.1.18.Öğrencilere yönelik öğretim süreci uygulamaları	128
5.1.19.Öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin beklentileri.....	128
5.1.20.Öğrencilerin öğretim sürecindeki sorunları.....	129
5.1.21.Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinin düzeyi.....	129
5.1.22.Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile ilişkilerini geliştirmek için yapılan düzenleme	130
5.1.23.Özel gereksinimli öğrencilerle ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler.....	131
5.1.24.Öğrencilere yönelik yapılan sınavların özellikleri	131
5.1.25.Öğrencilerin okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler	132
5.1.26.Özel gereksinimli öğrencilerin dersleri anlamada farklılıkları.....	132
5.1.27.Öğrencilerin eğitim ve öğretim ortamlarına ilişkin öneriler.....	132
5.1.28.Öğrencilere okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler...133	
5.1.29.Öğrencinin okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler	134
5.1.30.Öğrenciye yönelik okuldaki personellerin ve ailelerin sağladığı destekler	134

5.1.31.Öğrencilerin okuldan, personel, arkadaş ve aileden beklentiler.....	134
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	137
Öneriler	137
5.2.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	138
5.2.2.2. İlgili Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	140
EKLER.....	140
Ek-1.Öğretmen Görüşme Formu.....	153
Ek-2.Öğrenci Görüşme Formu.....	158
Ek-3. Öğretmenlerin Betimsel İndeksi	162
Ek-4 . Öğrenci Betimsel İndeksi.....	168
Ek-5. Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğünün İzin Onayı	172
Özgeçmiş	173

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1 Görüşme yapılan işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerin demografik bilgiler	47
Tablo 3.2 Görüşme yapılan öğretmenlerin demografik bilgileri.....	48
Tablo 4.1 Araştırmaya ilişkin öğretmene yönelik temalar.....	54
Tablo 4.2 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi	55
Tablo 4.3 Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme	57
Tablo 4.4 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme	58
Tablo 4.5 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme	59
Tablo 4.6 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler	61
Tablo 4.7 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler	62
Tablo 4.8 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler	63
Tablo 4.9 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları	65
Tablo 4.10 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar ...	66
Tablo 4.11 İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri	68
Tablo 4.12 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri	69
Tablo 4.13 İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler	70
Tablo 4.14 Sağlanan destek hizmetlerin yararları	72
Tablo 4.15 Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları	73
Tablo 4.16 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar	74
Tablo 4.17 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü	76
Tablo 4.18 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri	77

Tablo 4.19 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler	79
Tablo 4.20 İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar	80
Tablo 4.21 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları	81
Tablo 4.22 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler	83
Tablo 4.23 İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler	84
Tablo 4.24 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler	86
Tablo 4.25 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler	88
Tablo 4.26 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler	89
Tablo 4.27 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde üniversiteden beklentiler	90
Tablo 4.28 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde idareden beklentiler.....	91
Tablo 4.29 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde Milli Eğitim Bakanlığında beklentiler	91
Tablo 4.30 Araştırmaya ilişkin öğrencilere yönelik temalar.....	93
Tablo 4.31 Öğrencilerin ‘Kayıtlı olduğunuz okulda size ne tür bilgilendirmeler yapılıyor?’ sorusuna verdikleri yanıtlar	94
Tablo 4.32 Sınıf ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler	95
Tablo 4.33 Derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar	96
Tablo 4.34 Derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşler	98
Tablo 4.35 Eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim	99
Tablo 4.36 Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar	101
Tablo 4.37 Sınav esnasında yaşadıkları sorunlar	102
Tablo 4.38 Öğretim sürecindeki problemlerin çözümü	103

Tablo 4.39 İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi	103
Tablo 4.40 İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler .	104
Tablo 4.41 Yapılan sınavların özellikleri	105
Tablo 4.42 Okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler	106
Tablo 4.43 İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar	107
Tablo 4.44 Okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler	108
Tablo 4.45 Okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler	109
Tablo 4.46 Okuldaki personelin sağladığı destekler	111
Tablo 4.47 Ailenin sağladığı destekler	111

KISALTMALAR DİZİNİ

akt. : Aktaran

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ÖEHY: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

RAM: Rehberlik ve Araştırma Merkezi

s. : Sayfa

ÖZET

ORTAÖĞRETİMDEKİ ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN VE ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Eser, Şengül

Yüksek Lisans Tezi

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurhan Cora İNCE

Temmuz - 2019, xiv+194 sayfa

Bu araştırmanın amacı , Bolu ilinde işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı ortaöğretim kurumlarında, sınıflarda görev yapan öğretmenlerin ve özel gereksinimli öğrencilerin, kaynaştırma uygulamasında karşılaştığı akademik ve sosyal becerilerle ilgili sorunların tespiti ve önerilerin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında, Bolu İli sınırları içerisinde bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı ortaöğretim kurumlarında sınıflarda derse giren 15 tane öğretmen ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan 6 tane öğrenciden (toplam 21 görüşmeci) oluşmaktadır.

Araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış, veriler yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde kodlama, temalar ve bunların organize edilmesi aşamalarından oluşan içerik analizi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma uygulamalarında görev alan öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, öğrencilere yönelik bilgilendirmenin yapılmadığı görülmüştür. Sınıf içinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik fiziksel düzenlemeler yapıldığını görülmüştür. Özel gereksinimli bireylerin öğretim sürecinde akranları ile anlaşamamalarını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarında görev alan öğretmenleri özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilmesinde normal öğrencilerle aynı değerlendirme yapıldığını belirtmişlerdir. Özel gereksinimli öğrenciler için idareci ve diğer personellerden, destek almadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmamızda özel gereksinimli öğrenciler de öğretmenler gibi bilgilendirmenin yapılmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Özel gereksinimli olan öğrenciler öğretmenlerin belirttiği gibi normal akranları ile ilişkilerinde anlaşılmadıklarını yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden farklı olarak özel gereksinimli öğrenciler sınıf içinde fiziksel düzenlenmenin yapılmadığını belirtmişlerdir.

Araştırma sonucu olarak; ortaöğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarında öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları ve öğrencileri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, kaynaştırma eğitimi alan öğrenci hakkında yeterli bilgi almadıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde özel gereksinimli öğrencilerin de kaynaştırma uygulamalarına yönelik bilgi almadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ve öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığı sorunlar okul ortamında kaynaştırma eğitiminin uygun olmayan fiziksel şartlarda gerçekleştirildiği, sınıf mevcudunun fazla olması, yapılan değerlendirilmelerin özel gereksinimli öğrencilere yönelik olmamasıdır.

Anahtar kelimeler: işitme yetersizliği, kaynaştırma, kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli öğrenci

ABSTRACT

THE VIEW AND THE SUGGESTION OF THE STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS AND TEACHERS IN INCLUSIVE APPLICATIONS IN SECONDARY EDUCATION

Eser, Şengül

Master's Thesis

Department of Special Education

Department of Mental Disability Education

Thesis Supervisor: Assist.Prof. Dr. Nurhan CORA İNCE

July – 2019 , xiv + pages 194

The purpose of this study is to determine the academic and psycho social problems that the teachers educating hearing-impaired students in the inclusive education in several high schools in Bolu encountered and their suggestions. This research was conducted at 3 different schools that had inclusive education in the 2012-2013 school years in the province of Bolu, with the participation of 15 teacher and 6 hearing impaired students in inclusive education. In this research, of the qualitative research methods semi-structured interview technique was used and the data was gathered via face to face interviews. During the analysis of qualitative data that was gathered from the interviews, a content analysis consisting of the process of decoding, themes and organizing of this data has been made.

According to research findings; when the teacher's views are taken into consideration. They don't have information about student's impairment. The teachers have indicated that physical arrangements were made in the classrooms. They have stated that inclusive students can't get on well with their classmates.

The teachers teaching in inclusive education have indicated that the same evaluation scale was used for both inclusive students and the other students. It is remarked that school administration and other school staff have not supported the

teachers about this issue. The inclusive students in the research have stated that they weren't informed as their teachers. They also said they can't get on well with their classmates. In contrast with the teacher's remarks, inclusive students have told that there are no physical arrangements in their classrooms.

As a result of this study; it is come out that teaching in inclusive education don't have enough knowledge and skills about inclusive education and inclusive students. They have stated that they weren't informed about inclusive students. They have stated that they weren't informed about inclusive students sufficiently. In addition to this, it has been understood that the students weren't informed,either.Finally, problems both the teachers and students encountered in inclusive education are inconvenient physical atmosphere in classrooms, the abundance of class sizes and inappropriate evaluation scales for inclusive students.

Key words: hearing impaired students, inclusion, inclusive education, students with special needs

I.BÖLÜM

1. Giriş

Bu bölümde araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları açıklanmış, araştırmayla ilgili önemli kavramlar tanımlanmıştır

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimine yönelik açılan kurumlar da önemli parça olarak bu sistemlerin içinde yer almaktadır. Özel Eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak tanımlanmaktadır (Demirkıran,2005;akt. Kışla,2008).

Bu ortamlarda eğitim alacak özel eğitime gereksinimi olan çocuklar terimi ise öğrenme ve/veya davranışlar problemleri gösteren çocukları, bedensel yada duyuşal yetersizliğı olan çocukları olduğu kadar zihinsel olarak üstün yada özel yetenekli çocukları da içerisine almaktadır.

Özel gereksinimli olan bireyler arasında işitme yetersizliğı olan önemli yer tutmaktadır. Tüfekçioğılu (2001) , işitme yetersizliğini , hafif dereceden çok ileri dereceye kadar herhangi bir derecedeki işitme özrünü göstermekte olduğunu söylemektedir. Özel eğitimi gerektirecek kadar işitme yetersizliğı hali olarak tanımlanmaktadır. Özsoy (2001) , işitme yetersizliğini "işitme duyarlılığının kişinin gelişim, uyum, özellikleiletişimdeki görevleri yeterince yerine getiremeyişinden ortaya çıkan ve özel eğitimi gerektiren bireyler" olarak tanımlamaktadır. İşitme yetersizliğı olan birey, bazı sesleri duyabilmekte fakat bu düzeydeki işitme konuşmayı anlaması için yeterli olmamaktadır. Eğitim yaklaşımı açısından işitme kaybının çocuğun konuşma ve dil gelişimini ne derecede etkileyeceğı ile ilgilenilmektedir. İşitme kaybı ile yetersizliğı sınıflandırmasını konuşma dili yeterliliğine göre yapmışlardır. Buna göre

eğitim ve cihaz yardımıyla ana dilini ve konuşma becerilerini işlevsel yeterlilikte kazanmış bireyler için ağır işiten, bunları hiç kazanmamış ve sözlü iletişimde bulunamayan bireyler için işitmeyen olarak adlandırılmaktadır (Tüfekçioğlu,2001).

İşitme yetersizliği olan çocukların yerleştirildiğieğitim ortamlarına bakıldığında, yatılı okullardan gündüzlü okullara doğru bir artış olduğu, günümüzde ise bu öğrencilerin yaşıtlarıyla aynı eğitim ortamlarında bulunmalarını sağlayan kaynaştırma eğitimi uygulamasının hızla yaygınlaştığı gözlenmektedir (Tüfekçioğlu,2001).

İşitme yetersizliği olan çocukların kaynaştırma eğitimi almalarının temel amacı; onlara işiten yaşıtları ile daha fazla etkileşime girebilecekleri ortamlar hazırlamak, topluma uyum süreçlerini hızlandırmak, psiko-sosyal açıdan olumlu yönde gelişmelerini ve toplumda üretici konuma gelmelerini sağlamaktır (Cohen, 1994; Kayaoglu, 1999; Özhan, 2000 ;Powers, 2001; Tüfekçioğlu, 1992). Daha öznel anlamda ise bu çocukların işiten yaşıtlarının dilini öğrenebilmeleri, kaynaştırma uygulaması ile ulaşılmak istenen bir diğer amaç olmaktadır (Tüfekçioğlu, 1997).

Kaynaştırma uygulamasına gerekli düzenlemeler yapılmadan öğrencilerleştirilmesi, öğrencinin özellikleri uygun olsa dahi ona yarar sağlayacağı yerde zarar getirebilmekte ve bu hasarların iyileştirilmesiçoğu zaman mümkün olamamaktadır. İşitme yetersizliği olan öğrencinin yetersizliği olmayan yaşıtları ile aynı eğitim ortamını paylaşabilmesi öncelikli olarak onun akademik beceri düzeyine bağlıdır ve yaşıtlarıyla birlikte eğitim sürecinde bu öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması durumunda kaynaştırma uygulaması amacına ulaşacaktır.

Bundan yola çıkarak kaynaştırma uygun koşullarda uygulandığında özel gereksinimli öğrencilerin rahatlıkla yerleştirilebileceği ve gereksinimlerin karşılanabileceği bir yerleştirme biçim olarak düşünülebilir. Kaynaştırma uygulamalarının bazı dayanakları bulunmaktadır. Bu dayanaklardan biri de yasal dayanaklardır. Amerika'da 1986 kongrede özel gereksinimli çocuklar ile akranlarının bir araya getirilmelerinin yaygınlaştırılması ilkesi öne sürülmüştür. Ayrıca özel

gereksinimli çocuklar için en az kısıtlayıcı ortam kavramının getirildiği PL 94-142 yasası çıkarılmıştır (Salend, 1998). Bu yasa ile özel gereksinimli çocukların eğitim programları ve eğitim yerleri belirlenmiştir. Bu yasayla birlikte özel gereksinimli çocuklara ilgili hizmetler sunulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla her tür ve derecedeki özürli çocuğa devlet tarafından eğitim verilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Türkiye’de yürürlükten kaldırılmış olan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nda kaynaştırma ile ilgili sadece bir madde yer almamışken, 30.07.1997 tarihli 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de kaynaştırmanın gereği vurgulanmış olup 12 maddesinde “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.” kararı yer almaktadır. Ayrıca bu kararnameye dayalı olarak çıkarılan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğikaynaştırmayı; özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamaları olarak ifade etmektedir. Bu ifadeye dayanarak, Türkiye’de 2005-2006 eğitim-öğretim yılında işitme yetersizliği olan olan öğrencilerin devam ettiği 1396 kaynaştırma sınıfı ve bu sınıflara devam eden 2174 işitmeengelli öğrenci bulunmaktadır. Bunun yanı sıra normal okullar içerisindeki 90 özel eğitim sınıfında da 310 işitme yetersizliği olan öğrenciye eğitim verilmektedir. 2005-2006 verilerine göre işitme kaybı olan yolcuklara eğitim-öğretim hizmeti veren Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı 49 işitme yetersizlikleri olan çocukların ilköğretim okulunda 5738 öğrenci, 14 işitme yetersizlikler lisesinde 1178 öğrenci eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012) . Diğer yandan bazı üniversitelere bağlı işitme yetersizliği eğitim merkezlerinde bu çocukların eğitim gereksinimleri karşılanmaya yönelmektedir. Bunlar içerisinde en kapsamlı hizmetveren, Anadolu Üniversitesi işitme Engelli çocuklar Eğitim ve Araştırma Merkezi (iÇEM)’dir (Tüfekçioğlu, 1992). Kaynaştırma uygulamalarından, işitme yetersizliği olan çocukların bulunduğu ilköğretim okullarından ve özel eğitim sınıflarından mezun olan işitme yetersizliği olan öğrencilerden durumu uygun olanlar işitme engelliler liselerine veya

Endüstri, Ticaret ya da Kız Meslek Liselerine bakanlıkla sınavsız olarak yerleştirilmektedir (MEB, 2012).

2012-2013 Eğitim öğretim yılı itibariyle de değişen eğitim sisteminde, Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde (4+4+4) eğitim zorunlu olacağı bildirilmiş. Bu eğitimler özür, tür ve derecesine bağlı olarak (üstün yetenekliler de dâhil olmak üzere) özel eğitim okulları/kurumları, özel eğitim sınıfları ve kaynaştırma uygulamaları şeklinde yapılacağı açıklanmıştır. 12 yıllık zorunlu eğitimle birlikte kaynaştırma eğitimi uygulamaları devam edeceği bildirilmiş. Kaynaştırma eğitimi uygulamaları okul öncesi, ilkokul ve ortaokulda olduğu gibi liselerde de uygulanmaya devam edileceği açıklanmıştır. Ancak Kaynaştırma uygulamasının sadece yasalarla desteklenmesi yeterli olmamaktadır. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimine alınması onları duyabilen öğrencilerle etkileşim içinde olmaları için fırsat yaratır, ancak bu toplumsal bütünleşmeyi garantilemez (MEB,2013).

Kaynaştırma eğitim ortamında amaç, bireyi kendi özel ihtiyaçlarını karşılamasına uygun olmayan bir eğitim çevresine uyum sağlamaya zorlamak değil, bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek sınıf ortamları yaratmaktır. Bu ortamların oluşturulabilmesi ve kaynaştırma uygulamasının tam ve doğru bir şekilde yürütülebilmesi için bazı etmenlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bunun için özel öğretim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim ortamında, öğretmenler ve okul personeli, veliler, kaynaştırma öğrencileri, normal sınıf öğrencileri, fiziksel düzenlemeler ve bireyselleştirilmiş eğitim programları, okul yönetimi ve üst düzey yöneticileri, bu etmenler arasında yer almaktadır. Kaynaştırma uygulamasının başarılı olmasındaki etmenlerden biri öğretmenlerdir. Bu bireylerin eğitiminden birinci derecede sorumlu olan öğretmenler işitme engelli öğrencilere ilişkin bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bulunduğu kaynaştırma eğitim ortamlarında başarılı olmaları akademik başarı, dil edinim düzeyleri gibi sahip oldukları özellikleri ile birlikte bu öğrencilere uygun fiziksel koşulların sağlanması,

programların öğrencilerin özelliklerine göre bireyselleştirilmesi olumlu öğretmen tutumlarının oluşturulması gibi faktörlerden de etkilenmektedir.

Türkiye'de kaynaştırılmış düzenlemede eğitim gören işitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik sürdürülen çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmaların bir kısmı farklı eğitim ortamlarına yerleştirilmiş işitme yetersizliği olan çocukların iletişim becerilerinin değerlendirilmesi (Eripek, 1990), kaynaştırma ortamında kullanılan iletişim becerileri (Pektaş, 1994; Tüfekçioğlu, 1992), okuma becerilerinde işitme engellilerin buldukları düzeyler (Girgin, 1997), sosyal beceriler-problem davranışlar ve kaynaştırma ortamındaki öğretmen tutumları olarak görülmektedir. Ayrıca Akçamete ve Ceber (1999) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, meslek liselerinde kaynaştırılmış düzenlemedeki işitme yetersizliği olan ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerinin karşılaştırmalı olarak incelendiği ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın görülmediği belirlenmiştir. İşiten öğrencilerin işitme yetersizliği olan akranlarını arkadaş olarak hem tercih etmedikleri hem de reddetmedikleri, yapılan etkinliklerde iki grubun da kendi grubundan olan arkadaşlarını tercih ettikleri araştırmadan elde edilen bulgular arasındadır. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin ülkemizde yapılan bu araştırmalar konuyu farklı açılardan inceleyen araştırmalardır.

Bir araştırmada meslek liselerinin 9. 10. ve 11. sınıflarında kaynaştırılmış düzenlemede eğitim gören işitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik işiten öğrencilerin tutumlarının çeşitli değişkenler engelli Öğrencilerin yoğun olarak kaynaştırılmış olduğu meslek liselerindeki işiten öğrencilerin tutumlarına ilişkin var olan durumu ortaya koymuşlar (Kargın ve Baydık, 2002).

Araştırmalara göre, daha önce normal öğrencilerle çalışan öğretmenler ile kaynaştırma öğrencileri ile uzun süre birlikte çalışan ve çok az deneyimli öğretmenlerle karşılaştırıldığında daha önce engelli öğrencilerle uzun süre birlikte çalışan öğretmenin olumsuz tutumlarının daha düşük düzeyde veya hiç olumsuz tutuma sahip olmadıkları da belirtilmektedir. Lisede öğrenim gören öğrencilere ve öğretmenlere yönelik danışmanlık, okuma ve not alma hizmetleri, test almada yardım, özel araç ve gereçlerin kullanılmasında yardım, taşıma, kişisel bakım, özel araç ve gereçler için tamir

servislerinin ne düzeyde olduğu, görsel ve işitsel materyallerin ne derece sağlandığı örneğin sesli kitaplar ve kısa aralıklarla test alma fırsatlarının verilip verilmediği araştırılmalıdır.

Buna göre bu araştırma işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı ortaöğretim kurumlarında kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda derse giren öğretmenlerin ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerin, kaynaştırma uygulamasında karşılaştığı akademik ve sosyal becerilerle ilgili sorunların tespiti ve önerilerin belirlenmesidir.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Bolu ilinde işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı ortaöğretim kurumlarında, sınıflarda derse giren öğretmenlerin ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamasında karşılaştığı akademik ve sosyal becerilerle ilgili sorunların tespitini ve önerilerin belirlenmesidir

Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.1.1. Alt Amaçlar:

1. İşitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik kaynaştırma ortamlarında yapılan fiziksel düzenlemeler nelerdir?
2. Eğitsel düzenlemeler nelerdir?
3. Değerlendirme sürecinde neler yapılmaktadır?
4. İşitme yetersizliği olan öğrenciler kaynaştırma uygulamalarından etkili bir şekilde faydalanmaları için yapılması gerekenlere yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
5. İşitme yetersizliği olan öğrenciler kaynaştırma uygulamalarından etkili bir şekilde faydalanmaları için yapılması gerekenlere yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

1.2. Önem

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin anadillerini ve iletişim becerilerini kazanmalarında, güdüleyici, özendirici ve çocuğun ilgisini hedefleyen ortamların hazırlanması önemli bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin gereksinimlerine göre yöntem, araç-gereç, hatta konu belirlenirse öğrencilerin iletişim becerilerini kazanmaya karşı motivasyonları arttırılabilir ve sınıfta uygun öğrenme atmosferi oluşturulabilir. Bütün bunlar için öncelikle genel eğitim ortamlarına yerleştirilen işitme yetersizliği olan öğrencilerin dersine giren öğretmenlerin hangi alanlarda ne gibi güçlükler yaşadıklarının belirlenmesi gereklidir. Böylece öğretmenler, programda yer alan öğretimsel hedefleri, eğitsel etkinlikleri, materyalleri uyarlayabilir ve uygun öğretim yöntemlerini belirleyebilirler.

Uluslararası alanyazında özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik işitme yetersizliği öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları incelendiğinde, sınırlı çalışmaya rastlanmakla birlikte, genel eğitimde eğitim gören işitme yetersizliği olan bireylerin sınıf içerisinde kullandıkları iletişim diline ilişkin araştırmalara rastlanmıştır. Ülkemizde ise; kaynaştırma ortamlarına yerleştirilen işitme yetersizliği olan meslek lise öğrencilerinin dersine giren öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarında yaşamış oldukları sorunlara yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın alanyazına da katkıda bulunacağı umulmaktadır.

1.3. Sayıtlar

Öğretmenlerin ve öğrencilerin veri toplama araçlarında yer alan sorulara verdikleri yanıtlar gerçeği yansıtmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Veriler 2012-2013 eğitim – öğretim yılı ikinci dönemde toplanmıştır.

2. Kaynaştırma uygulamalarına yönelik işitme yetersizliği olan öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki etkinliklerle ilgili veriler toplanmıştır.
3. İşitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik görüş toplanmıştır.

1.5. Tanımlar

İşitme Yetersizliği: Bireyin işitme testinden aldığı sonuçların normal işitme sınırlarından belirli derece farklılık göstermesi, bireyin dil kazanımını engellemesi ve kişinin gerekli düzeltmelere rağmen gelişim, uyum ve iletişimdeki görevlerini yerine getirememesi şeklinde tanımlanabilir (MEB,2016)

İşitme yetersizliği olan birey: 7 Temmuz 2018 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde işitme engelli birey'' işitme duyarlılığının kısmen ve tamamen kaybından dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey' 'olarak tanımlanmaktadır.

Kaynaştırma: 7 Temmuz 2018 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde kaynaştırma eğitimini, özel eğitim ihtiyaç olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Özel Gereksinimi Olan Öğrenci: 7 Temmuz 2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitime ihtiyacı olan birey, "bireysel ve gelişimsel özellikleri ile eğitim yeterlilikleri

açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (MEB,2018) . Bu araştırmada özel gereksinimi olan öğrenciler“; işitme yetersizliği olarak tanılanmış olan ve kaynaştırma ortamlarına yerleştirilen öğrencileri kapsamaktadır.

II. BÖLÜM

2. KURUMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kurumsal Temeller

Bu bölümde özel gereksinimi olan öğrenciler ve eğitimlerine ilişkin açıklamalar yapılmış, daha sonra araştırmanın konusu gereği kaynaştırma ortamlarına yerleştirilen işitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitimleri ve iletişim yöntemleri, kaynaştırma eğitimi araştırmalar ile birlikte sunulmuştur. Alan yazında Türkiye ‘de yapılan araştırmalar ve yurt dışında yapılan araştırmalar sunulmuştur.

2.1.1. Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Eğitimleri

Bütün çocuklar kendi yapılarına göre fiziksel yapıya zihinsel yapıya, farklı alanlarda öğrenme özelliklerine, öğrenme hızına ve duyuşal özelliklere sahiptir. Bu farklılıklar belirli çizgiler ya da sınırlar içinde olduğunda, çocuklar genel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler. Belirlenen sınırların dışında, farklılıkların belirgin olduğu çocuklarda ise genel eğitim hizmetleri çocukların ihtiyaçlarını karşılayamamakta, bu bireylerde ise özel eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Farklı nedenlerle, genel eğitim hizmetlerinden faydalanamayan ve yaşlılarından önemli derecede farklılık gösteren bireyler “özel gereksinimli birey” olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitime gereksinimli çocuk ise, “bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri dolayısıyla akranlarından anlamlı düzeyde farklı olan ve dolayısıyla özel eğitime ihtiyacı olan birey olarak” tanımlanmaktadır (MEB, 2010).

Özel eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı 7 Temmuz 2018 Resmi gazetede yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel gereksinimli bireyi, bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde

farklılık gösteren bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirilmiş eğitim programları ve özel olarak yetiştirilmiş personel ile uygun ortamlarda sürdürülene eğitim olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların sınıflandırılmasında, genellikle yetersizlik alanlarına dayalı bir sınıflandırma yapılmaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde (MEB, 2018). Ağır düzeyde otizmi olan birey, ağır düzeyde zihinsel engelli birey, işitme engelli birey, görme engelli birey, bedensel engelli birey, hafif düzeyde otizmi olan birey, hafif düzeyde zihinsel engelli birey, orta düzeyde zihinsel engelli birey, özel yetenekli birey sınıflandırılmaktadır. MEB'e göre özel eğitim gereksinimi olan bireylerin sınıflamasına bakıldığında görüleceği gibi, özel eğitim gerektiren bireylerin özellikleri ve gereksinimleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bu sınıflamalara göre özel gereksinimli bireyler için bazı düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu düzenlemeler özel eğitim ve rehabilitasyon hizmetleri olarak iki başlık altında ele alınabilir. Ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen hizmetlerin bütünü "özel eğitim" hizmetleri kapsamındadır (Kırcaali-İftar, 1998).

Özel eğitim; verilen eğitimden içerik, içeriğin düzenlenişi, değerlendirme, öğretim yöntemi, kullanılan materyaller yönünden yetersizliği olmayan öğrencilerin devam ettikleri programdan ayrılır. Özel eğitimde programlar özel gereksinimi olan bireylerin ihtiyaçlarına göre düzenlenir, her birey için bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlanır (MEB, 2010). Özel gereksinimi olan bireylerin nasıl bir ortamda eğitileceği ise; öğrencinin bireysel gereksinimlerinin karşılanabileceği ve eğitsel performansını en üst düzeye çıkaracak eğitim ortamını ifade etmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, Resmi Gazetede şu şekilde tanımlanmıştır: 'En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, özbakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamıdır (MEB,2016).

Özel gereksinimi olan bireylere eğitim veren kurumlar yetersizlik gruplarının özelliklerine bağlı olarak, kendi içlerinde farklılık göstermekle birlikte, eğitim hizmetlerinin sağlandığı okullar genel olarak benzeşmektedir. Özel eğitim, eğitim ortamları açısından: Özel eğitim okulları, özel eğitim sınıfları, kaynaştırma/bütünleştirme eğitim uygulamaları; destek eğitim açısından ise destek odaları, bilim ve sanat merkezleri, rehabilitasyon merkezleri şeklinde gruplandırılabilir.

2.1.1.1. Özel Eğitim Okulları: Durumları ayrı bir okulda özel eğitim gerektiren bireylerin için özür ve özelliklerine uygun gündüzlü veya yatılı açılan özel eğitim okullarıdır (573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK).

2.1.1.2. Özel Eğitim Sınıfı: Okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre millî eğitim müdürlükleri tarafından açılan sınıflardır (ÖEHY ,2018).

2.1.1.3. Kaynaştırma Eğitimi: "Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi" (ÖEH Y,2018).

2.1.1.4. Özel Eğitim Kurumları: Özel eğitim gerektiren bireylere özel eğitim desteği sağlamak veya onları iş ve mesleğe hazırlamak veya örgün eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olanların temel yaşam becerilerini geliştirmek ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak üzere gündüzlü özel eğitim kurumlarıdır (573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK).

2.1.1.5. Destek Eğitim Odası: "Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş ortamı" (ÖEHY,2018).

2.1.1.6. Özel Yetenekli Birey: ‘‘Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey’’ (ÖEHY,2018).

2.1.1.7. Bilim ve Sanat Merkezleri : ‘‘Örgün eğitim kurumlarına devam eden; genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarında özel yetenekli olan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim hizmeti vermek üzere açılan kurumu, ’’ (ÖEHY,2018).

2.1.1.8. Bedensel Engellilerin Eğitimi: Bedensel engelli birey ‘‘Kas, iskelet ve sinir sistemindeki bozukluklar nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi, ’olarak tanımlanmaktadır (ÖEHY,2018). Bu gruptaki özel eğitim gereksinimli öğrencilere uygulanan programlar, normal ilköğretim ve ortaöğretim okullarına uygulanan programlarla aynı veya paralellik göstermekte ve bu okulları tamamlayan öğrenciler normal ilköğretim, ortaöğretim seviyesinde diploma sahibi olabilmektedirler.

2.1.1.9. Zihinsel Engellilerin Eğitimi: İlköğretim Okulları: Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan 6-14 yaş grubundaki engelli çocukların eğitim gördükleri eğitilebilir zihinsel engelliler ilköğretim okulları. Bu okulları tamamlayan öğrencilere normal ilköğretim diploması verilir.

Eğitim ve Uygulama Okulları: Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan 6-14 yaş grubundaki engelli çocukların eğitim gördükleri öğretilbilir zihinsel engelliler eğitim uygulama okulu ve ilköğretim okulları. Bu okulları tamamlayan öğrencilere diploma verilir, fakat ilköğretim diplomasına denk değildir.

İş Okulları: Hafif derecede zihinsel yetersizliği olan 15-21 yaş grubundaki öğrencilerin devam ettiği 4 yıllık okullardır. Bu okulları tamamlayanlara iş okulu

diploması verilir. Bu diploma lise diplomasına denk değil, yüksek okul eğitimi için geçerli değil, ancak işe yerleşmede geçerlidir.

İş Eğitim Merkezleri: Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan, zorunlu eğitim dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayan engel gruplarının eğitim gördükleri, iş eğitim ve kurs bitirme belgesi aldıkları okullardır. Bu okullardaverilen kurs bitirme belgesi, mesleki eğitim merkezlerinde verilen kurs belgesine denk değildir (MEB,2010) .

2.1.2. İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitimi

İşitme yetersizliği çocukların eğitiminde, bilgi ve beceri öğretiminin mümkün olduğunca görsel araçlarla desteklenmesi, eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve akran etkileşimine imkân sağlanması oldukça etkilidir. Ayrıca yasayarak öğrenmenin, öğrenilenlerin kalıcılığındaki önemi düşünüldüğünde, uygulamaya dayalı aktif öğrenmenin işitme engelli çocukların eğitimindeki önemi oldukça dikkat çekicidir. Türkiye'de işitme yetersizliği olan çocukların eğitimlerinin sorumluluğu, düzenlenmesi ve denetimi, diğer özel gereksinimi olan ve olmayan gruplarla birlikte Milli Eğitim Bakanlığı'ndadır (Tüfekçioğlu, 1998).

Özel eğitim okullarında işitme yetersizliği olan öğrencilere okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde eğitim verilmektedir. Okul öncesi eğitimi dışında her kademedede, işitme yetersizliği olan öğrenciler yatılı ve gündüzlü olarak eğitim görmektedir. İşitme yetersizliği olan çocukların okul öncesi eğitimlerinde, çocuklara günlük yaşamda gerekli bazı temel davranışlar kazandırılmakta ve ilköğretime hazırlanmaktadır (MEB,2013).

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin orta eğitimlerinin normal ortaöğretim kurumlarında sürdürmeleri teşvik edilmektedir. Böylelikle akranlarıyla sosyal ve duygusal yönden hayatı paylaşımları sağlanmaktadır. İşitme yetersizliği olan çocukların eğitimlerinde ortam düzenleme, eğitim kalitesini büyük ölçüde etkilemektedir. Sınıfların yalıtımı, uygun araç-gereç ile donatımı ve çocukların bireysel-grup işitme

cihazları ile eğitimi faaliyetlerine katılımları esastır. Milli Eğitim Bakanlığı işitme yetersizliği olan çocukların okulları ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin özel sınıflarının uygun eğitim ortamlarına kavuşturulması yönünde yürüttüğü çalışmaları devam ettirmektedir. İşitme yetersizliği olan çocukların ilköğretim okullarında dudaktan anlama ve ses eğitimi çalışmaları, Türkçe dersi içinde ve çocukların davranış gelişimlerine uygun olarak düzenlenmektedir.

Öğrenciyi fark etmek için öğrenci ders esnasında ya da akranları ile iletişim halinde iken sese tepki veremeyebilirler, İletişim kurarken ya çok yüksek sesle ya da fısıltı ile konuşabilirler. Ders içi akranları derse katılım sağlarken etkinliklere katılmakta zorlanabilirler. Sözel dil gerektiren derslerde akranlarından geride olabilirler. Kavram becerileri zayıf olabilir (MEB,2013).

Dilbilgisinde (ekleri kullanmada, kurallı cümle kurmada) problem yaşayabilirler, Düzgün ve akıcı konuşma becerileri akranlarına göre sınırlı olabilir. Arkadaşları ile ortak etkinlik kurmada sınırlılık gösterebilirler Neler yapabiliriz? Ayrıntılı bir değerlendirme ile öğrencinin tam ve doğru bir şekilde profilini ortaya koyun. Akademik becerilerine ve iletişim becerilerine ilişkin var olan performans düzeyini belirleyin. Başlangıç değerlendirmesinde öğrencinin tanılanma yaşı, tercih ettiği iletişim biçimini belirleyin. Teknolojiden nasıl yararlanabileceğini ortaya koymaya çalışın. Bilgisayarlar ve görsel sunuma dayalı öğretim materyalleri kullanın. İşitme cihazı kullanan öğrenciler hakkında diğer öğrencilere bilgi verin (MEB,2003).

Öğrencinizle konuşurken veya ders anlatırken onun görüş alanında kalın, ona doğru dönerek ders anlatın, somut kavramlar kullanın. Tahtaya yazı yazarken konuşmak yerine tahtada yazma işlemi bittikten sonra anlatmaya devam edin. Arka plan gürültülerini en düşük seviyede tutmaya özen gösterin. Tahtaya yazı yazarken aynı anda konuşmamaya dikkat edin.

Konuşurken öğrencinin bildiği kelimelerle, anlaşılır, net ve kısa cümleler kullanmaya çalışın. Öğretimde kullandığınız yazılı, sesli ve görsel materyalleri (videolar, PPT sunuları, resimler, yazılı metinler vb.) öğrencinin edinmesine fırsat verin.

Aile ile işbirliği yapın ve öğrenciyle ilgili hedefleriniz hakkında onları bilgilendirin ve size yardımcı olmalarını sağlayın. Mümkün olan her zaman ifadelerinizi yazın ve anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol edin. Derse başlamadan önce varsa çocuğun işitme cihazının çalışıp çalışmadığını kontrol edebilirsiniz (Örn. öğrencinin arkasına geçip “ Ali ses var mı? Beni duyuyor musun?” gibi (MEB,2013).

2.1.2.1. İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

İşitme yetersizliği olan bireylerin iletişimini geliştirmeye, konuşma dili kazandırmaya yönelik birçok yöntem vardır.

2.1.2.1.1. Sözel İletişim Yöntemi

Bu yöntemin dayandığı temel ilke, işitme yetersizliği olan kişinin işitenlerin dünyasında yaşamını sürdürebilmesi için, en yaygın iletişim biçimi olan sözel dili öğrenmesi gerektiğidir.

Bu yöntemde, öğretilbileceği ve öğretilmesi gerektiği düşüncesi ile yapılandırılmış dil, belli kalıplar ile ve belli bir sıra ile çocuklara öğretilmektedir. Bu yapılandırma, konuşma eğitimi, ekleme çalışmaları, işitme eğitimi, dudak okuma eğitimi, dil ve okuma eğitimi başlıkları altında çeşitli çalışmaların tümünü kapsamaktadır. Çalışmalar, dilin öğretilmesi gerektiği düşüncesine göre yürütülür. İşaret dilinin öğrenilmesinin konuşma öğrenimine kıyasla daha kolay olması sözel dil gelişimini engelleyebileceği için sözel iletişim yönteminde işarete yer verilmez. (Tüfekçioğlu, 1998)

Bu yöntemde işitme eğitimi, dudaktan okuma ve konuşma öğretimine ağırlık verilir. İşitme yetersizliği olan bireyi, ana dilini konuşabilir ve konuşulanı anlayabilir

hale getirmeyi amaçlayan bir yöntemdir. İşitme duyusu, bu yöntemde dil edinimi için temel duyu olarak kullanılır (MEB, 2003).

Bu yöntemde işitme yetersizliği olan çocukların gecikmeli de olsa işiten çocuklarla aynı dil edinim süreçlerini izleyeceği kabul edilir. İşitme yetersizliği olan çocukların yakın çevrelerindekiyle anlamlı etkileşime girerek dillerini geliştirebileceklerine inanılır. Doğal işitsel-sözel yöntem, sözel iletişim yönteminin bir türüdür ve işitme yetersizliği olan bireylerde konuşmanın geliştirilmesi, bu yöntemin temel hedeflerinden biridir (MEB, 2003).

Doğal işitsel sözel yöntem, çocukların var olan işitme kalıntılarından yararlanarak, işitme kaybına uygun cihazların kullanılmasıyla, doğal ve etkileşimli ortamlarda konuşma ve dil gelişimini sağlamayı amaçlar. Ancak bu yöntemde erken teşhis, erken cihazlandırma, işitme kaybına uygun cihaz kullanımı, cihaz kullanımında sürekliliği sağlama ve erken eğitim büyük önem taşımaktadır. Dilin öğretilmeyeceği, doğal ortamlarda kazanılabileceği savunulur. Ayrıca bu yöntemde ailenin eğitime doğrudan katılımı ve ailenin bilinçlendirilmesi vazgeçilmez bir unsurdur. Bu yöntem işaret yöntemini kullanmayı, abartılı görsel ipuçlarını içeren jest ve mimiklerini reddeder (MEB, 2003).

Ancak normal konuşma akısı içinde doğallıkla kullanılan jest ve mimikler, vücut dili ve dudaktan okuma gibi görsel ipuçlarını destekler. Bu yöntemde dinleme becerisinin kazandırılması ve sesin algılanması çok önemlidir. Sesi fark etme, yerini belirleme, sesin ayırt edilmesi, seslerin sınıflandırılması ve aralarında bağlantılar kurulması ise, dinleme becerisinin gelişiminde önemlidir (MEB, 2003).

2.1.2.1.2. İşaret Dili Yöntemi

Duygu ve düşünceler, nesnelere, belli bir dilin harfleri veya konuşma sesleri, beden hareketlerinden oluşturulan ve görsel olarak algılanan işaretlere benzetilmeye

çalışılarak iletişim sağlanır. Özellikle çok ileri derecede işitme kaybı olanlar tarafından kullanılan bir iletişim şeklidir (MEB, 2003).

Kolay öğrenilen bir yöntem olmakla birlikte, toplumda işaret dilinin bilinme düzeyi göz önüne alındığında, işitme yetersizliği olan bireyin, çevreyle iletişiminde zorlanmasına ve toplumdan uzaklaşmasına sebep olabilmektedir.

İşaret dilinin ilden ile okuldan okula, sınıftan sınıfa ve hatta öğretmenden öğretmene farklılık gösteriyor olması ve kullanılan işaret sisteminde belli bir standardın olmayışı, bu yöntemle ilgili olarak yaşanan bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır (MEB 2003).

İşaret dili: Bazı nesne ve fikirlerin işaretlerle anlatılmasından oluşur. İşaret dili, konuşulan dillerin yapılarından farklı bir gramatik yapıya sahip bir dil olarak işaretlerle (el, kol biçimleri, hareketler) ifade edilen bir iletişim sistemidir. İşaret dili daha çok doğuştan engelli olup eğitim görmemiş işitme engelli bireylerin kullandığı bir yöntem olarak bilinmektedir (MEB, 2003).

Parmak alfabesi: Belirli bir dilin harflerini parmaklarla görülür hale getirmeye dayanır. Bu yöntemle göre işitme yetersizliği olan kişi parmaklarıyla havada yazı yazarak iletişim kurar. Daha çok yazı dilini bilenler tarafından kullanılır. Bu yöntemin etkililiği, o dilin harflerinin parmakla anlatıma uygun olmasına bağlıdır. Belgili (işaretli) konuşma: Dilin konuşma seslerini elle belirtmeye dayanmaktadır. Her ses için bir özel işaret kullanılmaktadır (MEB, 2003).

2.1.2.1.3. Total Yöntem

İşitme yetersizliği olan bireylerin kendi aralarında ve diğer insanlarla en etkili iletişim kurabilmelerinde işitsel, sözel ve işaret yöntemi gibi toplumda geçerli tüm iletişim biçimlerinin birleşiminden yararlanmasını amaçlayan bir yöntemdir. Bu

yöntemin temelini, yöntemin bir araç olduğu ve aracın amaçlarla uyum içinde olması gerektiği düşüncesi oluşturmaktadır.

Burada belli bir çocuğa hangi yöntemin daha uygun olduğunu belirlemedeki hedefin, çocuğun ihtiyaçlarını en uygun biçimde karşılamak olduğu belirtilmektedir. Yani bu yöntem bireysel farkların ve bireysel ihtiyaçların önemini vurgulamaktadır. Ancak, yöntemin uygulanmasında belli bir standardın olmayışı iletişimde sorunlara sebep olmaktadır. İşitsel, sözel ve işaret yöntemlerinin kim tarafından, nasıl uygulandığı sorularına verilecek net cevaplar, belli bir standardın oluşması açısından önemlidir (MEB, 2003).

2.1.2.1.4. İki Dil Yöntemi (Bilingual)

İki dil yöntemi, işitme yetersizliği olan bireylerin eğitiminde yeni sayılabilecek bir yöntemdir. Genel olarak erken yaşlarda, iki dilin eşzamanlı olarak öğrenilmesine dayanır. İşitme yetersizliği olan bireylerin eğitimi açısından bakıldığında işaret dilinin ilk dil, sözel dilin ikinci dil olarak öğrenilmesi şeklinde tanımlanabilir. Burada herhangi bir dilin, diğerine üstünlüğü söz konusu değildir (MEB, 2003).

Yöntemin çıkış noktalarından biri, işitme kaybından kaynaklı “işitme yetersizliği” yetersizliği olmadıkları, kendilerine ait ayrı dilleri ve kimlikleri olan bir alt grup olduklarına yönelik düşüncelerdir. İşaret dilinin işitme engelli bireyin iletişim ve ihtiyaçlarını karşılayacak bir anadili olduğu ve işitme engell yetersizliği olan kişiler tarafından tercih edildiği savunulmaktadır.

İşitme yetersizliği olan bireylerin sözel dili de öğrenmeleri gerektiği çünkü günümüz dünyasında birçok bilginin yazılı biçimde sunulduğu ve okuma yazma bilmemenin etkisinin toplumda engelli olarak nitelendirilmesi ile sonuçlanabileceği ileri sürülmektedir. İşaret dili yetkin bir şekilde konuşulmaya başlandıktan sonra, sözel dilin, özellikle de okuma yazma boyutunun öğretilmesi gerekmektedir. Bu yaklaşımda,

çocuğun (1 yaş gibi) erken bir yaşta işaret dilini öğrenerek, iletişim boyutundaki tüm sorunlarının çözümlenerek akademik bilgilere hazır bir hale gelmiş olacağı düşünülür.

2.1.3. Kaynaştırma

7 Temmuz Özel Eğitim Yönetmeliğine göre kaynaştırmanın tanımı: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi ,olarak tanımlamıştır (ÖEHY,2018).

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda her tür ve kademedeki eğitimlerini kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürebilirler. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler. Okul öncesi eğitim, ilköğretim ya da mesleki ve teknik eğitim programlarının uygulandığı özel eğitim okullarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim verilebilir (ÖEHY,2018).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim yapılan okullarda BEP geliştirme birimi oluşturulması zorunludur. Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu ile Ödül ve Disiplin Kurulu'nda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerle ilgili alınacak kararlarda BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapılır (ÖEHY,2018).

2.1.3.1. Kaynaştırmanın Amaçları–ilkeleri

Kaynaştırmanın amacı, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi normal hale getirmek değildir. Kaynaştırmanın amacı özel eğitime ihtiyacı olan çocukların; Kendi gerçeğini benimsemesini sağlamak, Onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmaktır. Okul düzenini ve okuldaki uygun davranış biçimlerini tanımlarını sağlamaktır (MEB,2013).

Normal gelişim gösteren diğer çocuklarla nasıl iletişim kurabileceklerini öğrenmeleri ve yaşlılarına uyum sağlayabilmelerini gerçekleştirmektir. Normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli yaşlılarına karşı daha olumlu tutumlar geliştirmelerine yardım etmektir. Anne-babaların, diğer çocuklar içinde çocuklarının başarılı yönlerini görmelerine, onun sınırlı yeteneklerini daha gerçekçi olarak değerlendirmelerine ve buna göre tavır takınmalarına yardımcı olmaktadır (MEB ,2013).

Kaynaştırma amaçlarına bakıldığında eşiteğitim fırsatı ilkesi göz önünde bulundurularak, normal eğitim ortamlarında özel gereksinimli öğrencinin bireysel eğitim programları hazırlanarak gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanabildiği, yeterli süre boyunca yaşlılarıyla birlikte olabildiği, kaynaştırma uygulamaları yasa ve yönetmeliklerle düzenlenerek özel gereksinimli bireylerin en üst düzeyde faydalanması amaçlanmıştır (Yigen, 2008).

Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre araç gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır. Sucuoğlu ve Kargın (2006) , kaynaştırmanın özel gereksinimli çocuğun sınıfa yerleştirilmesinden daha geniş bir anlamı içerdiğini belirtmekte ve bu yüzden başarılı kaynaştırma açısından uyulması gereken bazı ilkeleri şu şekilde sıralamaktadırlar: Başta okul müdürü olmak üzere tüm okul çalışanları özel gereksinimli çocuklara karşı kabul edici ve destekleyici tutum sergilemelidir (Kargın,2006).

Sınıf öğretmeninin tutumu ve davranışları kaynaştırma için önemli bir husustur. Kaynaştırma öğrencisinin alınacağı sınıf, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak biçimde düzenlenmelidir. Genel eğitim sınıflarında tüm öğrenciler birbirleriyle oynama, öğrenme, eğitim ve sosyal etkinliklere katılma imkânına sahip olmalıdır. Kaynaştırma öğrencisinin yerleştirildiği sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrenci hakkında bilgi sahibi olması sağlanmalıdır. Özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmenine destekleyici özel eğitim hizmetleri sağlanmalıdır. Sınıftaki tüm öğrenci velileriyle iş birliği sağlanmalıdır. Bu bağlamda kaynaştırma uygulamalarının başarısı açısından özel gereksinim gruplarının özelliklerinin bilinmesi ve tüm kaynaştırmaya dâhil olan bileşenlerin uygun hazırlıklarının yapılması önem taşımaktadır (MEB,2013).

2.1.3.2. Kaynaştırma Türleri

Kaynaştırma eğitimini tam zamanlı kaynaştırma,yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olmak üzere üç türdür. Aşağıda kısaca bu türler açıklanmıştır.

2.1.3.2.1. Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim

Tam zamanlı kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerinin kaydının normal sınıfta olduğu; bireyin tüm gün boyunca normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim aldığı durumudur. Bu durumda sınıf öğretmenleri öğrencinin tüm gereksinimlerini karşılamakla sorumludur. Ancak, öğrenci gereksinimlerine bakılarak, destek özel eğitim hizmeti alabilir (Batu ve İftar, 2011).

Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim hizmetlerinin sunulmasında aşağıdaki hususlar dikkate alınır: Öğrenciler, kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak BEP hazırlanır. Ortaöğretimi tamamlayan öğrencilere akranlarına verilen diploma düzenlenir. Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan

öğrenciler için uygun ortam düzenlemeleri yapılır ve destek eğitim odası açılır (ÖEHY,2018).

Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede 2 öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilir. Ancak bu sayı birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda ihtiyaç doğrultusunda artırılabilir.Kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan özel eğitim okullarında sınıf mevcutları 5'i özel eğitim ihtiyacı olan birey olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14; diğer kademelerde 15 öğrenci olacak şekilde oluşturulur (ÖEHY,2018) .

2.1.3.2.2. Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında başarının değerlendirilmesi

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde kayıtlı olduğu okulda uygulanan mevzuatın yanında aşağıdaki hususlar da dikkate alınır:Öğrencilerin başarıları BEP'lerine göre değerlendirilir. Tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılarak gerekli tedbirler alınır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için merkezi sistem sınavlarında gerekli tedbirler alınır (ÖEHY,2018).

İşitme yetersizliği, zihinsel yetersizliği veya otizmi olan öğrenciler, her tür ve kademe velinin yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda yabancı dil dersinden muaf tutulabilirler. Bu öğrenciler merkezi sistem sınavlarında, yabancı dil dersi sınavından muaf tutulurlar. Öğrencilerin yabancı dil dersinden muaf olma durumu okul yönetimi tarafından e-Okul sistemine işlenir. Görme yetersizliği olan öğrenciler için resim, şekil ve grafik içeren sorular kabartma olarak, betimlenerek veya bu soruların yerine eş değer sorular hazırlanarak değerlendirme yapılır. Motor becerilerde yetersizliği olan öğrenciler velinin yazılı talebi doğrultusunda motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden muaf tutulurlar .Öğrencilere, velinin

yazılı talebi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda ilkokulda bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir (ÖEHY,2018).

2.1.3.2.3. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin, özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılarak uygulanan yarı zamanlı eğitimidir. Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır (MEB,2013).

2.1.3.2.4. Tersine Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 23 Madde, j bendi).

2.1.3.3. Kaynaştırma Eğitiminin Yararları

Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli çocuğa yararlarının yanı sıra kaynaştırma eğitiminin sağlandığı sınıfta bulunan normal gelişim gösteren çocuklar, aileler ve sınıfın öğretmeni açısından da pek çok yararı bulunmaktadır. Özel gereksinimli bireyler Bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığı ile kapasitelerine ve öğrenme hızlarına uygun eğitim alırlar. Özelliklerine uygun eğitsel, sosyal ve fiziksel ortamlar düzenlendiği için uyum, başarı ve kendilerine güven kazanmaları kolaylaşır.

Kendine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk, bir işe yarama duygusu gibi sosyal değerler dizgesi gelişir. Sosyal bütünleşmeleri kolaylaştır (MEB,2013).

Kaynaştırma ortamlarında olumsuzdan çok, olumlu davranış gösterme frekansları artar. Model olma ve özdeşim kurmaları kolaylaştır. İletişim, işbirliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler. Algı sistemi ve öğrenme özelliklerine uygun yöntem teknik araç ve gereçlerin kullanılması sayesinde öğrenmeleri pekişir.Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel, serbest zaman etkinlikleri sayesinde bütünsel gelişimleri kolaylaştır (Salend, 2001).

Destek eğitimi sayesinde zayıf yönlerini kısa sürede yeterli hale getirebilirler. Kendine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk, bir işe yarama duygusu gibi sosyal değerler dizgesi gelişir. Ayrıca liderlik, model olma ve sorumluluk duyguları gelişmesiyle birlikte kendilerinde var olan yetersizlikleri görüp bunları giderme davranışları sergileme becerilerini de kazanırlar (Atkın, 2013).

Sosyal bütünleşmeleri kolaylaştır. Kaynaştırma ortamlarında olumsuzdan çok, olumlu davranış kazanırlar. Model olma ve özdeşim kurmaları kolaylaştır. İletişim, işbirliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler. Algı sistemi ve öğrenme özelliklerine uygun yöntem teknik araç gereçlerin kullanılması sayesinde öğrenmeleri pekişir.Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel, serbest zaman etkinlikleri sayesinde bütünsel gelişimleri kolaylaştır. Normal gelişim gösteren çocuklar için yararları; Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrenciler kaynaştırma uygulamalarıyla birlikte bireyler arasında var olan farklılıklara karşı daha hoşgörülü olmayı öğrenirler ve işbirliği ile yardımlaşma becerilerini arttırırlar (Kırcaali – İftar, 2012).

Engelli insanlara karşı şartsız kabul, hoşgörü, yardımlaşma, ortak yaşam, demokratik ve ahlaki anlayışları gelişir. Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlılık geliştirirler. Bireysel farklılıkları doğal karşılar ve saygı gösterirler. Kendi yetersizliklerini görme, bunları kabul etme ve giderme davranışları gelişir. Liderlik, model olma ve sorumluluk duygusu gelişir. Ailelere Yararları Çocukların ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda daha sağlıklı bilgi edinirler.Özel gereksinimli bireylerin aileleri

kaynaştırma uygulamaları ile birlikte çocukları üzerindeki beklentilerini daha uygun tutmaya, okula bakış açılarını değiştirmeye, aile içi çatışmaları daha az yaşamaya ve çocuklarına nasıl yardım edecekleri konusunda yeni yollar öğrenmeye başlarlar (Atkın, 2013) .

Çocuk üzerindeki beklentileri, çocukların kapasitesiyle bağdaşım göstermeye başlar. Çocuktaki gelişmelere bağlı olarak kaygı ve güvensizlik duygusu umuda dönüşür. Çocuğun eğitim, bakım, davranış düzenleme vb. konularda bilgilenirler. Okula bakış açısı, değişim ve iş birliği gelişir. Aile içi çatışmalar azalır, aile sağlığı ve iş verimliliği artar. Normal gelişim gösteren çocukların aileleriyle iş birliği, yardımlaşma dayanışma yapılmasına ortam sunar.Kaynaştırma uygulamaları içerisinde yer alan normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinde ve yakın çevrelerinde özel gereksinimli bireylerle ilgili bir yaşantıları yoksa, kaynaştırma ortamına dahil edilmeleri ile birlikte ileriki hayatlarında birçok ortamda karşılaşılabilecekleri özel gereksinimli çocukları önceden tanıma ve onları daha iyi anlama fırsatı bulacaklardır (Wolfensberger, 1982; akt; Eripek, 1986). Öğretmenlere Yararları; şartsız kabul, hoşgörü, sabır, bireysel özelliklere saygı davranışigelişir. Bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlama ve uygulamada daha başarılı olurlar. Eğitimde ekonomiklik sağlanır. Disiplinle ilgili değerlendirme ölçütü gelişir (MEB,2013).

Kaynaştırma uygulamaları sınıf öğretmenlerine ise, kaynaştırmaya karşı olumlu tutum geliştirme ve gerçekçi beklentiler içinde olma, sosyal etkileşimi arttırıcı, bütün öğrencilere yararlı olabilecek nitelikte ek eğitim alma, farklı özelliklerdeki çocuklara yardım ettikleri için mutlu olma, farklı bilim alanlarından uzmanlarla iş birliğine giderek yeni ilişkiler geliştirme konularında yardımcı olmaktadır (Bailey ve Turhan, 2007).

2.1.3.4. Kaynaştırma Uygulamalarında Destek Özel Eğitim Hizmetleri

“Destek Eğitim Odası”, okul ve kurumlarda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamlarıdır (MEB ,2018).

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrencilerin öğrenim gördüğü okul ve kurumlarda “Destek Eğitim Odası” açılması zorunludur. Kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşmasında destek özel eğitim hizmetlerinin önemli bir rolü vardır. Kaynaştırma eğitimi boyunca özel gereksinimle birey, birlikte olduğu yaşlılarının düzeyinde kalabilmesi ve ihtiyaç duyduğu becerileri kazanabilmesi için düzenli ve sistemli destekleyici bir eğitim almalıdır (Fuchs ve Fuchs, 1994; akt. Nizamoğlu, 2006). Destek özel eğitim hizmetleri, kaynaştırma uygulamasından yararlanan işitme engelli öğrenciye ve/veya öğretmenine sağlanan özel eğitim hizmetleridir (ÖEHY,2018).

Kaynaştırma, tanımında da yer aldığı gibi, özel gereksinimle öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek hizmet sağlanarak gerçekleştirilirse sağlıklı olarak uygulanabilecek bir uygulamadır (Batu ve İftar ,2011). Destek eğitim odasında eğitim alacak öğrenciler ile destek eğitim alacağı dersler, BEP geliştirme biriminin önerileri doğrultusunda rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonunca eğitim öğretim yılı başında belirlenir. Ancak; ihtiyaç halinde söz konusu planlama eğitim öğretim yılı içerisinde revize edilebilir. Özel eğitim ihtiyacı olan her öğrencinin ihtiyacı doğrultusunda bu eğitimden yararlanması sağlanır (MEB,2013).

Destek eğitim odasında verilen destek eğitim hizmetleri okulun veya kurumun ders saatleri içinde yapılır. Destek eğitim odasında öncelikli olarak öğrencinin kayıtlı olduğu sınıfta o ders saatinde okutulan derse ilişkin eğitim verilir. Ancak; destek eğitim odasından yararlanacak özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için hazırlanan program

doğrultusunda öğrencinin kayıtlı olduğu sınıfta o ders saatinde okutulan dersten farklı bir ders, haftalık ders çizelgesinde yer alan ders saatleri tamamlanmak kaydı ile verilebilir (MEB,2013).Özel gereksinimli öğrenciler hiçbir destek hizmet sağlanmaksızın sınıfa yerleştirildiğinde, ne yetersizliği olan bireylere yararlı olunabilir, ne de akranları arkadaşlarına daha saygılı ve duyarlı olmayı öğrenebilirler (Vuran, 2005).

Ülkemizdeki kaynaştırma uygulamalarında destek hizmet sağlanamaması yapılan uygulamada yükün sınıf öğretmenlerine kalmasına neden olmaktadır. Bu da özel gereksinimli öğrenciye verilen eğitimin kalitesini düşürmektedir. (Sucuoğlu ve Kargin, 2008) .Kaynaştırma eğitiminde bireylere sunulan destek özel eğitim hizmetlerini sınıftan ayrılmadan sağlanan destek hizmetler ve sınıf dışından aldığı destek hizmetler olmak üzere iki sınıfta inceleyebiliriz.

Bu hizmetler öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda uygulanan eğitim destek hizmetleridir. Bu hizmetlerde öğrencinin performansına bakılarak öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda öğrenciye sunulan eğitim destek hizmetleridir. Kaynaştırma uygulamasına dahil olan işitme engelli öğrencinin eğitim gereksinimlerinin tümü devam ettiği sınıfta karşılanamadığı durumlarda kaynak oda uygulamasından yararlanılması uygundur (MEB,2013).

2.1.4. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar ve Kaynaştırma Eğitimi

İşitme duyarlılığı doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası bir takım nedenlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. İşitme duyarlılığının kişinin gelişim, uyum, özellikle iletişimindeki görevleri yeterince yerine getiremeyişinden ortaya çıkan duruma işitme engeli denir (Özsoy, 1985).

Birey çevresiyle işitme yoluyla ilişkisini ilkel, anlamlı ve simgesel diyebileceğimiz üç düzeyde kurar. İlkel denilen düzeyde birey çevresindeki sesleri

sezer, farkında olur ama onlara bir anlam veremez. Anlamalı düzeyde bireyin bazı davranışları bazı seslerle birleştirir hale gelir. Bazı sesler belli birtakım işaretler olarak tanınır. Kişi gelen sesteki yön anlar, olayları anlar, tehlikeleri sezer hale gelir ve onlara göre davranır. Simgesel düzeyi insanın dil kullanmasıyla ilgili olan düzeyidir (MEB,2013).

Dil ve iletişimin iki temel ögesi işitme ve konuşmadır. Okuma ve yazma da işitme ve konuşmadan türetilmiş olan iletişim türleridir. Kısaca işitme; anlama, konuşma, okuma, yazma ve diğer işitme özellikli iletişimin temeli denilebilir. İşitme yetersizliğinden dolayı, özel gereksinimi olan çocuklar için uygun eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması, kaynaştırma eğitiminden yararlanılması ve mesleki eğitim ile topluma kazandırılması gerekir. Millî Eğitim Bakanlığı ÖHY (2018) kaynaştırma eğitimi, 'Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi' olarak tanımlamıştır.

Kaynaştırma uygulaması iyi planmış kaynaştırma için gerekli ortamlar sağlanmış gerekli bilgilendirmelerin yapıldığı bir kaynaştırma uygulaması işitme yetersizliği ve işiten öğrencilerle birlikte bunların aileleri için de önemli yararlar sağlayabilir. İşitme yetersizliği olan çocukların dil gelişimlerinde ve akademik becerilerin gelişiminde eğitim aldıkları ortamların önemli bir yeri vardır. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim hizmetlerine bakıldığında işitme yetersizliği olan öğrencinin en az kısıtlayıcı ortamda eğitim hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. Bu da kaynaştırma eğitimi uygulamasının hızla yaygınlaştığını göstermektedir (MEB,2013).

İşitme yetersizliği olan öğrenciler kaynaştırma uygulaması ile akranlarını gözleme onları model alma, taklit etme ve işiten akranları ile iletişim kurabilmiş olacaktır. İşitme yetersizliği olan çocuklar işiten çocuklarla iletişime geçerek uygun konuşma ve dil yöntemlerini gözlemleyerek dili öğrenmeleri kolaylaşır (Girgin,2014).

İşitme yetersizliği olan çocukların kaynaştırma eğitiminin ortamlarına yerleştirilmelerinin temel amacı; onlara işiten yaşıtları ile daha fazla etkileşime girebilecekleri ortamlar hazırlamak, topluma uyum süreçlerini kolaylaştırmak, psiko-sosyal gelişim alanlarında olumlu yönde gelişmelerini ve toplum tarafından sosyal kabulünü, uyumunu ve etkileşimini sağlar. Aynı zamanda toplumda üretici bir birey olmasına yardımcı olur (Girgin,2014).

İşitme yetersizliği öğrencilerin akademik başarılarının gerçekleşmesi için de kaynaştırma çok önemlidir. Uğurlu (1987); işitme yetersizliği olan çocuğun işiten yaşıtları ile birlikte aynı eğitim ortamlarına yerleştirilmeden önce öğrencinin dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerindeki başarı düzeyine, öğretmenin sınıftaki işitme yetersizliği olan öğrenciye yeterli zamanı ayırma fırsatı olup olmadığına, sınıfın fiziksel koşullarının yeterliliğine, işitme cihazlarının etkin kullanılıp kullanılmadığına ve öğrencinin öğrenme hızının işiten yaşıtlarına yakınlık gösterip göstermediği konusunun kaynaştırmanın başarıya ulaşması konusunda önemli olduğunu vurgulamaktadır (Girgin,2014).

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bulunduğu ortamlarda kaynaştırmanın başarıya ulaşması için ortamın hazırlanması çok önemlidir. Bauer ve Kroeger, 2004; Salend, 2005; Wood,2006;akt:Akay, Uzuner ve Girgin (2014). “Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm önerileri.” çalışmasında öğrenme becerilerine, cinsiyetlerine, ırklarına, ekonomik statülerine, aile yapılarına, kültürlerine bakılmaksızın herkesin genel eğitim sınıflarında birlikte eğitim görebilmesi, bireysel üstünlük, ihtiyaç, çeşitlilik ve hassasiyetin göz önünde bulundurulması, başarıları inceleyen, farklılığı değerlendiren, öğreten ve sınıf yönetimi uygulayan, bireysel ihtiyaçları belirleyebilen, herkese genel programda ilerleme şansı sağlayan yansıtmacı eğitimcilerin olması, grup etkinliğinin olması, eğitimciler, profesyoneller, öğrenciler, aileler ve kurumlar arasında işbirliğine dayanan ilişki oluşturulması, kaynaştırma uygulamalarına devam edecek bireyin birden fazla yetersizliğinin bulunmaması ve engelinin erken yaşta tanılanmış olması, ve eğitim ortamlarının fiziksel açıdan uygun düzenlenmiş olmasını vurgulamıştır (Girgin,2014).

Cook ve Friend (2010), en az kısıtlayıcı ortamı sunmanın tek başına yeterli olmadığını, çocuklara destek eğitim hizmeti sunulmadığı zaman özel gereksinimli çocuğun sadece kaynaştırma sınıfına konulduğunu, bu durumun ise çocuğa bir fayda sağlamayacağını belirtmişlerdir. Destek eğitim hizmetleri sunulmadan özel gereksinimli çocuğun kaynaştırma uygulamasından yararlanamayacağını vurgulamışlardır. Destek eğitimde yetersizliği olan öğrenci bir uzman tarafından ihtiyaç duyduğu alanlar belirlenerek destek eğitim sınıflarında desteklenir.

Kaynaştırma uygulamasının başarılı olması için yetersizliği bulunan öğrencilerin bulunduğu sınıf ortamlarında sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı ile destek eğitim hizmetleri gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda kaynaştırma programına başlanılmadan önce işitme yetersizliği olan ve işiten öğrencilerin, öğretmenlerin, işitme yetersizliği olan ve işiten çocukların ailelerinin program hakkında bilgilendirilerek, hazır bulunuşluklarının sağlanması gereklidir (Girgin,2014).

İşiten çocukların hazırlanması için öğretmenlerin, işiten çocuklara, sınıfa yeni katılacak olan öğrenci hakkında bilgi vermeleri gerekir. İşitme yetersizliği öğrencinin bazı yetersizlikleri olduğu, fakat bunun yanı sıra birlikte bir çok şey yapabilecekleri, işitme cihazı ve cihazın işlevi, işitme yetersizliği olan arkadaşlarına nasıl yardımcı olabilecekleri ve toplumda onlar gibi işitme yetersizliği olan birçok kişinin bulunduğu anlatılmalıdır. İşiten çocuklar, işitme engeli, kullanılan işitme cihazları ile ilgili olarak film, fotoğraf ve kitap vb. araç gereçlerden de yararlanılarak bilgilendirilmelidir. Böylece öğrencilerin işitme yetersizliği olan arkadaşlarına karşı olumlu bir tutum geliştirmeleri sağlanmaya çalışılacak, bu da işitme yetersizliği olan çocuğun sınıf ortamına uyumunu ve kabulünü kolaylaştıracaktır (MEB,2013).

Yetersizliği olan çocukların ailelerinin hazırlanması için yetersizliği olan çocuğa sahip ailelerin endişelerini azaltmak ve onları kaynaştırma programı hakkında bilgilendirmek için; yetersizliği olan çocuğun kaynaştırma programında karşılaşılabileceği güçlükler, programın özellikleri, okul ve sınıfın özellikleri, çocuğun okul ortamındaki güvenliği, ailenin evde yapması gereken destek eğitim hakkında onlara bilgiler verilmelidir. İşiten çocukların ailelerinin hazırlanmasında ise işiten

çocukların aileleri, sınıftaki yetersizliği olan öğrencinin özellikleri, yeterlilik ve yetersizlikleri, sınıfa uyumu gibi konularda bilgilendirilmelidirler. Bu aileler, yetersizliği olan çocukların aileleri ile tanıştırılarak birbirlerine destek vermeleri sağlanabilir. Öğretim plânlarının bireyselleştirilmesi kaynaştırma sınıfında bulunan yetersizliği olan öğrenci için çok önemlidir. Öğretim plânlarının bireyselleştirilmesinde, işitme yetersizliği öğrencinin gereksinim ve öncelikleri dikkate alınarak tüm alanlardaki (örneğin, okuma-yazma, matematik, vb.) performans düzeyinin belirlenmesi söz konusudur (MEB,2013).

Kaynaştırmaya alınan işitme yetersizliği olan öğrencinin destek eğitime ihtiyaç duyduğu alanlar belirlenerek öğrenci için uzun dönemli ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi gereklidir. Öğrenci için belirlenen amaçlar doğrultusunda okulda yapılan etkinlikler hakkında aile bilgilendirilmeli, evde yapılabilecek çalışmalar saptanarak aile bu konuda yönlendirilmelidir. Tüfekçioğlu (1992), kaynaştırma eğitimi alan işitme engelli çocukların sosyal gelişimlerinde ve akademik becerilerde başarılı olmaları için bu ortamlarda bulunması gereken özellikleri şu şekilde belirtmiştir:

- İşitme cihazları donanımı, cihazların etkin kullanımı ve düzenli kontrolü,
- Sınıf içinde konuşmayı en rahat ve net olarak işitmelerine olanak verecek şekilde sınıfların desenlenmesi ve akustik işlem uygulanması,
- Sınıftaki çocuk sayısının az olması,
- Eğitim malzemelerin bulunurluğu,
- İşitme engelli çocukların engeli dolayısıyla diğer çocuklardan farklı olarak kendi dil ve kavram seviyesine özgü desenlenen programlara ve öğretim tekniklerine ayrıcauygun destek hizmetlerinin sağlanmasına gereksinim vardır. İşitme engelli çocukların özelliklerinin kaynaştırma eğitimine uygunluğunun iyi bir değerlendirilme ile belirlenmesinden sonra, bu çocukların ihtiyaçlarına yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması başarılı kaynaştırma uygulamalarını sağlar.

2.1.5. Türkiye’de yapılan kaynaştırma ile ilgili araştırma

Tüfekçioğlu (1992) ,’Eskişehir ilindeki normal okullarda eğitim gören işitme engelli öğrencilerin durumu’’çalışmasında Eskişehir ilindeki genel eğitim okullarındaki sınıflara yerleştirilmiş işitme engeli olan öğrencilerin yerleştirildiği ortamın fiziksel koşulları ve işitme engeli olan öğrencilerin okuldaki öğrenim bakımından farklılaşp farklılaşmadıklarıincelenmiştir. Araştırmaya İçem sorumluluğunda kaynaştırmaya dâhil edilen 6,diğer okullardan kaynaştırmaya devam eden 40 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonunda kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrenciler arasında İÇEM’e devam eden öğrencilerin kaynaştırma ortamında geliştikleri ve bu ortamda başarılı olabildikleri ancak diğer okullarda kaynaştırma uygulamasında bulunan işitme engeli olan öğrencilerindüzeyleri bakımından kaynaştırma ortamına uygun olmadıkları, okuma anlama durumlarına göre çoğunluğunun kapasitelerine uygun gelişme göstermediklerine yönelik bulgular elde edilmiştir. Diğer okullarda kaynaştırmaya giden öğrencilerin %7 sinin okuduğu ve okuduğunu anladığını, ortaokul öğrencilerinin % 45’nin ise okuduğunu anlamadığını göstermektedir. İçem’e devam eden kaynaştırma ilkokul öğrencilerinin ise % 25 ‘nin okuduğunu ortaokul öğrencilerinin ise tamamınınsınıf düzeyinde okuduğu görülmüştür. Bu sonucunda ortamın fiziksel koşulları ve sınıftaki öğrenme ortamı ile açıklanmış.

Batu (1998), ‘özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri’ araştırmasında, zihin ve işitme engelli öğrencilerin yerleştirildiği bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Bu okulda 518 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 18’i zihin engelli, 13’ü işitme engellidir. Okulda, engelli çocukların bulunduğu sınıflarda derse giren öğretmen sayısı 49’dur. Araştırmaya katılma gönüllük esasına bağlanmış. Bu çağrıya yalnızca 19 öğretmen olumlu yanıt vermiştir. Niteliksel olarak uygulanan bu araştırmada öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen verilerden tümevarımsal veri analizi tekniği kullanılarak 11 tema oluşturulmuştur. Bu temalardan yalnızca “kaynaştırmaya uygun olan öğrenciler” başlığını taşıyan birinci temada zihin engelli öğrenci ile işitme engelli öğrenci ayırımına gidilmiştir.Bu bulgu ile 9 öğretmen görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin çoğu hafif derecede zihin engelli öğrencilerin kaynaştırmaya işitme engelli öğrencilerden daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya göre, öğretmenlerin yıllardır zihin engelli öğrencilerle çalışmaya alışmaları, işitme engelli çocukların onlar için yeni olmasıyla açıklamaktadır. Öğretmenlerin bazıları zihin engelli öğrencilerin özellikle sosyal becerilerde önemli gelişmeler gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Akçamete ve Ceber (1999), ' kaynaştırma sınıflarındaki işitme engelli ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesi' çalışmasında meslek liselerinde kaynaştırılmış düzenlemedeki işitme engelli ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerinin karşılaştırılmalı olarak incelendiği ve gruplar arasında anlamlı bir farklılığın görülmediği belirlenmiştir. İşiten öğrencilerin işitme engelli akranlarını arkadaş olarak hem tercih etmedikleri hem de reddetmedikleri, yapılan etkinliklerde iki grubun da kendi grubundan olan arkadaşlarını tercih ettikleri araştırmadan elde edilen bulgular arasındadır.

Aydın ve Şahin (2002) , 'kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla, özel eğitim hizmetleri yönetmeliğini karşılaştırılması' çalışmasında , okul yöneticileri, öğretmen ve rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden, bazı yönetmelik maddelerinin uygulandığı, bazı yönetmelik maddelerinin kısmen uygulandığı, bazı yönetmelik maddelerinin ise uygulanmadığı bulunmuştur. Yönetmelikle uygulamanın benzer olduğu durumlar şunlardır; Öğrenci kayıtları (yönetici), kayıt olan öğrencilerin yetersizlik türleri (yönetici), sınıf tekrarı (yönetici, öğretmen), aile ile işbirliği (rehber öğretmen, öğretmen), öğretmenlere yönelik hizmetler (rehber öğretmen). Yönetmeliklerin kısmen uygulandığı durumlar; Sosyal kabul için önlem alma (öğretmen), kurumdaki fiziksel, sosyal ve psikolojik ortam düzenlemesi (yönetici)dir. Yönetmelikle uygulamanın farklı olduğu durumlar ise; Sınıf mevcudu (yönetici),sosyal kabul için önlem alma (öğretmen), öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını belirleme (öğretmen), bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanması (öğretmen), aile ile işbirliği (öğretmen) dir.

Kargin ve arkadaşları (2003) ise kaynaştırma uygulamalarına ilişkin mevcut durumu saptamak amacıyla, öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirleyen bir çalışma yapmışlardır. Veriler “kaynaştırma uygulamalarına ilişkin durum saptama anketi” aracılığı ile 2566 kişiden toplanmıştır. Bu kişilerin 519’u okul yöneticisi, 907’si sınıf öğretmeni ve 114 ‘ü ise kaynaştırma öğrencilerinin anne-babalarıdır. Araştırmanın sonucunda, Türkiye’de kaynaştırmaya ilişkin birçok problem olduğu görülmüştür. Çalışmanın yöneticilerle ilgili bulguları ise şöyledir: Okul müdürlerinin büyük çoğunluğu okullarının kaynaştırma çalışmaları için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak da sırasıyla, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması, okulun fiziksel koşullarının uygun olmaması, sınıf öğretmenlerinin isteksiz oluşu, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olması ve diğer öğrencilerin ailelerinin isteksiz olması şeklinde ifade etmişlerdir.

Okul müdürlerinin büyük bir çoğunluğu kaynaştırma konusunda eğitim almamışlardır. Ancak okul müdürleri kaynaştırmaya yönelik daha fazla bilgi almaya gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir. Müdürlerin gereksinim duydukları konuların sırasıyla; farklı engel gruplarına ilişkin, fiziksel koşulları uyarlamaya ilişkin, kaynaştırma konusundaki yasal düzenlemelere ilişkin, sınıf öğretmenlerinin kabulü ve desteğine ilişkin olduğu görülmüştür. En az gereksinim duyulan konu ise diğer öğrencilerin velilerini bilgilendirmedi. Ayrıca okul müdürlerinin büyük bir kısmı kaynaştırma öğrencisi okula gönderilmeden önce kendilerine bilgi verilmediğini belirtmişlerdir. Okul müdürlerinin yine büyük çoğunluğu kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce ortam, öğretmen ve diğer öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanmadıklarını, bunun nedeni olarak da yeterli bilgiye sahip elemanlarının olmayışı, zaman ve kaynakların sınırlı oluşu şeklinde belirtmişlerdir. Son olarak müdürlerin tamamına yakını, kaynaştırma uygulamaları için herhangi bir destek almadıklarını ifade etmişlerdir.

Kaya (2003), 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili yönetmeliklerle açıklanan kaynaştırma uygulamalarının, 2000-2001 öğretim yılı içerisinde Ankara ilinde nasıl düzenlendiğinin incelenmesi amacıyla, kaynaştırma uygulamalarında yer alan

okullardaki yönetici, rehber öğretmen ve sınıf öğretmenlerine anket uygulamıştır. Yapılan araştırma sonucunda anket uygulanan bireylerin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olduğu, kaynaştırma uygulamalarına karşı olumlu tutum göstermedikleri ve yapılan çalışmaların yetersiz olduğu saptanmıştır.

Okta (2008) , 'Kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi ' çalışmasında Eskişehir il merkezinde 17 ilköğretim okulu ile sınırlıdır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları yerleştirmeleri sürecinde Özel eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2006) öngörülen hususların yerine getirilmediği belirlenmiştir. Çalışma grubundaki okulların çoğunda Bep birimi oluşturulmadığı, dolayısıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmadığı, hazırlanan programlarda eksikler olduğu görülmüştür. Uzman desteği alınmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu mezun oldukları alanlarda işitme engellilerin eğitimlerine yönelik ders almadıklarını söylemişlerdir. Bu öğrencilere okul içinde destek hizmet sağlanmadığı ortaya çıkmıştır. Kaynaştırma öğrencilerin dersine giren öğretmenlerin işitme engelli olan öğrenciler ve eğitimleri ile ilgili destek hizmetlere ihtiyaç duydukları ancak kendilerine destek hizmetlerin sağlanmadığı ortaya çıkmıştır.

Göl (2014), 'kaynaştırma eğitimi alan görme yetersizliği olan ve gören öğrencilerin akran ilişkilerinin incelenmesi ' çalışmasında ergenlik döneminde önem kazanan arkadaşlık ilişkilerinin aynı eğitim ortamındaki görme yetersizliği olan ve gören öğrencileri nasıl etkilediği araştırılmış, birbirilerini kabul düzeyleri belirlenmiştir. Araştırmaya Ankara iline bağlı üç lise dahil edilmiştir Çalışmaya dahil edilen üç okulda çalışmaya katılan görme yetersizliği olan öğrenci sayısı ,10 erkek ve 14 kız öğrencidir. Gören öğrenci sayısı ise;207 kız ve 148 erkek olmak üzere 355 öğrencidir. Gören 355 öğrencinin hepsi sosyometri uygulamasına dahil edilmiştir. Görüşmeye ise 27 kız ve 26 erkek olmak üzere 53 gören öğrenci katılmıştır. Görüşme formları elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara bakıldığında, görme yetersizliği olan ve gören öğrenci öğrencilerin, birbirlerini kabul etme düzeyinin düşük seviyede kaldığı, birbirlerini kabul düzeylerinin farklılaştığı ve birbirleri ile etkileşimlerin yetersiz olduğu görülmüştür.

Kara (2016), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek ve daha etkili bir kaynaştırma eğitimi yürütülebilmesi için öneriler geliştirebilmek amacıyla yaptığı çalışmasını, 2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Ümraniye ilçesindeki üç resmi ilkokulda görevli 40 sınıf öğretmenin katılımıyla, görüşme tekniği kullanarak gerçekleştirmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Öğretmen Bilgi Formu” ve “Görüşme Soruları” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin yetersizlik türlerinin sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutum geliştirmelerinde etkili olduğu, okul ve sınıfın fiziki şartlarının, sınıf mevcutlarının, kaynaştırma eğitimi sürecindeki tüm ilgililerin desteğinin sınıf öğretmenin iş yükünü hafiflettiği ve motivasyonunu arttırdığı, konu hakkında bilgi sahibi olan sınıf öğretmenlerinin, olmayanlara göre özel gereksinimli öğrencilere daha olumlu tutumlarla yaklaştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akmeşe ve Kayhan (2016),”okul öncesi düzeyde eğitim alan işitme engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılan iletişim modlarına/yaklaşımlarına ilişkin öğretmen görüşleri”. Bu çalışmada koklear implantlı ya da işitme cihazlı öğrencilerin devam ettiği tersine kaynaştırma uygulamasının yürütüldüğü iki ayrı okul öncesi eğitim kurumunda görevli öğretmenlerin, işitme engelli öğrencilerin eğitimi, işitsel sözel eğitim, işaret dili, iletişim ve dil gelişimi konularındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Betimsel olaral desenlenen çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin görüşleri "işitme engelli öğrenciler için kaynaştırma", "görev ve sorumluluklar", "işitme engelli öğrenciler için etkili öğretim", "aile katılımı", "yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri", "öğretmen yeterlikleri" olmak üzere toplam altı tema şeklinde betimlenmiştir. Sonuç olarak, işitme engelli öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında daha nitelikli bir eğitim alabilmesi öğretmenlerin işitme engelli çocukların eğitimlerine yönelik yeterlikleri ile ilişkilidir. Gerek sözel işitsel yaklaşım gerekse işaret dilinin öğretmenler tarafından bilinmesi, doğru bir biçimde uygulanması öğretimsel düzenlemelerin niteliğini olumlu anlamda etkileyerek, işitme engelli öğrencilerin akademik başarılarına, yaşadıkları toplumla etkileşim kurmalarına katkı sağlayacaktır.

Karahan (2017) , ‘‘işitme engellilerin eğitiminde kaynaştırma eğitimi: bir meta değerlendirme rneği’’ çalışmasında Türkiye'de, kaynaştırma eğitimi alan işitme engelli öğrencileri kapsayan ve 2000-2017 yılları arasında yapılmış olan araştırmaları metodolojik olarak incelemek üzere yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden i ie geçmiş çoklu durum çalışması ile desenlenmiştir. Kriterlere uygun 26 araştırmaya ulaşılmış. Bu araştırmalar giriş bölümünde amaç, önem ve sınırlılıklar açısından, yöntem bölümünde model, desen, evren, örnekleme, veri toplama ve veri analizi açısından değerlendirilmiş. Bulgular, tartışma, sonuç bölümleri birbirleriyle olan tutarlığı açısından ele alınmıştır. Önerilere yer veren makaleler belirtilmiş. Bu bağlamda elde edilen veriler Spss programı ile analiz edilmiş. Analizler sonucu frekans ve yüzde hesaplamalarına ulaşılmış. Araştırmaların giriş bölümlerinin çoğunlukla uygun olarak yazıldığı gözlenmiştir. Yöntem bölümünün de çoğunlukla uygun olduğu fakat geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yeterli düzeyde olmadığı gözlenmiştir. Bulgular, tartışma, sonuç ve önerilerinde önem gösterilen bölümlerden olduğu gözlenmiştir. Genel olarak araştırmaların metodolojik yazım kriterlerine uyduğu saptanmış. Buna karşılık araştırmaların geçerlik ve güvenirlik analizlerine biraz daha önem verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Yazıcıoğlu (2018), ‘‘kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri’’ çalışmasında, Bu çalışmada alanyazın taraması yapılarak kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve kaynaştırma modellerine ilişkin bilgiler açıklanmaya çalışılmıştır. Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitimin, tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma olmak üzere üç farklı modelde uygulandığı görülmektedir. Ancak Türkiye’deki kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük bir kısmı tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreç içerisinde dünyada ve Türkiye’de nasıl geliştiğini ortaya koymak ve ülkemizde uygulanan kaynaştırma modellerini açıklamaktır.

Düşünür (2018), ‘‘ilkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin ğretmen görüşler’’ çalışmasında nitel ve nicel süreçlerin birlikte izlendiği karma yöntemle gerçekleştirilen bu araştırmada; araştırmanın evrenini, 2014/2015 eğitim-

öğretim yılında İzmir il merkezinde, ilkokullarda görev yapmakta olan, sınıf öğretmenleri (2, 3, 4. sınıflarda görev yapmakta olan), örnekleme Konak, Gaziemir, Buca, Narlıdere ve Balçova ilçelerinde 45 ilkokulda görev yapan 357 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada nicel verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Eğilimleri Ölçeği” (SÖKEL)” kullanılmıştır. SÖKEL 357 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Nitel verilerin elde edilmesinde ise yine bu çalışma için geliştirilmiş olan “yarı yapılandırılmış görüşme formundan” yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; Kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi sırasında sosyal anlamda ilerleme kaydettikleri, akademik anlamda gelişimlerinin daha yavaş olduğu, normal gelişim gösteren öğrencilerin yardımlaşma, paylaşma gibi olumlu davranışlar kazandıkları, kaynaştırma öğrencilerinin velilerinin öğrencinin durumunu kabullenmekte güçlük çektikleri, sınıf öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında kaynaştırma öğrencisinin kendi içindeki gelişimini temel aldıkları, kaynaştırma öğrencilerinin beceri gerektiren derslerde alan derslerine göre daha başarılı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Literatür çalışmalarında daha çok normal öğrenci ile özel gereksinimli öğrencilerin birlikte değerlendirilmesi, okul yöneticilerin, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime bakış açılarının ve tutumlarının tespit edildiği görülmüştür. Ancak ortaöğretimde işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerinin dersine giren öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili görüşleri, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunları, önerileri ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarındaki ihtiyaçları, karşılaştıkları sorunları ve önerileri detaylı bir şekilde incelenmemiştir.

2.1.6. Kaynaştırma Hakkında Öğretmen Eğitimiyle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Cheney ve Barringer (1995) , ‘duygusal ve davranış bozukluğu olan ortaokul öğrencilerinin dâhil edilmesinde öğretmen yeterliliği, öğrenci çeşitliliği ve personel eğitimi ‘ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarında duygusal ve davranışsal bozuklukları (EBD) olan öğrencileri eğitmek için ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili bilgi yeterlikleri ve beceri uzmanlığı ile ilgili kendilerine yaptıkları puanlamalar değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir. Öğretmenlerin öz değerlendirmelerinin sonuçları, kaynaştırma sınıflardaki öğrencilerin çeşitli akademik, sosyal ve duygusal davranışlarına ilişkin ortalamaları incelenmiştir. Bu ilk sonuçlar, öğretmenlerin kendilerini kaynaştırma sınıflarında akademik ve davranışsal problemleri olan öğrencilerle ilgili güçlükler yaşadıkları için çok az bir yetkinliğe sahip olduklarını göstermiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ihtiyaç duydukları görülmüştür .

Kluwin (1999), 'sağır ve işiten öğrencilerle sosyal bütünleşme 'çalışmasında öğretmen, veli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin işitme yetersizliği olan öğrencilere karşı olumsuz tutum sergilediklerini ve bu konuda eğitime ihtiyaç bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Cawthon (2001), “ Sağır öğrencilerle kapsayıcı sınıflarda öğretme stratejileri” çalışmasında kapsayıcı sınıflardaki uygulamalarla ilgili öğretmen, öğrenci görüşlerine ulaşmışlar.Öğretmen görüşleri açık ve net sorularla görüşme yapılmıştır.Araştırma sonuçlarından biri de İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırılmasında, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle ilgili bilgi sahibi olmadıkları olmuştur.

Brownell, Ross, Colon ve McCallum (2005), “özel öğretmen adaylarının kritik özellikleri ile genel öğretmen eğitiminin karşılaştırması’ çalışmasında kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenler etkili öğretmen eğitim programlarının önemli bir kritik öğesinin işbirliğinin olduğunu bildirmiştir. İşbirliği, kaynaştırma eğitim için bir ön koşul olarak kabul edilmektedir. Kaynaştırma eğitimini başarılı şekilde sağlayan okullar, tüm öğrenciler için etkili programlar ve hizmetler sağlamak üzere işbirliği yapan genel ve özel eğitimcilerle birleşik bir eğitim sistemine sahiptir.

Acedo ve arkadaşları (2008) ,‘kapsayıcı bir eğitim tanımlamak’adlı yapmış olduğu bir araştırmada kaynaştırma eğitimiyle ilgili birçok öğretmenin karşı karşıya kaldığı güçlüklerin çeşitliliği göz önüne alındığında, kaynaştırmayla ilgili hizmet içi

eğitim programlarının kalitesiyle ilgili retmenlerin memnun olmadığı grlmŖtr. retmenlerin kaynaŖtırmayla ilgili olarak beceri ve deneyim geliŖtirmeleri için ve daha sonra konuyla ilgili uzmanlaŖmak için daha iyi eğitim programlarının oluŖturulması gerektiği ifade edilmiŖtir.

Foster ve Cue (2009), ‘Destek hizmette görev yapan retmenlerin iŖitme yetersizliği olan rencilerdeki görevleri ve sorumlulukları’alıŖmasında veriler anket ve okul gözlemleri ile toplanmıŖtır. AraŖtırmanın sonuçları ,retmenlerin iŖitme yetersizliği olan rencilerle çok sık alıŖtıklarını onlar için bireysel planlar yaptıkları grlmŖtr.Aynı zamanda destek hizmetlerde görev yapan eğitimcilerin uygulamaya yönelik bilgi konusunda bir takım sorunlarla karŖılaŖıldıđını grlmŖtr.

Esteve ve Nuova (2009),’retmen eğitimi: GeliŖiminin teorik temelleri eğitim programları’ alıŖmasında üretme pratiğinin “profesyonel üretim kültürü” bilgisini geliŖtirmede anahtar olduğunu öne sürmektedir. Burada iŖbirliđi, gerekli bir beceriler geniŖ ölçüde ele alınmaktadır ve araŖtırmalar kaynaŖtırma eğitiminin meslektaŖlarla iŖbirliđi içerisinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Sınıf içi yardım eŖitli Ŗekillerde uygulanabilir. Özel eğitim uzmanı sınıfta kaynaŖtırma rencisi ile ilgilenirken, sınıf retmeni sınıfı ile ilgilenebilir. Ya da özel eğitim uzmanı sınıf ile ilgilenirken, sınıf retmeninin diğer renciler ile ilgilenmesi Ŗeklinde olabilir.

Slobodzian (2009) ,’kapsamlı bir ortamda dıŖlanam sorunları’alıŖmasında, 20 iŖitme yetersizliği olmayan ve iki sağır beŖinci sınıf rencisi, bir genel eğitim ve bir kaynak odası retmeni ve destek personelinin deneyimlerini araŖtırmıŖtır. alıŖmanın sonucunda, iŖitme yetersizliği olmayan akranları tarafından sağır beŖinci sınıf rencileri dıŖlanmıŖtır. Sosyal etkinliklerde rol verilmemiŖtir. KaynaŖtırma uygulamalarında gereken destek eğitimi hizmetlerinin yeterince sağlanmadığını sonucuna ulaŖılmıŖtır. EŖit ve adil bir eğitim fırsatı önerilerinde bulunulmuŖtur.

Harvey ve arkadaŖları (2010) ,tarafından yapılan bir araŖtırmada özel eğitim, ilköğretim ve ortaöğretimde kaynaŖtırma sınıflarında alıŖan retmenlerin kaynaŖtırmayla ilgili müfredat, iŖbirliđiyle ilgili eğitim ihtiyaçları olduğu ortaya

çıkılmaktadır. Bu nedende fakülte lisans döneminde eğitim gören öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimiyle ilgili bilgilendirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Araştırmada 5’li likert tipi bir ölçek ve program öğelerine odaklanmış, açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Sonuçlar, öğretmenlerin katılımcıların kaynaştırmayla ilgili eğitim ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir.

Donnelly ve Watkins (2011) , ‘avrupa’da kaynaştırma için öğretmen eğitimi’ adlı araştırmasında Kaynaştırmayla ilgili öğretmen eğitimi sorunlarının, Avrupa çapında politika gündeminde yüksek sorunlar arasında yer aldığı ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler Engelliler Haklarına Dair Sözleşme (2006), hem uluslararası hem de Avrupa düzeyinde, merkezi eğitimin daha adil bir toplum geliştirme çabalarının nasıl olduğunun farkına vararak, birçok teknoloji tarafından desteklenen değişim için bir güç ve hız kazanmış olduğu belirtilmektedir. Okulların bütünleştirme eğitim sistemine doğru ilerlerken, tüm öğretmenlerin sınıflarındaki tüm öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak ve meslektaşları ile işbirliği içinde çalışmak için eğitime ihtiyacının olduğu belirtilmiştir. Avrupa genelinde dahil edilmek üzere kaynaştırmayla ilgili öğretmen eğitimine yönelik çalışmaların hız kazanması gerektiği belirtilmiştir.

Marchark ve Knoors (2013) ,’’ sağır çocukları eğitmek; dil, biliş ve öğrenme ‘‘ çalışmasında bu makale, işitme engelli öğrenciler arasında bilişsel işleyişini incelemekte, işiten öğrencilerden öğrenmeyi etkileyebilecek şekillerde önemli ölçüde farklılık olduğunu gösteren araştırmaları tanımlamakta ve bütünleştirmektedir. İşitme engelli ve işiten çocukların, görsel-uzamsal işleme, hafıza ve yönetici işlevi gibi alanlarda farklılık gösterdiğini ortaya koyan bulgulara ulaşılmış. İlk olarak, öğretmenler ve diğer uzmanlar, sağır çocukların işitmeyen çocuklara göre farklı öğrendiğini anlamalıdır. Ancak o zaman öğretim yöntemlerin ve materyallerin güçlü yönlerini ve ihtiyaçlarını tam olarak hazırlayarak karşılanması gerektiği görüşüne ulaşıldığı görülmüştür.

Uluslararası araştırma sonuçları; Salte, Swanwick ve Pearson (2014) , ‘kapsayıcı temel sağır eğitim ortamlarında işbirlikçi çalışma uygulamaları: öğretim görevlisi bakış açıları’ makalesinde ortaöğretim sınıflarındaki sağır öğrencilerin

öğrenme deneyimlerini, öğretim asistanlarının (TA) perspektiflerinden araştıran deneysel bir araştırmanın bulgularını sunmaktadır. Öğretim asistanlarının bakış açılarını temsil etmek için veri toplanmasına güvenilir bir yaklaşımı kolaylaştıran niteliksel, işbirliğine dayalı bir yöntem geliştirilmiştir. Katılımcılar 10 öğretim asistanı, 5 ana öğretmen, 7 sağır öğrenci ve 3 sağır uzmanından oluşmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle nasıl konuştuklarına ve sınıfta uzmanlık bilgisine ve çalışma ilişkilerine özellikle vurgu yaparak sağır öğrencilerin karşılaştığı zorluklara dikkat edildi. Öğretim asistanlarının, ana öğretmen adaylarının, çoğu sağır öğrencinin yaşadığı zorlukların farkında olmadıkları inancında açıktı. Analiz, öğretmen adaylarının, sağır uzmanlarının, öğretim asistanlarının ve sağır öğrencilerin arasındaki işbirliğinin derecesini ve uzman bilgisinin pedagojik ve destek uygulamalarının önemli olduğunu ortaya koydu. Sağır öğrencilerin eğitimi ile ilgili bilgi sınırlılığını ortaya koymuştur.

Bamu, Schauwer, Verstraete ve Hove (2017), 'kamerun kuzey bölgesinde normal ortaokullarda işitme engelli öğrenciler için kapsayıcı eğitim: girişimler ve zorluklar' çalışmasında Kamerun'un Kuzey-Batı bölgesinde devam eden nitel bir çalışmanın sonuçlarının bir parçası olan bu makale, normal okullarda işitme bozukluğu olan öğrencilerin dahil edilmesiyle ilgili farklı girişimleri ve zorlukları ele almaktadır. Görüşmeler, katılımcı gözlemleri ve alan notları, araştırmaya katılan altı öğretmen ve altı işitme engelli öğrenciden veri toplamada kullanılan başlıca araçlardır. Akademik destek, sınıfa yerleştirme ve işaret dili tercümanlarının çalışma şekli, normal okullarda işitme bozukluğu olan öğrencilerin eğitimindeki ana girişimler ve yaşadıkları zorluklar olarak kabul edildi. İşitme engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için okullarda yeterli düzenlemelerin yapılmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Maciver, Hunter ve arkadaşları (2017), 'liselerde engelli öğrenciler için başarılı kapsayıcı uygulamaların desteklenmesi: çok bölgeli, karma yöntemli bir toplu örnek olay incelemesi' çalışmasında gliteratür genel eğitimdeki engelli birey sayısındaki artış, en iyi şekilde nasıl engelli bireylere destek sağlanabilir konusunu amaçlamaktadır. Personellerin orta / lise okullarında ek ihtiyaçları olan öğrencileri desteklemekte ne tür deneyim ve algılara sahip olduğu, Personelin, ek ihtiyaçları olan öğrencilerle çalışırken ne gibi eylemler, uygulamalar veya stratejiler yararlı buldukları, Ortaokul / liselerde ek

ihtiyaçlara sahip olan öğrencilere verilen desteklerin nasıl olduğu sorularına cevap aramışlar. Katılımcılar konu öğretmenleri, öğrenciler için destek (özel eğitim) ğretmenleri, üst düzey yöneticiler (baş ğretmen), özel okul öğretmenleri, öğrenim asistanları, okul kütüphanecileri ve okul dışı personel (ğretmenleri ziyaret etmeyen, okul öncesi olmayan sağlık personeli ve uzman servis personelidir. Görüşmeler ve odak grupları kaydedilmiş ve sözlü olarak kopyalanmış. Veri analizi süreci, bir kodlama yöntemi kullanarak tematik içerik analizi içeriyor. Çalışmanın sonucunda okullar ve öğretmenlerin; tüm okul yaklaşımlarına, çevrenin fiziksel ve sosyal yönlerine, öğrencilerin güçlü yanlarının ve destek ihtiyaçlarının belirlenmesi, pratik destek ve stratejiler ve işbirliğine dayalı çalışmaya odaklanması gerektiği sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Literatür çalışmalarında daha çok ortaöğretimde, ilköğretim kaynaştırma sınıflarında görevli öğretmenlerin ihtiyaçları tespit edilmiş. Normal ğrencilerin ve velilerin işitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik tutumlarının tespit edildiği görülmüştür. Ancak ortaöğretimde işitme yetersizliği olan kaynaştırma ğrencilerinin dersine giren ğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili görüşleri, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunları, önerileri ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarındaki ihtiyaçları, karşılaştıkları sorunları ve önerileri detaylı bir şekilde incelenmemiştir.

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Nitel araştırma, tümevarımcı bir yaklaşımla, olayları ve olguları doğal ortamları içinde betimleme, katılımcıların bakış açılarını anlama ve yansıtırma üzerine odaklanan araştırma yaklaşımıdır. Nitel araştırma yöntemlerinin doğal ortama duyarlı olması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması diğer önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlediği araştırmadır. Nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan üç tür veri toplama tekniği vardır: görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi. (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Patton (1987), üç tür görüşme yaklaşımından söz eder: sohbet tarzı görüşme, görüşme formu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzı (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bazı kaynaklarda da bu üç görüşme çeşidi yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmamış görüşme olarak ele alınmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme: yapılandırılmış görüşmelerle yapılandırılmamış görüşmeler arasında kalan ve en çok kullanılan görüşme tekniğidir. Görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırlanmış soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir. Sorular veya konuların belirli bir öncelik sırasına konması zorunlu değildir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasının güvence altına almak için geliştirilmif bir yöntemdir. Görüşmeci, görüşme sırasında soruların cümle yapısını ve sırasını

değiştirebilir, bazı konuların ayrıntısına girebilir veya daha çok sohbet tarzı bir yöntem benimseyebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin toplanılmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarıyapılandırılmış görüşmeler için bir takım sorular hazırlanır. Bu sorular sırası ile tüm katılımcılara sorulur. Görüşülen kişi sorulara istediği genişlikte cevaplar verebilir. Ayrıca görüşen kişi de sorular ile ilgili gerekli ek açıklamalar yapabilir (Uzuner,1998). Bu araştırma,kaynaştırma uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerinin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırma da nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında, Bolu İli sınırları içerisinde bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırıldığı ortaöğretim kurumlarında sınıflarda derse giren 15 tane branş öğretmen ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan 6 tane öğrenciden (toplam 21 görüşmeci) oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini belirlemek amacı ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden işitme yetersizliği olan okulların listesi ve telefon numaraları alınmıştır. Okullar tek tek aranarak işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerine eğitim verip vermediği, öğrenci olup olmadığı, belirlenmiştir. Kaynaştırma eğitimi verilen bu okullara tek tek gidilerek araştırma konusu anlatılmış ve randevu alınmıştır. Araştırmanın kapsamına Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi, İzzet Baysal Anadolu Lisesi ,İzzet Baysal Mesleki ve Anadolu Teknik Lisesi okulların kaynaştırma öğrencisinin dersine giren branş öğretmenleri ve işitme yetersizliği olan öğrenciler

alınmıştır. Konu ile ilgili görüş alabilmek için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin belgesi alınmıştır.

Görüşmeyi kabul eden 6 işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisi, 15 kaynaştırma öğrencilerin derslerine giren branş öğretmenleri araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Öğrencilerin cinsiyeti, öğrenim gördüğü okulun adı ,sınıfı,bölümü,işitme kaybı yaşı ,cihaz kullanma durumu ,eğitim öğretimde almış olduğu eğitimi aşağıdaki tablo 3.1 de gösterilmiştir.

Tablo 3.1Görüşme yapılan işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerin demografik bilgileri

Öğrenci kod no	Yaş	Cinsiyet	Öğrenim gördüğü okulun adı	Sınıf	Bölüm	İşitme kaybı yaşı	Cihaz kullanma durumu	Eğitimin öğretimde almış olduğu işitme eğitimi
A	16	Kız	Z.H.K.M.L	9	Yok	3	Kullanıyor	Aldım
B	15	Kız	Z.H.M.L	9	Yok	11	Kullanmıyor	Almadım
C	18	Erkek	İ.B.E.M.L	11	Bilgisayar	2	Kullanıyor	Aldım
Ç	17	Erkek	İ.B.E.M.L	11	Bilgisayar	4	Kullanıyor	Aldım
D	17	Kız	İ.B.A.L	11	Sayısal	3	Kullanıyor	Aldım
E	18	Erkek	İ.B.A.L	12	Sayısal	4	Kullanıyor	Aldım

Z.H.K.M.L: Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi
İ.B.E.M.L: İzzet Baysal Endüstri Meslek Lisesi
İ.B.A.L: İzzet Baysal Anadolu Lisesi

Tablo 3.1' de belirtildiği gibi katılımcı öğrencilerin cinsiyetlerine göre 3'ü erkek 3'ü kızdır. Yaş durumlarına göre 2 tanesi 17 yaş,2 tanesi 18 yaş ,1 tanesi 15 yaş, bir tanesi 16 yaştır. Sınıf durumlarına göre 3 tanesi 11, 2 tanesi 9 ,1 tanesi 12.sınıf öğrencileridir. İşitme kaybı yaşlarına göre,2 tanesi 3 yaş, 2 tanesi 4 yaş,1 tanesi 2 yaş, 1 tanesi 11 yaştır. Cihaz kullanma durumlarına göre 5'i öğrenci işitme cihazı kullanıyor,1'i işitme cihazı kullanmıyor

Tablo 3.2 Görüşme yapılan öğretmenlerin demografik bilgileri

Öğretmen kod no	Bulunduğu okul	Yaşı	cinsiyet	Kıdem yılı	Mezun olduğu bölüm /branş	Kaynaştırma uygulamalarında çalıştığı öğrenci sayısı	Kaynaştırmada çalıştığı yıl	Kaynaştırmada çalıştığı yetersizlik türü	Kaynaştırma ile ilgili alınan eğitim
1	İ.B.E.M.L	30	E	5	Bilgisayar	-	4	-	-
2	İ.B.E.M.L	32	E	3	Psikolojik Danışman	3	10	İ.Y	-
3	İ.B.AL	41	B	16.5	Kimya	-	-	-	-
4	İ.B.A.L	46	E	25	Tarih	-	2	İ.Y	Ünv.Formasyon eğitimi
5	İ.B.A.L	47	B	24	İngilizce	-	1	-	-
6	İ.B.A.L	35	E	14	Edebiyat	4	2	Z.E	-
7	İ.B.A.L	34	B	13	Edebiyat	-	-	-	-
8	Z.H.K.M.L	34	B	13	Matematik	2	3	Z.E,İ.Y	Rehber öğretmen bilgi veriyor
9	Z.H.K.M.L	35	B	13	Edebiyat	2	3	İ.Y Ö.G	-
10	Z.H.K.M.L	37	E	13	Biyoloji	10	10	Ö.G	-
11	Z.H.K.M.L	46	B	20	El sanatları	1	2	Ö.G	-
12	Z.H.K.M.L	43	E	17	Din kültürü ve ahlak bilgisi	6	3	Z.E Ö.G	-
13	Z.H.K.M.L	35	B	14	Fizik	5	10	İ.Y Ö.G	Bilgilendirme
14	Z.H.K.M.L	37	B	15	Tarih	6	5	Z.E İ.Y	Ünv.bilgilendirme
15	İ.B.E.M.L	29	B	8	Felsefe	8	Bilmiyorum	G.E İ.Y Z.E	-

Z.H.K.M.L: Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi
İ.B.E.M.L: İzzet Baysal Endüstri Meslek Lisesi
İ.B.A.L: İzzet Baysal Anadolu Lisesi

Tablo 3.2.' de belirtildiği gibi katılımcı öğretmenlerden cinsiyetlerine göre 5 erkek,10 bayandır.Yaş durumlarına göre 3 tanesi 35 yaş,1 29 yaş,2 37 yaş,2 t 34 yaş,1 43 yaş,1 41 yaş,2 i 46 yaşdır.1 30 yaş ,1 tanesi de 32 yaşdır. Öğretmenlerin 3 edebiyat öğretmenliği, ,1' i felsefe öğretmenliği ,2'si tarih öğretmenliği ,1'i fizik öğretmenliği ,1'i Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği,1'i biyoloji öğretmenliği,1'i el sanatları öğretmenliği ,1'i Matematik öğretmenliği,1'i İngilizce öğretmenliği ,1'i Kimya öğretmenliği,1'i psikolojik danışman bölümü , 1 'i Biyoloji öğretmenliği mezunudur. Öğretmenlerden mesleki kıdem olarak 4'ü 13 yıllık,1'i 8 yıllık,1'i 15 yıllık,2'si 14 yıllık,1'i 17 yıllık, 1'i 20 yıllık,1'i 24 yıllık,1'i 25 yıllık ,1'i 16.5 yıllık,1'i 5 yıllık ,1'i 3 yıllık öğretmenlerdir. Kaynaştırma uygulamalarında çalıştığı öğrenci sayısı 3'ü 2 öğrenci,1' 5 öğrenci,3'ü 3 öğrenci,3'ü 10 öğrenci, 1'i 1 öğrenci, 1'i 4 öğrenci ile çalışmıştır.1 öğretmen bilmiyorum yönünde bilgi vermiş.1 öğretmen ise kaynaştırma öğrencisi ile daha önce çalışmamıştır. Kaynaştırma uygulamalarında çalıştığı yetersizlik türü 1'i görme, işitme ve zihinsel yetersizliği olan öğrenci ,1'i işitme ve zihin yetersizliği olan öğrenci,1'i zihin yetersizliği ve öğrenme güçlüğü ,2'si öğrenme güçlüğü,1'i işitme yetersizliği ve öğrenme güçlüğü,1'i ,işitme yetersizliği ve zihinsel yetersizliği olan öğrenci,2'si işitme yetersizliği olan öğrencilerle çalışmışlardır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması niteliksel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama öncesinde kullanılan görüşme formundaki soruların uzman geçerliğini belirlemek için, görüşme formu sorularının anlaşılabilirlik ve uygunluk açısından alandan iki uzman tarafından incelenmiş ve görüşleri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

Uzmanlar tarafından hazırlanan soruların araştırmanın konusunun kapsadığı ,soruların açık, anlaşılır olduklarını ve gerekli olan bilgileri elde etmeye yönelik olduğunu bildirmişlerdir. Soruların anlaşılabilirliğini ölçmek amacı ile 2 öğretmen ve 2

öğrenci ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda görüşme formunda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 04.03.2013-26.04.2013 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmelerde sorular belirlenen sıra ile sorulmuştur. Görüşme formundaki sorular alanında iki uzmanın görüşü alınarak oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme sorularını sınamak amacıyla pilot uygulama yapılmıştır. Bu pilot görüşmelerin sonunda görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşmeler, görüşme yapılacak ortaöğretim okulu branş öğretmenleriyle ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin müsait olduğu durumlara göre okul rehber öğretmenin ayarlamış olduğu saatler dikkate alınarak yapılmış, görüşmeler okuldaki boş sınıflarda ya da kütüphanede gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi, görüşmenin amacı açıklanmış, görüşme formundaki sıraya göre sorular yöneltmiştir.

Kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda derse giren öğretmenlerin ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerinin, kaynaştırma uygulamasında karşılaştığı akademik ve psiko-sosyal sorunların tespitini ve önerileri için “Görüşme Soruları ” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan ortaöğretim okulu branş öğretmenleriyle ve işitme yetersizliği olan öğrenciler ile yapılan görüşmeler, araştırmacı tarafından ses kaydına kaydedilmiştir. Yine araştırmacı tarafından görüşmeler sırasında önemli görülen kısa notlar alınmıştır.

Görüşme soruları belirlendikten sonra sorular sıraya konmuş katılımcılara belirlenen sırayla sorulmuştur. Sorular cevaplanırken sorulan soruyla birlikte başka sorunun cevabı da alınmışsa, o soru tekrar sorulmamıştır. Görüşmeler sırasında sorular sorulurken, öğretmenlerin ve öğrencilerin anlamadıkları sorular olduğunda, kendilerine yönlendirici olmayacak şekilde açıklama yapılmıştır. Böylelikle katılımcının soruyu anlaması ve cevaplama kolaylaştırılmıştır. Yapılan görüşmeler sırasında, araştırmacı tarafından öğretmenlerin ve öğrencilerin kendi isimleri kullanılmıştır. Daha sonrasında

her bir katılımcıya etik açıdan kod isim verilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 10-35 dakika arası sürmüştür.

3.4.1. Görüşme İlkeleri

Araştırmacı, araştırmanın amacını görüşmeye katılan öğretmen ve işitme yetersizliği olan öğrencilere açıklayarak, ses kayıt cihazı kullanılarak yapılacak görüşmenin analizinde uzmanların dışında hiç kimse tarafından bilgilerinin ve görüşmenin dinlenilmeyeceği veya görüşme analizlerinin okunmayacağını belirterek bu çalışmaya başlamıştır. Tüm görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmış, ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir.

Görüşmeler sırasında katılımcılara isimleri ile hitapedilmemiştir. Sorular sırasıyla görüşme yapılan öğretmen ve öğrencilere sorulmuştur. Araştırmacı, görüşmelerdetarafsız olmaya çalışmıştır. Görüşme soruları önceden katılımcılara gösterilmemiştir. Görüşme yapılan öğretmen ya da öğrenci tarafından anlamadıkları ya da açıklık getirmelerini istedikleri sorular karşısında yönlendirme yapılmayacak şekilde açıklamalar yapılmış, görüşme yapılan kişiler konu dışına bilgi paylaşımında bulunmaya başladığında uygun bir anlatımla konuya dönmeleri sağlanmıştır. Görüşme sırasında verilen cevaplar bir başka soruyu cevaplamışsa, o soru tekrar sorulmamıştır.

3.4.2. Verilerin Dökümü ve Analizi

Araştırma için görüşülen kaynaştırma öğrencilerin dersine giren öğrencilerin öğretmenleri, ve işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucunda ses kayıtlarından elde edilen veriler ayrıntılara dikkat edilerek bilgisayar ortamında yazılmış ve içerik analizi yapılmıştır. Ses kayıtlarının dökümü ile birlikte araştırmacı tarafından betimsel indeks yazılmıştır. Betimsel indeks yazılımından sonra birlikte araştırmacı ve alan uzmanı tarafından tutarlılık belirleme çalışmaları yapılmıştır.

Alan uzmanı ve araştırmacı ayrı ayrı ses kayıtlarını incelemişler, betimsel indeks ve görüşmeci yorumları arasında tutarlı olduğu sonucuna varmışlardır. Görüşmelerden elde edilen ses kayıtlarının nitel verilerin analizinde kodlama, temalar ve içerik analizi yapılmıştır.

Her bir görüşmeye katılan öğretmen ve işitme yetersizliği olan öğrenci için ses kayıtlarının analizinin yapıldığı ayrı birer görüşme döküm formu oluşturulmuştur. Görüşme döküm formlarına ses kayıtlarındaki görüşler hiçbir değişiklik yapılmadan aktarılmıştır. Verilerin yazıya dökülmesi bölümü tamamlandıktan sonra, dökümlerin %40 alan uzman tarafından ses kayıtları ile karşılaştırılmıştır. Ses kayıtları ile görüşme döküm formunun tutarlılığı incelenmiştir.

Görüşme öncesinde görüşmeye katılan öğretmenlerin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin demografik bilgileri için analiz formu oluşturulmuştur. Demografik bilgilerdeki veriler forma aktarılmıştır. Verilerin analiz kodlama süreci araştırmacı ve uzman tarafından yapılmıştır. Kodlama sürecinden sonra uzman ve araştırmacı bir araya gelerek her sorunun yanıtını incelemiştir. Oluşturulan kodlardan birbiri ile ilgili kodlar bir araya getirilerek benzer görüşler doğrultusunda tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu temalar oluşturulurken araştırmacının amacına ve soruları karşılayacak şekilde olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme formunun döküm analizi, öğretmen ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin demografik bilgilerinin döküm analizi ve tema ve alt temalar uzman tarafından okunarak doğrulanmıştır. Oluşturulan tema ve alt temalar altında bulgular ortaya konulmuştur. Araştırmacı tarafından bulgular oluşturulmuştur.

3.5. Geçerlik ve Güvenilirlik

Görüşme döküm formlarına aktarılan verilerin geçerliliğinin sağlanabilmesi için alandan bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Rastlantısal olarak seçilen ses kayıtları bir uzmana dinletilerek yazılı metinlerle tutarlılıklarına bakılmıştır. Temalar ve alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğeri ile ilişkisi kontrol

edilerek bütünlük sağlanmıştır. Böylece görüşme sürecinde toplanan verilerin gerçeği yansıtması sağlanmıştır.

IV.BÖLÜM

4.1.Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde görüşme yapılan öğretmen ve öğrencilerin araştırma soruları çerçevesinde verdikleri bilgilerden elde edilen araştırmanın bulgularını oluşturan oluşturan öğretmenlere yönelik 14 tema ve öğrencilere yönelik 17 tema yer almaktadır. Araştırmanın öğretmenlere yönelik bulgularını oluşturan 14 tema şu şekilde sıralanmaktadır.

Tablo 4.1 Araştırmaya ilişkin öğretmenlere yönelik temalar

Sıra no	Temalar
1	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi
2	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımları
3	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenlemeler
4	İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları
5	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçleri
6	İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler
7	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar
8	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri
9	İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar
10	İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler
11	İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler
12	İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler
13	İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler

- 14 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler

4.1.1. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi

Görüşmeler sırasında öğretmenlere ‘’ İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmesi süreci nasıl gerçekleşmektedir?’’ sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 2’de yer verilmiştir.

Tablo 4.2 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi	Frekans
Fikrim yok	10
Yönlendirme ve yerleştirme hakkında	3
Bire bir cevap verme	1
Fiziksel düzenleme	1

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden onu (Ö.6,Ö.3,Ö.13,Ö.14,Ö.1,Ö.9,Ö.5,Ö.12,Ö.8,Ö.4) fikrim yok, öğretmenlerden üçü (Ö.2,Ö.11,Ö.15) yönlendirme ve yerleştirme hakkında, öğretmenlerden biri (Ö.7) birebir cevap verme , öğretmenlerden biri (Ö.10) fiziksel düzenleme yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgi ile ilgili örnek ifade aşağıda sunulmuştur:

‘Bilgim yok ‘(Ö.3)

‘‘Hiçbir bilgiye sahip değilim açıkçası çünkü eğitim almadım’’(Ö.1)

‘‘Eee herhangi bir bilgiye sahip değiliz’’(Ö.8)

‘‘Yerleştirme s¼reciyle ilgili şimdi zaten işitme engelli olan ¼ğrenciler bir şekilde ¼oęunlukla milli eğitim bakanlığın ilgili y¼netmenlięinde mesleğe y¼nlendirir ilk ¼ęretimden sonra mesleğe y¼nlendirilir ibaresinden dolayı ¼oęu meslek lisesine geliyorlar bu bakımdan aslından bizim okulumuzda işitme engelli ¼ğrencilerin sayısı normal şeylere g¼re biraz farklı tam bilemiyorum ama bizim okulumuza 9 sınıftan itibaren geldiklerinden sonrasında ee ilgili mesleklere y¼nlendirme durumu var 10 sınıftan itibaren ¼eřitli mesleklere y¼nlendirme işte bizim buradaki b¼l¼mlerimiz var şimdi(kapı ¼alınıyor tak tak kapı a¼ılıyor tak tak ayak sesi var)orda işitme engelinden dolayı en az sıkıntılı olabilecek kendilerine g¼re b¼l¼mler en az ¼ğrencilerimizin en az zarar g¼receęi fiziksel olarak en az tehlikede olabilecekleri b¼l¼mlere y¼nlendirmeye ¼alıřıyor...’’(¼.2)

‘.....soru sorduğu sorulara bireysel olarak hani cevap bir ayrı cevap vermem gerekiyor.’(¼.7)

‘Yani sadece sıra oturma d¼zeni onunla birebir konuşma onun haricinde farklı bir şey yok.’(¼.10)

4.2.2. İşitme yetersizliği olan ¼ğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımları

Bu başlık altında g¼r¼řme yapılan ¼ğretmenlere okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan ¼ğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme, işitme yetersizliği olan ¼ğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin ¼ğretmenleri bilgilendirme, işitme yetersizliği olan ¼ğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme y¼nelik g¼r¼řler sorulmuş ve 3 alt temaya ulaşılmıştır.

a)Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan ¼ğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme

b) İşitme yetersizliği olan ¼ğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme

c) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme

4.2.2.1. Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme

Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilerine ne gibi bilgilendirme yapılıyor? 'sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 3'de yer verilmiştir.

Tablo 4.3 Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme

Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme	Frekans
Bilgilendirme yok	10
Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlanması	5

Tablo 4.3'te görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden onu (Ö.1,Ö.3,Ö.4,Ö.5,Ö.6,Ö.7,Ö.8,Ö.10,Ö.12,Ö.13) Bilgilendirme yok, öğretmenlerden beşi (Ö.2,Ö.9,Ö.11,Ö.14,Ö.15) Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı hazırlanması yönünde görüş sunmuşlardır.

Okula yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrencilere kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme ilgili örnek ifade aşağıda sunulmuştur.

'.....ilgili bireyselleştirilmiş planlar yapmaya çalışıyoruz yapıyoruz açıkçası her bir öğrencimiz için dönem başından itibaren bu kısa orta uzun vade hani amaçlar belirleniyor....'(Ö.2)

'.....bep planı sanırım dediler bireyselleştirilmiş eğitim planı oluyor sanırım açılımı yani bunun yapılması...' (Ö.15)

..'bu konuda hiçbir bilgim yok...' (Ö.7)

'Bilgim yok ' (Ö.3)

4.2.2.2. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme

Akranlarına işitme yetersizliği ile ilgili ne gibi bilgilendirme yapılıyor? 'sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.4'te yer verilmişti

Tablo 4.4 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme	Frekans
Bilmiyorum	4
Bilgilendirme yapmıyoruz	3
Arkadaşlarını işitme yetersizliği ile ilgili bilgilendirme	8

Tablo 4.4' te görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden dördü (Ö.3,Ö.6,Ö.7 Ö.5) bilmiyorum, öğretmenlerden üçü (Ö.10,Ö.12 ,Ö.8) bilgilendirme yapmıyoruz , öğretmenlerden sekizi (Ö.11 Ö.4-Ö.9-Ö.1 Ö.2-Ö.14 Ö.13-Ö.15) arkadaşlarını işitme yetersizliği ile ilgili bilgilendirme yönünde görüş sunmuşlardır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin akranları bilgilendirme ile ilgili örnek ifade aşağıda sunulmuştur.

'Onları bilmiyorum ' (Ö.3)

'Onu da bilmiyorum' (Ö.7)

'...bilgilendirme yapmıyoruz.' (Ö.10)

'Akranları kendi sınıf arkadaşlarına da durumu bildiriyor ve yardımcı olmaları söyleniyor'(Ö.11)

'Arkadaşlarına da çocuklar hakkında o öğrenciler olmadan sorunları hakkında bilgi veriliyor..' (Ö.8)

'..çocukları sınıftan çıkarıyoruz bir şekilde yada olmadıkların da bunların işitme engelli olduğu işte bu sebeple konuşmalarında yetersiz olduğu yani buldukları sınıflarda bilgi veriyoruz..' (Ö.15)

4.2.2.3. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme

Kaynaştırma hakkında öğretmenler nasıl bilgilendiriliyorlar? 'sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.5'de yer verilmiştir.

Tablo 4.5 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme	Frekans
Bilgilendirme yok	8
Rehberlik servisinin bilgilendirmesi	7

Tablo 4.5' de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden sekizi(Ö.7,Ö.5,Ö.1,Ö.3,Ö.8,Ö.6,Ö.13,Ö.15) bilgilendirme yok, öğretmenlerden yedisi (Ö.9,Ö.11,Ö.10,Ö.2,Ö.4,Ö.12,Ö.14) rehberlik servisinin bilgilendirmesi yönünde görüş sunmuşlardır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımına ilişkin öğretmenleri bilgilendirme ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur

'Bilgilendirilme görmedim, bilmiyorum' (Ö.6)

'Öğretmen açık bir şekilde söylüyorum bilgilendirilmiyorlar' (Ö.15)

'...Rehberlik servisi tarafından bilgi veriliyor' (Ö.9)

'Rehber öğretmen çocuk hakkındaki bilgileri yeni derse giren o sınıftaki derse giren öğretmenlerle toplantıda bildiriliyor.' (Ö.11)

'Eee rehber öğretmenlerimiz buna ilişkin toplantılarımızda eee bilgi verir eee hangi sınıfta hangi öğrencilerin ee raporları hususunda eee bilgilendirme yapar' (Ö.12)

4.2.3. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenlemeler

Bu başlık altında görüşme yapılan öğretmenlere işitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemelere, işitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemelere yönelik görüşler sorulmuş ve 3 alt temaya ulaşılmıştır

a) İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler

b) İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler

c) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler

4.2.3.1. İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler

Sınıf içinde ne tür fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır? 'sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 6.'da yer verilmiştir

Tablo 4.6 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler	Frekans
Ön sıralara oturması	10
Düzenleme yok	5

Tablo 6. da görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden onu(Ö.3,Ö.4,Ö.5,Ö.1 ,Ö.10 ,Ö.14 Ö.7 ,Ö.9,Ö.15,Ö.13) ön sıralara oturması öğretmenlerden beşi(Ö.6 Ö.8 Ö.2 Ö.11 Ö.12)düzenleme yok yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için sınıf ortamında yapılan fiziksel düzenlemeler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'Sınıf içerisinde fiziksel düzenlememiz o çocukları en ön sıraya oturtuyorum hani duymaları biraz daha rahat olsun...'(Ö.15)

'Ön sıralara oturmasını sağlıyoruz'(Ö.3)

'.....öğrencimizi en önde oturtturarak fiziksel düzenleme yapmaya çalışıyoruz.'(Ö.9)

'Herhangi bir şey yok'(Ö.6)

'Herhangi bir şey yok sınıf aynı sınıf ...'(Ö.2)

4.2.3.2.İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler

Okul içinde ne tür fiziksel düzenlenmeler yapılmaktadır? 'sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 7'de yer verilmiştir.

Tablo 4.7 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler	Frekans
Düzenleme yok	13
Bilmiyorum	2

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden on üçü(Ö.8,Ö.4,Ö.1,Ö.6,Ö.9 Ö.11,Ö.12,Ö.10,Ö.2,Ö.3,Ö.14 Ö.15 Ö.13 Ö.5 Ö.1) düzenleme yok, öğretmenlerden ikisi(Ö.7,Ö.3,) bilmiyorum yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için okulda yapılan fiziksel düzenlemeler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Onu bilmiyorum fiziksel anlamda bir şey yapıyor mu.’(Ö.7)

‘Okul içerisinde de herhangi bir düzenleme yok..’(Ö.8)

‘Şuan gördüğüm kadarıyla hiçbir düzenleme yok’(Ö.13)

‘Okul içerisinde her hangi gibi farklı bir uygulama yok okulun zaten genel yapısı itibaren tüm sadece bizim okul değil tüm okullar bildiğim kadarıyla yanı engelli sadece işitme engelli değil tüm engelliler karşı böyle bir duyarsızlık var maalesef dolayısıyla işitme engelli öğrencilerimize karşı herhangi bir düzenleme yok.’(Ö.2)

4.2.3.3.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler

Size göre eğitim öğretim ortamı nasıl olmalıdır? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.8’de yer verilmiştir.

Tablo 4.8 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin öneriler	Frekans
Öğrencinin ihtiyacına göre fiziksel düzenleme	7
Programın anlaşılır olması	1
Sınıf mevcudunun az olması	4
Özel eğitim öğretmenin verilmesi	2
Destek eğitimin verilmesi	1

Tablo 4.8’ de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğretmenlerden yedisi (Ö.2,Ö.4,Ö.8,Ö.6,Ö.15,Ö.11,Ö.12) Öğrencinin ihtiyacına göre fiziksel düzenleme,öğretmenlerden biri(Ö.5) programın anlaşılır olması, öğretmenlerden dördü (Ö.3,Ö.9,Ö.7,Ö.13)sınıf mevcudunun az olması, öğretmenlerden ikisi (Ö.1,Ö.10) Özel eğitim öğretmenin verilmesi ,öğretmenlerden biri (Ö.14) destek eğitimin verilmesi yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarına ilişkin önerilerile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘.....her bir öğrencini ihtiyacı her neyse bunu kesinlikle okul idaresi yönetimi ve en üst seviyede artık bakanlık il gibi kurumlar bunları dikkate almak zorundadırlar işitme engeli var bir öğrencinin mutlaka ona da ayrı bir takım tabelalar bir takım yönlendirici şeyler olması lazım okul çevresinde veya görme engelli veya başka engeli olan öğrencilere dair herhangi bir fiziksel engeli olan öğrencilere dair çok farklı düzenlemeler yapılması lazım yani bu temelde , temelde şu olması lazım her bir öğrencinin engeli olsun olmasın hakkını gözetecek onların gerçekten okul ortamında aitlik hissedebileceği bir ortamı yaratabilecek fiziksel en temel tabi ortamın zihinsel olarak da insanların aitlik hissedebileceği bir ortamın olması lazım.’(Ö.2)

*'Onlar için kolaylaştırıcı bir ortam hazırlanabilir. Belki mikrofon, kulaklık tarzı şeyler'
(Ö.4)*

'..ama kendisi biraz olarakta hani daha çok anlamakta zorluk çekiyor ama ona uygun bir program anlaşılır olarak da yapılabilir'(Ö.5)

'..aslında bence belli bir sayıda olduğu zaman bir özel eğitim öğretmeni daha verilmesi lazım birebir onlarla ilgilenmesi için'(Ö.1)

'...sınıfta duruma göre yeter ki sınıftaki öğrenci sayısı sınıflarda az olsun çok olduğu zaman ne kadar istesede öğretmen bu kaynayabiliyor..' (Ö.13)

'...Kaynaştırma öğrencisine ekstra yani ders bitimlerinde, öğlen aralarında ekstra dersler oluşturabiliyoruz..' (Ö.14)

4.2.4. İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları

Bu başlık altında görüşme yapılan öğretmenlere işitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programlarına, işitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalara yönelik görüşler sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır

- a) İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları
- b) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar

4.2.4.1. İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları

Okulunuzda işitme yetersizliği olan öğrenciler için hangi öğretim programları uygulanmaktadır? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerinin frekans dağılımları Tablo 4. 9 'de yer verilmiştir.

Tablo 4.9 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları	Frekans
Programın öğrenciye yönelik basitleştirilmesi	7
Farklı program uygulanmaması	9
Bire bir uygulanması	1
BEP hazırlanması	3

Tablo 4.9 'da görüldüğü gibi öğretmenlerden yedisi (Ö.2,Ö.4,Ö.8,Ö.6,Ö.15,Ö.11,Ö.12) programın öğrenciye yönelik basitleştirilmesi, öğretmenlerden dokuzu (Ö.13,Ö.9,Ö.3,Ö.4,Ö.6,Ö.5,Ö.7,Ö.14,Ö.15) farklı program uygulanmaması, öğretmenlerden biri (Ö.10) bire bir uygulanması, öğretmenlerden üçü (Ö.8,Ö.12,Ö.2) BEP hazırlanması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'Diğer öğrencilerle öğretim öğretim programı olarak onların basitleştirilmiş hali diğer öğrenciler photoshop da düzenleme yapıyor buda araçlarını tanıya biliyor animasyonda diğer öğrenciler animasyon yapıyorsa buda basit animasyon tanıyabiliyor biz ona göre bir içerik hazırladık.' (Ö.1)

'Ekstra ayrı bir program uygulamıyoruz..' (Ö.13.)

'Yani ayrı bir program uygulamıyorum..' (Ö.7)

'Aynı sınıftaki öğrencilerle birebir yalnız onlarla bazı soruları özel sesli yanına giderek birebir şekilde' (Ö.10)

'Burada işte zaten bep planlarının bireyselleştirilecek planının amacı bu ona uyarlanmış bir şekilde hedeflerin belirlenmesi yapılıyor normalde kâğıt üzerinde biz bunu yapıyoruz hani elimizden geldiğince ne kadar uygundur değildir bilmiyorum biz bunu sınıf öğretmenleriyle derse giren temel öğretmenleriyle oturup konuşuyoruz velisini de çağırıyoruz annesi veya babası hani okulda çocuk neler başarabilir evde durumu nasıldır farklımıdır evdeki tutarlı olması açısından hedeflerini gerçekleştirmek açısından yani bu anlamda düzenleme yapıyoruz ...'(Ö.2)

4.2.4.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar

Bu başlık altında yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.10'da yer verilmiştir.

Tablo 4.10 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar	Frekans
Öğrenme yetersizliği dikkate alınarak hazırlanması	6
Uyarlama yapılmaması	5
Yetersizliğe yönelik tekrar anlatımın olması	4

Tablo 4.10'da görüldüğü gibi öğretmenlerden altısı(Ö.1,Ö.2,Ö.3,Ö.8,Ö.11,Ö.12) Öğrenme yetersizliği dikkate alınarak hazırlanması, öğretmenlerden beşi (Ö.4,Ö.7,Ö.13,Ö.14,Ö.15) uyarlama yapılmaması, öğretmenlerden dördü (Ö.5,Ö.6,Ö.9,Ö.10) yetersizliğe yönelik tekrar anlatımın olması yönünde görüş bildirmişlerdir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin programlarına ilişkin uyarlamalar ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'...Böyle önce çocuğa bir deneme sınavı mesela ben kendi öyle önce bir yapmayı uygun gördüm. Çocuğa seviye belirleme sınavı hazırlıyorum. Çocuk neler biliyor ne yapıyor

falan diye. Çok böyle seviyeyi düşük tutuyorum zihinsel engelli için söyleyeyim. İşitme engelli için böyle bir şey yapamadım çünkü gerek yoktu. Eee İlkokul 1. 2. Sınıf seviyesinde toplama işte basit böyle güncel hayat ile ilgili problemler falan çocuk ne kadar hani düşünebiliyor ne kadar işlem yapabiliyor. Bunları bir görüyorum oradan eksiklerini belirliyorum. Ona hayatta yardımcı olabilecek neler olabilir onları koyuyorum planlanıma’(Ö.8)

‘Uyarlama yapmıyorum’(Ö.14)

‘Onun yetersizliğine yönelik işitme yetersizi anlayıp anlamama tekrar noktasında uyarlama derken zihinsel bir sıkıntı olmadığı için sadece işitmeye dönük sıkıntı var duymadığı, anlamadığı yerleri tekrar ederek’(Ö.6)

4.2.5. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçleri

Bu başlık altında öğretmenlere işitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri, işitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşüncelerine yönelik görüşler sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır

- a) İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri
- b) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri

4.2.5.1. İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerle hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorsunuz? Sorusuna yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 11’da yer verilmiştir.

Tablo 4.11 İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri	Frekans
Yazarak iletişim kurulması	4
Sözel iletişim kurulması	11

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi öğretmenlerden dördü (Ö.1,Ö.7,Ö.11,Ö.15) yazarak iletişim kurulması, öğretmenlerden on biri(Ö.2,Ö.4,Ö.5,Ö.3,Ö.9,Ö.6,Ö.10,Ö.13,Ö.8,Ö.12,Ö.14)sözel iletişim kurulması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Yazı, hani not alarak genelde kendisine yazıp okutarak..’(Ö.11)

‘...bütün öğrencilerle işte tahtaya yazarak yine o şekilde de o da bir iletişim türü o şekilde.’(Ö.7)

‘Yani konuşma.’(Ö.10)

‘Bizim öğrencimizle normal sözel iletişim kurabiliyoruz biz’(Ö.8)

4.2.5.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri öğretmenlerin yanıtları Tablo 4.12 ‘de sunulmuştur.

Tablo 4.12İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri	Frekans
Başarılı olması	11
Derse girmemesi	1
Başarılı olmaması	2
Gayretli olması	1

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi öğretmenlerden on biri(Ö.1,Ö.4,Ö.5,Ö.6,Ö.7,Ö.8,Ö.12,Ö.10,Ö.13,Ö.14) başarılı olması, öğretmenlerden biri(Ö.2) derse girmemesi, öğretmenlerden ikisi (Ö.11,Ö.15) başarılı olmaması, öğretmenlerden biri (Ö.9) gayretli olması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarına ilişkin düşünceleri yöntemleri ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Başarılı bir öğrenci ilgili olduğu için hani her şey orda bitiyor hani benim durumum böyle hani her şey orda bitiyor hani benim durumum böyle hani nasıl olsa anlamıyorum gibilerinden bir durum yok anlamaya çalışıyor anlamadığı zaman rahatlıklada soruyor hani o şeyliği var rahatlığı öğrencinin ‘(Ö.5)

‘Bu öğrencinin normal öğrencilerle hiç farkı yok. Bu öğrenci Çok başarılı biri. Çok sorumluluk sahibi çalışkan bir öğrenci özründen dolayı değil de bu ilgisi disiplinden dolayı bu öğrenme ve çalışma disiplininden dolayı birçok arkadaşı bile farkında değil bir özrünün olduğunun’(Ö.4)

‘Ben herhangi bir derse girmediğim için.’(Ö.2)

‘Yani aman aman çok başarılı değiller. Çoğul konuşmayım başarılı değil işitme engelli çokta en alt seviyede değiller...’(Ö.11)

‘...çok gayretli eğer o gayreti olmasaydı sanırım baya bir geride kalacaktı...’(Ö.9)

4.2.6. İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler

Bu başlık altında öğretmenlere işitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler, sağlanan destek hizmetlerin yararları, sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıklarına yönelik görüşler sorulmuş ve 3 alt temaya ulaşılmıştır.

- a) İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler
- b) Sağlanan destek hizmetlerin yararları
- c) Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıklar

4.2.6.1. İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler

İşitme yetersizliği olan öğrencilere eğitim sürecinde ne tür destek hizmetler sağlanmaktadır? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.13’de yer verilmiştir

Tablo 4.13 İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler	Frekans
Farklı okul ortamında eğitim verilmesi	1
Boş zamanlarda konu anlatımının tekrarı	1
Yetersizliğe yönelik davranışlarda bulunulması	3
Destek hizmet sağlanmaması	6
Aile eğitiminin verilmesi	1
Bilmiyorum	3

Tablo 4 .13’ de görüldüğü gibi öğretmenlerden biri(Ö.1) farklı okul ortamında eğitim verilmesi, öğretmenlerden biri (Ö.3) boş zamanlarda konu anlatımının tekrarı, öğretmenlerden üçü(Ö.4,Ö.5 Ö.11) yetersizliğe yönelik davranışlarda bulunulması, öğretmenlerden biri (Ö.2) aile eğitiminin verilmesi, öğretmenlerden altısı

(Ö.12,Ö.7,Ö.9,Ö.13,Ö.10,Ö.15) destek hizmet sağlanmaması, öğretmenlerden üçü(Ö.8,Ö.6,Ö.14) bilmiyorum yönünde görüş sunmuşlardır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘İşte öğretmenlerden bir tanesi onları alıyor onları sınıftan çıkartıp bizim öğretmenler odasında da bilgisayarımız orda tek başına gösteriyor öyle yapıyor..’(Ö.1)

‘Yani anlayamadığı bir şey olursa yani özel olarak yine biz ona anlatabiliriz sınıfta kaçırıldığı bir şey olursa öyle destek sağlayabiliriz boş zamanlarımızda öğlen aralarında’(Ö.3)

‘Hani psikolojilerini kırıcı hiçbir zaman ben veya okuldaki arkadaşlar o şekilde yaklaşımımız yok. ..’(Ö.11)

‘Ayrı bir şey sunmuyorum ben diğer öğrenciler nasılsa o da. O gelip isterse ekstra bir şey o zaman her zaman çalıştırıyorum.’(Ö.7)

‘...uygulamalı aileleriyle iletişim halinde olmaya çalışıyoruz velileri mızı sürekli davet ediyoruz okul ortamını onların görmelerini istiyoruz. Ailelere tutarlı davranma hakkında destek oluyoruz ....’(Ö.2)

‘...nasıl bir destek sağlanıyordu onu da bilmiyorum’(Ö.8)

4.2.6.2.Sağlanan destek hizmetlerin yararları

Sağlanan destek hizmetlerin avantajları nelerdir? sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.14’de yer verilmiştir.

Tablo 4.14 Sağlanan destek hizmetlerin yararları

Sağlanan destek hizmetlerin yararları	Frekans
Farklı olmadığını hissettirilmesi	1
Öğrenci ile daha çok ilgilenilmesi	3
Öğrencilerin daha iyi anlayabilmesi	4
Aile ile okul davranışlarının tutarlı olunması	1
Bilmiyorum	6

Tablo 4. 14' de görüldüğü gibi öğretmenlerden biri(Ö.10) farklı olmadığını hissettirilmesi, öğretmenlerden üçü(Ö.1,Ö.5,Ö.3) öğrenci ile daha çok ilgilenilmesi, öğretmenlerde dördü(Ö.11,Ö.9,Ö.6,Ö.4) öğrencilerin daha iyi anlayabilmesi, öğretmenlerden biri(Ö.2) aile ile okul davranışlarının tutarlı olunması, öğretmenlerden altısı(Ö.14,Ö.8,Ö.15 ,Ö.12,Ö.13,Ö .7) bilmiyorum yönünde görüş sunmuşlardır.

Sağlanan destek hizmetlerin yararları ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'Çocuk bir kere yalnızlık hissetmez, farklılığının olmadığını hissetmez onunda normal bir şey olduğunu günlük hayatında evet eksikliği var onun da onun da çok önemli olmadığını algılatmaya çalışıyoruz....'(Ö.10)

'Öğrenciyle daha çok ilgileniyor ilgilenme açısından daha iyi'(Ö.1)

'Daha iyi anlıyor anlamadığı yer kalmıyor. '(Ö.6)

'....avantaj bakımından aileleriyle yakın iletişim halinde olmamız okul ve ailede çocukların işitme engeli olan çocukların tutarlı mesajlar alması açısından önemli bir şey düşünüyorum en azından yani çocuk okulda da evinde de (derse giriş zili çalıyor) farklı ortamlarda da benzer mesajlar alarak bir şekilde hani öğrenmesi gereken şeyleri öğrenir diye düşünüyorum '(Ö.2)

'Bilmiyorum'(Ö.14)

4.2.6.4.Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları

Sağlanan destek hizmetlerin dezavantajları nelerdir? sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.15’de yer verilmiştir.

Tablo 4.15 Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları

Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları	Frekans
Sınırlılığı yok	4
Akranları ile aynı ortamda olmaması	1
Ailelerde bıkkınlık olması	1
Öğretmenlerde yılgınlık olması	1
Öğrencinin konuşmaması	1
Bilmiyorum	7

Tablo 4.15’ de görüldüğü gibi öğretmenlerden dördü(Ö.9,Ö.5,Ö.6, Ö.4) sınırlılığı yok,öğretmenlerden biri (Ö.1) akranları ile aynı ortamda olmaması, öğretmenlerden biri(Ö.2) ailelerde bıkkınlık olması, öğretmenlerden biri(Ö.11) öğretmenlerde yılgınlık olması, öğretmenlerden biri(Ö.10) öğrencinin konuşmaması, öğretmenlerden yedisi (Ö.7 Ö.3,Ö.4,Ö.12,Ö.13,Ö.14,Ö.15) bilmiyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Sağlanan destek hizmetlerin sınırlılıkları ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Yok ...’(Ö.5)

‘yok’(Ö.6)

‘...aileler de böyle biraz bıkkınlık yılgınlık oluyor zaten yıllardır bildiğimiz şeylerin tekrarlanmasın normal gibisinden..’(Ö.2)

‘..sürekli aynı konu üzerinde durmak bazen yılgınlık veriyor. Öğretmen olarak bize onun haric ‘...diğer çocuklar tarafından farklı olmadığı için pek fazla konuşmaya yanaşmıyorlar bunun dışında bir dezavantajı yok’(Ö.11)

‘Bilmiyorum’(Ö.14)

'Bilmiyorum'(Ö.13)

4.2.7. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar

Bu başlık altında öğretmenlere, İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar, İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü yönelik görüşler sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır.

a) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar

b) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü

4.2.7.1. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar nelerdir? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.16'da yer verilmiştir.

Tablo 4.16 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar	Frekans
Sorun yok	7
İletişim kuramama	3
Akranları ile anlaşamamaları	4
Programın uygulanması	1

Tablo 4.16' da görüldüğü gibi öğretmenlerden yedisi (Ö.3,Ö.4 Ö.5,Ö.6 Ö.7 Ö.9 Ö.14) sorun yok, öğretmenlerden üçü (Ö.2, Ö.10 Ö.12) iletişim kuramama,

öğretmenlerden dördü (Ö.1 Ö.8 Ö.11 Ö.15) akranları ile anlaşamamaları, öğretmenlerden biri (Ö.13) programın uygulanması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'Bir sorun yaşamadım...(Ö.9)

'Bugüne kadar hiçbir sorun yaşamadım'(Ö.4)

'Tek sorun kaynaştırma eğitimi olan öğrencilerle birebir konuşma yani çok sessizler onu bir türlü aşamıyoruz'(Ö.10)

'En büyük sorun zaten iletişim sorunu iletişim kuramama ee böyle olunca öğretmen ve bu öğrenciler arasında iletişim olmayınca öğretmende bilgi ve becerisi bu konuda deneyimi olmadığı için öğretmede biraz tükenmişlik bıkkınlık ne yapacağını bilememe kararsızlık karamsarlık gibi sıkıntılar ortaya çıkıyor yani okul olarak genelde hem öğretmen hem rehberlik servisi olarak yani aslında en büyük sorun iletişim kuramama sıkıntılar sorunlar çoğaltılabilir '(Ö.2)

'...burda hep erkek öğrenciler var işte böyle saldırganlık işte hareketlilik vs çok fazla çok acımasızlar birbirlerine karşı mesela diğer sınıflardan herkes bu iki işitme benim iki işitme engelli öğrencimi biliyor bulaşmaya çalıştıkları oluyor yada bir şey yapsa tüm okula yayılıyor'(Ö.15)

'...anlamada sıkıntısı olan çocukların eee kesinlikle özel eğitim alması gerektiğini düşünüyorum eee çünkü sürekli öbür arkadaşlarında ilerlemesinde sıkıntılar oluyor. Eee bazen sürekli geriye dönüş yapıyorum sırf onların dikkatini çekmek için bunu müfredatta da sıkıntı yapıyor artı yine eee tam istenilen ne denir hedef hedefe ulaşmıyor onların programını uygulasam diğerlerine basit kalıyo hani kaynaştırma öğrencilerine yönelik eee programı uygulasam diğerlerine uygulasam ona ağır geliyor o yüzden ikilem olabiliyor heleki bir sınıfta 2-3 fazla fazla kaynaştırma öğrencisi varsa hatta işite bir bile bazen çok sıkıntı olabiliyo ama ikiyi aştığı zaman kesinlikle sıkıntı oluyor...'(Ö.13)

4.2.7.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların nasıl çözüyorsunuz? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.17’de yer verilmiştir

Tablo 4.17 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü	Frekans
Öğrencilerin sakinleştirilmesi	2
Görmezlikten gelinmesi	1
Motive etmeye çalışılması	1
Rehber öğretmene yönlendirilmesi	4

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi öğretmenlerden ikisi (Ö.1 Ö.15) öğrencilerin sakinleştirilmesi, öğretmenlerden biri (Ö.11) görmezlikten gelinmesi, öğretmenlerden biri(Ö.2) motive etmeye çalışılması , öğretmenlerden dördü (Ö.8 Ö.9 Ö.10 Ö.13) rehber öğretmene yönlendirilmesi yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunların çözümü ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘...biraz dinlendirip içeri yolluyorum 5-10 dakika orda bekleyip sakinleşip geri geliyorlar’(Ö.1)

‘Biraz oturmasına izin veriyorum. Sınıfta yani görmemezlikten geliyorum. Aradan yarım saat, bir saat onun işini alıyorum yapmaya başlıyorum tekrar veriyorum. Aferin işte öyle götürüyorum o bu o şekilde götürüyoruz.’ (Ö.11)

‘...geldiğinde biz okulun psikolojik danışmanları olarak öğretmenleri motiveye etmeye çalışıyoruz farklı yöntemlerle iletişim kurmaya onları farklı görevler

vermeye teşvik ediyoruz onları hem kendilerini iyi hissetmeleri açısından hem de öğrencilerin biraz daha verimli olduklarını hissetmeleri açısından farklı yönde motive etmeye çalışıyoruz..'(Ö.2)

'eee işte rehber öğretmenimize yönlendiriyoruz bu tarz öğrenciler olduğunda ben dediğim gibi belirleyip hemen rehber öğretmenimize yönlendiriyorum. Rehber öğretmenimiz konuşuyor ailesiyle falan konuşuyor...'(Ö.8)

4.2.8. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri

Bu başlık altında öğretmenlere, işitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeylerine, işitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinliklere yönelik görüşler sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır.

- a) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeylerine,
- b) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler

4.2.8.1.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri

Bu başlık altında öğretmenlerin belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.18'de yer verilmiştir

Tablo 4.18 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri	Frekans
İletişimlerinin iyi olması	13
İletişimlerinin iyi olmaması	2

Tablo 4.18'de görüldüğü gibi öğretmenlerden on üçü (Ö.14,Ö.13, Ö.4 Ö.1, Ö.5 Ö.7 Ö.3 Ö.6, Ö.8, Ö.9,Ö.11, Ö.10, Ö. 12) İletişimlerinin iyi olması, öğretmenlerden ikisi (Ö.15 ,Ö.2) iletişimlerinin iyi olmaması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

'Bir fark yok yani aynı şekilde iletişim kuruyor. Onlar sınıf içinde çok iyi anlaşıyorlar '(Ö.3)

'Valla kız arkadaşlarıyla iletişiminde şey böyle hani sorun görmedim yani dışlandığını filan da görmedim yani gayet iyi normal bir iletişimi var. Normal sınıf arkadaş ilişkisi konuşuyorlar paylaşımda bulunuyorlar. Ders notlarını ya da bilgilerini ben öyle gözlemledim.'(Ö.7)

'Benim sınıftaki öğrenciler sadece arkadaşlık ilişkilerine bakıyorlar onun dışında gayette rahat ilişki kurabiliyorlar'(Ö.13)

...'arkadaşlarına iyi davranmıyorlar yani mesela senenin başında sınıfta şöyle bir anlaşma yaptım dedim ki bu çocuklar iki tane kız kız öğrenci var okulda onlarda bu sınıf da kızlara bu arada tacizde bulunuyorlar bunlar hani çok oldu bu hani sonra iki tanede işitme engelli var hepimiz bir sınıfımız her kes birbirine sahip çıkacak özellikle bu işitme engellilere bana söz veriyor musunuz dedim hı dumura uğradım bir tane bile söz çıkmadı bileğini kaldırmadı hayır hocam biz bunlara sahip çıkmayız bunlar böyle böyleler sevmiyoruz zaten geçen seneden beri çok çektik bunlardan bunlar yüzünden öğretmenler bizim sınıfı sevmiyorlar bizi sevmiyorlar işte bize karşı biraz daha negatifler istenilmeyen kişiler çocuklar '(Ö.15)

4.2.8.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler nelerdir? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.19'de yer verilmiştir.

Tablo 4.19 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler	Frekans
Bilgim yok	6
Sosyal faaliyetlere katılması(Tiyatro ve egzersiz çalışmaları, Masa tenisi)	6
Bilgilendirme çalışması	3

Tablo 4.19’ da görüldüğü gibi öğretmenlerden altısı(Ö.11 Ö.3 Ö.6 Ö.7 Ö.10 Ö.15) bilgim yok, öğretmenlerden altısı (Ö.12 Ö.1 Ö.4 Ö.8 Ö.9 Ö.13) sosyal faaliyetlere katılması(Tiyatro ve egzersiz çalışmaları, Masa tenisi) öğretmenlerden üçü (Ö.2 Ö.14 Ö.5) bilgilendirme çalışması yönünde görüşlerini sunmuşlardır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile iletişimlerini geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur

‘Eeee onu şey de o konu hakkında bilgim yok..’(Ö.11)

‘Bilmiyorum’ (Ö.6)

‘Onlar masa tenisimiz var bizim bazen canı sıkıldıklarında burda raketlerimiz var tenis oynatıyoruz bazen’(Ö.1)

‘Okulun sosyal faaliyetleri bizim okulda beden eğitimi dersinde yapılan faaliyetler var spor faaliyetleri var, öğrencimiz onlara katılmakta. Öğrenciler değişik spor aktivitelerine yönlendiriliyor beden dersinde. ..’(Ö.9)

‘Bu konuda elimizden geldiğince işiten öğrencilere yani sınıf içerisinde bilgilendirme yapmaya çalışıyoruz ..’(Ö.2)

4.2.9. İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar

Bu başlık altında öğretmenlere, işitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar, işitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile *öğrenme* düzeyi farklılıklarına yönelik görüşler sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır

a) İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar

b) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları

4.2.9.1. İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar

Bu başlık altında öğretmenlerin belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.20’de yer verilmiştir.

Tablo 4.20 İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar

İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar	Frekans
Bireyselleştirilmiş eğitim planına göre değerlendirilmesi	1
Normal öğrencilerle aynı değerlendirme yapılması(yazılı,sözlü)	12
Basitleştirilmiş ve çoktan seçmeli	2

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi öğretmenlerden bir tanesi (Ö.2) Bireyselleştirilmiş eğitim planına göre değerlendirilmesi, öğretmenlerden on ikisi(Ö.4,Ö.3, Ö.5, Ö.6 ,Ö.7 ,Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.11 Ö.13 ,Ö.14, Ö.1) Normal

öğrencilerle aynı değerlendirme yapılması(yazılı,sözlü),öğretmenlerden ikisi(ö.15 ö.12) basitleştirilmiş ve çoktan seçmeli yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilere ilişkin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘İşitme yetersizliği olan öğrencileri değerlendirme amilin bahsettiği gibi bireyselleştirilmiş eğitim planı doğrultusunda belirtilen hedeflere ulaşip ulaşmadığına dair bu konu hani nereleri başarır neleri başaramaz bu konuda bu şekilde değerlendirme yaptırmaya çalışıyoruz...’(Ö.2)

‘Klasik olan değerlendirme tekniklerini kullanıyorum yazılı olanda ama sözel de biraz önce dediğim gibi onu kullanıyorum.’(Ö.4)

‘Aynı klasik sınava katılıyor sözlü oluyor. Aynı şekilde bir farklılık yok diğer öğrencilerden .Yazılı ve sözlü’(Ö.3)

‘Ben çoktan seçmeli ve boşluk doldurma sorarım.Eee öğrencileri bu anlamda yoracak sorular sormam’(Ö.12)

4.2.9.2.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları

Bu başlık altında öğretmenlerin belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 21’de yer verilmiştir.

Tablo 4.21 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları	Frekans
İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının daha iyi olması	3
Fark yok	5
Anlama düzeylerinin farklı olması	7

Tablo 4.21’ de görüldüğü gibi öğretmenlerden üçü(Ö.5,Ö.10, Ö.8) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının daha iyi olması, öğretmenlerden beşi(Ö.4 Ö.13 Ö.3 Ö.2 Ö.7) fark yok, öğretmenlerden yedisi (Ö.1.Ö.15 Ö.6 Ö.9 Ö.11 Ö.12 Ö.14) anlama düzeylerinin farklı olması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin diğer öğrenciler ile öğrenme düzeyi farklılıkları ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Bazularından çok iyi yani not olarak da değerlendirdiğimiz zaman daha iyi yani ‘(ö.5)

‘Şaşırtıcı ama bu öğrencimizin yani çok daha fazla işiten öğrencilere göre öğrenme düzeyi çok daha fazla yani öğrenci işitme engeli olmasına rağmen’(Ö.8)

‘Yok bir farklılık’(Ö.3)

‘Hiçbir fark yok aynı’(Ö.4)

‘Diğer öğrenciler konuyu tam olarak işleye bilirken tam olarak anlaya bilirken bu kaynaştırma öğrencilerimize de kendine göre bir program yapmıştık sene başında onlarda ona göre yapıyoruz ama tam olarak yapabiliyorlar mı yapamıyorlar ‘(Ö.1)

‘Eee tabi ki ee genellikle işitme engelli öğrencilerde tespit ettiğim noktalar eee tabi ki anlamakta ee zorlanabilir. ...’(Ö.14)

4.2.10. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler

Öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim ve öğretim hakkında neler düşünüyorsunuz? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.22’de yer verilmiştir.

Tablo 4.22 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler	Frekans
Başarılı	6
Bölüm yok	4
Yetersizliğine yönelik bölüm seçmeli	5

Tablo 4.22’de görüldüğü gibi öğretmenlerden altısı (Ö.3,Ö.4 Ö.11 Ö.5 Ö.12 Ö.15) başarılı, öğretmenlerden dördü (Ö.7 Ö.9 Ö.6 Ö.13) bölüm yok, öğretmenlerden beşi (Ö.8,Ö.10 Ö.14, Ö.1.Ö.2) yetersizliğine yönelik bölüm seçmeli yönünde görüş bildirmişlerdir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Zaten bilişim bölümündeler her hangi bir sıkıntı yaşayacaklarını zannetmiyorum hani bu bölümde başarılı..’(Ö.15)

‘Orda da gayet başarılı ..’(Ö.3)

‘Bölüm şuan 9. Sınıf öğrencimiz bir bölümü yok. ’(Ö.9)

‘İşitme engelli öğrenciler genellikle bu son zamanlarda bilgisayar bölümüne yönlendiriyor bilgisayar bölümünde her hangi bir çok fazla risk faktörü diğer bölümlere göre olmadığı için bu karar alındı okul yönetimi tarafından da aileleri de buna ikna edildi öğrencilerin çok fazla bir şeyi yoktu bilgisayar bölümünde aslında fiziksel anlamda risk oluşturmayan bir bölüm olsa da her hangi bir zarar gelmeyeceğine eminim işitme yetersizliğinden dolayı gelmeyeceğine dair bir bölüm olsa da bilgisayar bölümünde de öğrencilerin gerçekten çok böyle somut olarak bir şeyle ilgilenmedikleri için çünkü bilgisayar bölümünde çok böyle yazılımlarla uğraşıyorlar web sitesi yapıyorlar veya böyle sanal şeylerle uğraşıyorlar öğrencilerin bunu algılaması gerçekten sıkıntı olabiliyor ama diğer taraftan diğer bölümlerde de somut belki ahşap

işlerinde de bir şeylerle uğraşacak ama orada da kesici aletler olduğu için bu anlamda çok büyük bir fiziksel risk var .’(Ö.2)

‘işitme engeli varsa bence hani daha bireysel yapabileceği işlerin hani işlerle alakalı bir bölümü tercih etse daha iyi olur. Hani Daha sosyal olmasını gerektiren şeylerdense bence ben olsam sınıf öğretmeni mesela o tarz şeylere yönlendirirdim....’(Ö.8)

4.2.11. İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin işiten öğrenciler ile öğrenme düzeyleri arasındaki farklılıkları gidermek için sizlerin önerileri nelerdir? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 23’ de yer verilmiştir.

Tablo 4.23 İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler

İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler	Frekans
Bilmiyorum	3
Öğretmene yakın yerde oturması	1
Ailenin okul ile sıkı ilişki içinde olması	1
Uzman desteğinin sağlanması	3
Özel eğitim öğretmeni tarafından eğitim verilmeli	3
Farklı bir şey uygulanmaması	2
Öğrencinin yetersizliğine göre eğitim verilmeli	1
Sınıf kalabalık olmaması	1

Tablo 4.23' de görüldüğü gibi öğretmenlerden üçü(Ö.6 Ö.3, Ö.5) Bilmiyorum, öğretmenlerden biri (Ö.10) Öğretmene yakın yerde oturması, öğretmenlerden biri (Ö.1) Ailenin okul ile sıkı ilişki içinde olması, öğretmenlerden üçü(Ö.2,Ö.8,Ö.11) Uzman desteğinin sağlanması, öğretmenlerden üçü(Ö.7 Ö.13 Ö.12) Özel eğitim öğretmeni tarafından eğitim verilmeli, öğretmenlerden ikisi (Ö.4, Ö.15) Farklı bir şey uygulanmaması, öğretmenlerden biri (Ö.9) Öğrencinin yetersizliğine göre eğitim verilmeli, öğretmenlerden biri(Ö.14) yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

'Bilmem hiç düşünmedim'(Ö.6)

'En önemlisi sınıftaki oturma yeri öğrencinin öğretmenin onu birebir görebileceği yerde oturması işitme engelli bir öğrenci için en önemli bu, öğrenci nerde oturacak yanında oturacak kişi ona destek olmalı.'(Ö.10)

'..bunla ilgili önerilerimiz aile ile ilgili aslında ailenin sürekli gelip ziyaret etmesi lazım eğer böyle bir ziyaret olursa bide birebir onlarında ilgilenmesi lazım ne yapıyorlar falan diye aileyle beraber olmaları lazım yani öyle bir şey olursa uygulamayı ders içeriğini onlara diğer öğrencilere yakınlaştırırız yakınlaştırdığımız zaman öğrenci istiyorsa çalışıyorsa yapar'(Ö.1)

'Ya bu farklılıkları gidermek için kesinlikle kaynaştırma öğrencilerine en genel anlamda gerçekten bireyselleştirilmiş eğitim planı yapıyoruz ama bu gerçekleştirilmiyor çoğu zaman kâğıt üzerinde kalıyor formaliten ibaret oluyor çünkü bu b planları dediğimiz eğitim planlarında eğitim öğretim planlarında bu öğrencilerin bu hedefleri gerçekleştirme için ilgili destek yok ilgili uzman yok ilgili fiziksel ortam yok bunların hiç biri olmadığı zaman kâğıt üzerinde kalan bi takım hedefler havada uçuşan hedefler beliriyor bunların aradaki farkı kapatmak için kesinlikle işitme engelli olan veya başka engeli olan öğrencilerimizi kesinlikle uzman desteği ve çok önem lı bu olması gerekiyor..'(Ö.2)

'.....böyle bir uzman yardımı almayı düşünüyorum.'(ö.11)

'Hı eğer çok büyük işitme engeli varsa ta.....bu işin eğitimini almış kişiler tarafından eğitim verilmeli'(Ö.7)

'Özel ilgi özel branş yani branş öğretmenleri olursa o anlamda daha iyi olduğunu düşünüyorum'(Ö.13)

'...farklı bir şey uygulanması gerektiğini düşünmüyorum'(Ö.4)

'Bütün öğretmenlerin çocuğun eksikliğini bilerek işitmediğinden dolayı bilerek ders anlatmalarını, onla özel ilgilenmelerini, eksikliklerini tamlamaya çalışmalarını, rehberlikle bunu bağlantılı olarak yapmalarını, özellikle sınıf öğretmenin çocuğu sürekli kontrol etmesini eksiklikleri neyse öğrencilerle ayrı öğretmenlerle ayrı konuşulması gerektiğini düşünüyorum'(Ö.9)

'.....o tür öğrencilerin olduğu sınıfların mümkün olduğunca fazla kalabalık olmaması gerektiğine inanıyorum.'(Ö.14)

4.2.12. İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler

Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için ne tür destekler alıyorsunuz? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 24' de yer verilmiştir.

Tablo 4.24 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler	Frekans
Aile ile iş birliği halinde olması	1
Destek almaması	7
Bilgilenlendirme yapılması	4
Rehber öğretmenden destek alınması	2

Tablo 4. 24' de görüldüğü gibi öğretmenlerden biri (Ö.11) aile ile iş birliği halinde olması, öğretmenlerden yedisi (Ö.7 Ö.1 Ö.5,Ö.6 Ö.3 Ö.2 Ö.13) destek

almaması yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden dördü (Ö.4 Ö.9 Ö.12 Ö.10) bilgilenendirme yapılması, öğretmenlerden ikisi (Ö.15,Ö.14) rehber öğretmenden destek alınması yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Rehberlik servisimiz zaten öğrencilerle ailelerle iş birliği içinde ..’(Ö.11)

‘ ..hiçbir destek almadım’(Ö.7)

‘Valla hiç destek almadım açıkçası’(Ö.1)

‘...öğrencilerin eee kaynaştırma olduğu belirtiliyor bunlar içinde ekstra program hazırlanması gerekti işte eee kendi dersimizin hedefleri dâhilinde onun dışında çok farklı bir durum yok.’(Ö.13)

‘Genelde ön bilgiler veriliyor bize çocuğun durumu hakkında rehberlik araştırma merkezinden gelen durumları fiziki şartları diğer öğrenciler için neyse o öğrenciler içinde aynı yani bir değişime uğratılmıyor. Herhangi bir değişikliğe gidilmiyor. Onun için genelde hep ön bilgiler veriliyor bize sınıfı ve bırakıyorlar’(Ö.10)

‘...Okul rehberlik servisi bize gerekli desteği sağlar. Plan noktasında veya öğrencilerin engel düzeylerinin tam anlaşılması noktasında bize rehberlik edilmektedir.’(Ö.14)

4.2.13. İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler

Hangi konularda destek hizmetlere gereksinimler duyuyorsunuz? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 25’ de yer verilmiştir.

Tablo 4.25 İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler	Frekans
Gereksinim olmaması	5
Yetersizliğine yönelik araç gereç sağlanması	1
Öğretmenlere kaynaştırma konusunda hizmet içi eğitim verilmesi	6
Sınıf içi uzman öğretmen verilmesi	2
Yetersizliğine yönelik okullara yönlendirilmesi	1

Tablo 4. 25’ de görüldüğü gibi öğretmenlerden beşi(Ö.6, Ö.4, Ö.5, Ö.11, Ö.3) gereksinim olmaması, öğretmenlerden biri (Ö.12) yetersizliğine yönelik araç gereç sağlanması yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden altısı (Ö.7, Ö.2, Ö.8, Ö.9, Ö.10, Ö.1 5) öğretmenlere kaynaştırma konusunda hizmet içi eğitim verilmesi, öğretmenlerden (Ö.1, Ö.14) sınıf içi uzman öğretmen verilmesi, öğretmenlerden biri (Ö.13) yetersizliğine yönelik okullara yönlendirilmesi yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘Bu zamana kadar gereksinim duymadım’(Ö.4)

‘Gereksinim duymadığımız için.’(Ö.6)

‘...iletişim noktasında eğitim araç gereçleri noktasında belki daha farklı katkı sağlanabilir onların düzeylerine uygun bir eee kitap araç gereç cd bunlar sağlanabilir’(Ö.12)

‘...biz bunun eğitimini almadık o çocuğa ben nasıl anlatırım nasıl öğretirim eee yani öğretim süreciyle alakalı da bilgilendirmeve o çocuğa nasıl yaklaşırım o konuda da bilgilendirilsek iyi olur yani. ‘(Ö.8)

'Ancak o çocuklara göre hangi eğitim-öğretim metotları kullanmalıyız. O yönde eksikliğimiz var çünkü normal bir birey olarak anlattığımız bazen hiç farkında olmuyoruz. Birde öğretmenlerin en büyük sorunu çocuğun hangi algılamada mı sıkıntısı var işitmede mi sıkıntısı var hiç farkında olmuyoruz. Çocuk gayet yazı yazıyor gayet iyi yazabiliyor ama algılamasına bakıyorsun yazılı da veya herhangi bir şeyde yok, sözel hiç yok dolayısıyla o yönde öğretmenler mutlaka eğitim alınması lazım yani kaynaştırma eğitim öğrencisi nasıl tespit edilir. O yönde çalışma yapılması doğru olacağına inanıyorum'(Ö.10)

'...onlarla daha çok ilgilenmek için bir tane öğretmen verilmesi gerekirdi'(Ö.1)

'...onun çok farklı bir sınıf oluşturulursa ya da bu alana yönelik okullara gönderilirse daha iyi olacağını düşünüyorum'(Ö.13)

4.2.14. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler

Kaynaştırma eğitiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığında, üniversitelerden, okul yönteminden, velilerden, öğrencilerden neler bekliyorsunuz? Sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4.26' da yer verilmiştir.

Tablo 4.26 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler	Frekans
Velilerden beklentiler	
Beklentinin olmaması	2
Velilerin daha sık okulla iletişim halinde olması	5
Öğrenci bilgilerinin öğretmenle paylaşılması	1

Tablo 4. 26’ da görüldüğü gibi öğretmenlerden ikisi (Ö.6 ö.3) beklentinin olmaması yönünde, öğretmenlerden beşi (Ö.1 , Ö.7 ,Ö.10, Ö.13, Ö.15) Velilerin daha sık okulla iletişim halinde olması, öğretmenlerden biri(Ö.9) öğrenci bilgilerinin öğretmenle paylaşılması yönünde görüş sunmuşlardır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler (veliler) ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

‘...bir beklentim yok şu anda’(Ö.6)

‘velilerin ilk başta daha çok gelip gitmesi lazım...’(Ö.1)

‘...kaynaştırma eğitimi öğrencileri velileri .....Yani öğretmenlerle görüşmeleri lazım...’(Ö.10)

‘Velilerimizin bilinçli olup öğrencilerinin hani bir eksikliğini saklamamaları gerekiyor...’(Ö.9)

Tablo 4.27 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde üniversiteden beklentiler

Üniversiteden beklentiler	Frekans
Eğitim fakültelerinde kaynaştırma dersinin verilmesi	2
Akademisyenlerin okullarda seminer vermesi	1

Tablo 4.27’ de görüldüğü gibi öğretmenlerden ikisi (Ö.4 Ö.13) eğitim fakültelerinde kaynaştırma dersinin verilmesi, öğretmenlerden biri (Ö.15) yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler (üniversiteden) ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur

‘... özelliklede eğitim fakültesinde kaynaştırma derslerin yoğun olması ya da tek başına yöntem ders olması gerekiyor o zaman gelecek öğretmenler bu bilgiye sahip olarak gelecekler böylelikle daha nasıl davranması gerektiğini baştan bilerek gelir.’(Ö.4)

'...üniversitelerle bağlantılı çalışılabilir hani orda eğitimler akademisyenler gelip bu konuda bizi bilimsel olarak donatabilirler okul yönetimi işte kim kaynaştırmadır bu çocukları etiketlemeden tam anlamıyla rencide etmeden bize bunun bilgisini vermeli..' (Ö.15)

Tablo 4.28 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde idareden beklentiler

İdareden beklentiler	Frekans
Öğrencinin yetersizliğine yönelik bilginin verilmesi	1

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler (idareden) ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenlerden biri (Ö.7) öğrencinin yetersizliğine yönelik bilginin verilmesi yönünde görüş bildirmiştir.

'...öğrenciler olursa hani bir bilgilendirme isterim ki ne olsun..... okul yönetimi ya da işte milli eğitim kimse demedi bana hani kaynaştırma öğrenci bu işte seviyesi biraz daha geri diye...' (Ö.7)

Tablo 4.29 İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde Milli Eğitim Bakanlığından beklentiler

Milli Eğitim Bakanlığından beklentiler	Frekans
Kaynaştırma konusunda okullardaki eksiklerin giderilmesi	1
Hizmet içi eğitimler verilmesi	7
Fiziki şartların oluşturulması	1
Yetersizliğe yönelik iletişim yönteminin öğrenilmesi	2
Uzman öğretmenlerin eğitiminde olması	2
Özel eğitim sınıf/okullarına yönlendirilmeli	4

Tablo 4. 29’da öğretmenlerden biri(Ö.2) kaynaştırma konusunda okullardaki eksiklerin giderilmesi, öğretmenlerden yedisi(Ö.4 Ö.5 Ö.7 Ö.8 Ö.11 Ö.10 Ö.15) Hizmet içi eğitimler verilmesi, öğretmenlerden biri (Ö.10) Fiziki şartların oluşturulması, öğretmenlerden ikisi (Ö.1 ö.7) Yetersizliğe yönelik iletişim yönteminin öğrenilmesi, öğretmenlerden ikisi (Ö.8 Ö.13) Uzman öğretmenlerin eğitiminde olması, öğretmenlerden dördü (Ö.12 Ö.9 Ö.13 Ö.14) Özel eğitim sınıf/okullarına yönlendirilmeli yönünde görüş bildirmiştir.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentiler (milli eğitim bakanlığından) ile ilgili örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur

‘Milli eğitim bakanlığı ve ilgili yetkililer yapabilir bunlar bu kararları verdikten sonra yani kaynaştırma öğrencilere dahil zihniyetin ve ilgili desteklerin sağlanmasına dair genel bir düşünce değişikliği yaptıktan sonra diğerleri işte ...okullarda kaynaştırma öğrencileri var yönlendiriyor her birçok şey eksik insanlarda insan kaynağı eksik bir çok insanlarda bilinç eksik bu sorular ortada eksiklerin giderilmesi..’(Ö.2)

‘Yani eğer bir şey olursa da baştan bir kurs düzenlenebilir...’(Ö.5)

‘...bunun için bakanlık ya bir kere bizler bu konu da bir şey bilmiyoruz. Yani daha farklı ne yapabilir eğitim ortamlarını falan nasıl düzenleyebilir falan bunlarla ilgili hani şöyle yapılsın diyemeyeceğim ama en azından bizim bilgilendirilmemiz bu kadar hani Bep şöyle hazırlanır böyle bir kaynaştırma öğrencileri var demektense biz daha eee farklı şekillerde bilgilendirilebiliriz yani daha detaylı.’(Ö.8)

‘...Milli Eğitim Bakanlığı işte diyelim ki farklı sınıflarda farklı kaynaştırma öğrencimiz oluyor bana bilgilendirme verilsin düzgün bir planlama yapılsın...’(Ö.15)

‘...alanının uzmanı öğretmenin eğitim vermesi her zaman faydalıdır.’(Ö.14)

‘Ya milli eğitim bakanlığının mutlaka eğer bu öğrenciler artık liseye devam edeceği için lise öğretmenleri veya bütün öğretmenlerin bu eğitimden geçilmesi lazım. Biraz önce söylediğim gibi onun dışında fiziki şartların diyelim ki bizde yoktur ama sakat bir

öğrenci gelebilir okula onu herhangi bir geldiği zaman tüm fiziki şartlar olanaksız onlar için o yönde mutlaka okullar onarımdan geçilmesi gerekiyor...'(Ö.10)

'...kişilerle iyi bir iletişim kurulması lazım ki hayatlarına devam edebilsinler ..'(Ö.1)

'..genel olarak ayrı eğitim kurumlarında bu tür öğrencilerin özel eğitim almaları tarafındayım .....'(Ö.13)

Bu bölümde görüşme yapılan öğrencilerden araştırma soruları çerçevesinde verdikleri bilgilerden elde edilen araştırmanın bulgularını oluşturan 17 tema yer almaktadır. Araştırmanın bulgularını oluşturan 17 tema şu şekilde sıralanmaktadır.

Tablo 4.30. Araştırmaya ilişkin öğrencilere yönelik temalar

Sıra no	Temalar
1.	Öğrencilere okulda yapılan bilgilendirme
2.	Öğrencilere sınıf ortamında düzenlemeler
3.	Öğrencilere derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar
4.	Öğrencilere yönelik öğretim süreci uygulamaları
5.	Öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin beklentileri
6.	Öğrencilerin öğretim sürecinde ki sorunları
7.	İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi
8.	İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler
9.	İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler
10.	Öğrencilere yönelik yapılan sınavların özellikleri
11.	Öğrencilerin okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceleri

12. İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar
13. Öğrencilerin eğitim –öğretim ortamlarına ilişkin önerileri
14. Öğrencilere yönelik okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler
15. Öğrencilerin okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler
16. Okuldaki personellerin ve ailelerin sağladığı destekler
17. Okuldaki personel,arkadaş ve aileden beklentiler

4.2.15 Öğrenciye yönelik okulda yapılan bilgilendirme

Görüşmeler sırasında öğrencilere ‘kayıtlı olduğunuz okulda size ne tür bilgilendirmeler yapılıyor?’ görüşme sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşlerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 4. 31’da yer verilmiştir.

Tablo 4.31 Öğrencilerin ‘Kayıtlı olduğunuz okulda size ne tür bilgilendirmeler yapılıyor?’ sorusuna verdikleri yanıtlar

Okulda yapılan bilgilendirme	Frekans
Bilgi veriliyor	2
Hayır,yapılmıyor	4

Tablo 4.31’ de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerden2 si (Ayşe,Banu)bilgi verildiği yönünde görüş bildirmişlerdir.Görüşme yapılan 4 öğrenci ise bilgi verilmediği yönünde görüş bildirmiştir.

Kayıtlı olduğu okulda bilgi verildiğine yönelik öğrenci görüşlerinden örnek ifade aşağıda sunulmuştur:

‘Evet yapılıyor.Öğretmenlerim, arkadaşlarım ve ailemdeki yardımcılarımla olduğu için derslerim ağır konularda sınavlarda bana yardımcı oluyor.’(Ayşe)

Kayıtlı olduğu okulda bilgi verilmediğine yönelik öğrenci görüşlerinden örnek ifade aşağıda sunulmuştur:

‘‘Hayır, yapılmadı’ (Ela) ‘yapılmıyor.’(Ali)

4.2.16 Öğrenciye yönelik sınıf ortamında düzenlemeler

Bu başlık altında görüşme yapılan öğrencilere, sınıf ortamındaki düzenlemelere, okul ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşleri sorulmuş ve 2 alt temaya ulaşılmıştır.

a)Sınıf ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler

b)Okul ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler

a.Sınıf ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler

‘‘Sınıf içinde ne tür fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır?’’Görüşme sorusuna ilişkin yanıt olarak belirttikleri görüşler Tablo 4. 32’de sunulmuştur

Tablo 4.32 Sınıf ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler

Sınıf ortamındaki düzenleme	Frekans
Normal sınıf düzeninin olması	1
Ön sıralara oturturulması	5

Tablo 4.32 ‘de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerden biri (Ata) normal sınıf düzeninin olduğunu belirtmiştir.Beş öğrenci (Banu, Ali, Cem, Ela, Ayşe) ön sıralarda oturturulması yönünde görüş bildirmiştir.

Sınıf içinde normal sınıf düzeninin olmasına yönelik görüş belirten örnek ifade aşağıda sunulmuştur:

‘Normal sınıf düzeninde yaptıklarını yapıyorlar’’ (Ata)

Sınıf içinde ön sıralarda oturtulmasına yönelik görüş belirten öğrencilerin görüşlerinden örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

‘ Ben en önde oturuyorum öğretmenleri duyağım yerde oturuyorum...’’ (Ayşe)

‘Öğretmen ön sırada oturtuyor..’(Cem)

‘Genelde ön sıralara oturturuyor...’ (Banu)

b.Okul ortamındaki düzenlemelere yönelik görüşler

‘‘Okul içinde ne tür fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır?’’Görüşme sorusu yöneltildiğinde altı öğrenci (Ayşe, Banu, Ali, Cem, Ela,Ata) okul içinde fiziksel düzenlemenin olmadığını belirtmiştir.Okul içinde fiziksel düzenlemenin olmadığına ilişkin öğrencilerin görüşmelerinden örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

‘‘Fiziksel düzenlemeye rastlamadım’’ (Ata)

‘‘ Düzenlemeyok’’ (Ali)

‘‘Düzenleme yok’’ (Ela)

4.2.17. Öğrencilere yönelik derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar

Bu başlık altında öğrencilere: Derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalara yönelik görüşleri alınmış.Görüşme sırasında yanıt olarak verdikleri görüşler Tablo 4.33 ‘te sunulmuştur.

Tablo 4.33 Derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar

Derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar	Frekans
Programın işitme yetersizliği olan öğrenciye yönelik uyarlandığı	2
İşitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik program yapılmaması	4

Tablo 4.33 ‘de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerden ikisi (Banu,Ayşe) Programın işitme engelli öğrenciye yönelik uyarlandığı, öğrencilerden dördü ise(Ali,Cem,Ela,Ata)işitme engelli öğrencilere yönelik program yapılmaması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Programın işitme yetersizliği olan öğrenciye yönelik uyarlandığı yöndeki örnek görüş aşağıda sunulmuştur:

‘‘Öğrencilere anlayabileceği yoldan onları daha kolay yoldan ulaşabileceği şekilde veriyorlar’’(Ayşe)

İşitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik program yapılmaması yönündeki örnek görüş aşağıda sunulmuştur:

‘‘Yapılmıyor’’(Ali)

‘‘Hayır yapılmıyor’’(Cem)

4.2.18 Öğretim süreci uygulamaları

Bu başlık altında görüşme yapılan öğrencilere, hangi iletişim yöntemlerini kullandıklarına, öğretmenlerin ders anlatırken hangi iletişim yöntemlerini kullandıkları, derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşleri sorulmuş ve 3 alt temaya ulaşılmıştır.

a)Kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik görüşler

b) Öğretmenlerin ders anlatırken kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik görüşler

c) Derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşler

4. a .Kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik görüşler

Hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorsunuz? Görüşme sorusuna altı öğrenci(Ayşe, Banu, Ali, Cem ,Ela,Ata)“konuşarak“yönünde görüş bildirmiştir

Hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorsunuz cevap olarak “konuşuyoruz” yönündeki örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

“Normal konuşmayla”(Ata)

“Ağız yoluyla konuşarak “(Banu)

4. b .Öğretmenlerin ders anlatırken kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik görüşler

Öğretmenler ders anlatırken hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorlar? Görüşme sorusuna altı öğrenci (Ayşe, Banu, Ali, Cem, Ela, Ata) “Konuşarak iletişim kuruyorlar“yönünde görüş bildirmiştir

Öğretmenler ders anlatırken hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorlar? Görüşme sorusuna

“Konusarak iletişim kuruyorlar“yönündeki örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

‘Konuşarak iletişim kuruyorlar’ (Ayşe)

‘Konuşuyor, anlatıyor’ (Cem)

4.c. Derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşler

Dersinizde öğretmen beklentileriniz nelerdir?görüşme sorusuna yanıtlar alınmıştır.Görüşme sırasında yanıt olarak verdikleri görüşler Tablo 4.34 ‘te sunulmuştur.

Tablo 4.34 Derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşler

Derslerinde öğretmenlerinden beklentilerine yönelik görüşler	Frekans
Beklentim yok	1
Bilmiyorum	2
Ayrıntılı ve açık konuşmaları	3

Tablo 4.34 ‘de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerden bir öğrenci(Ata)’’beklentim yok’’iki öğrenci(Cem,Ali)’Bilmiyorum’ üç öğrenci ise (Ela,Ayşe,Banu) ise ‘‘ayrıntılı ve açık konuşmaları’’ yönünde görüş bildirmişlerdir.

Dersinizde öğretmen beklentileriniz nelerdir? Sorusuna ‘‘Beklentim yok’’ yanıt yönündeki örnek görüş aşağıda sunulmuştur:

‘Sınıf içinde beklentim yok’ (Ata)

Dersinizde öğretmen beklentileriniz nelerdir? sorusuna ‘bilmiyorum’ yanıt yönündeki örnek görüş aşağıda sunulmuştur:

‘Bilmiyorum’ (Cem)

Dersinizde öğretmen beklentileriniz nelerdir? Sorusuna ‘Ayrıntılı ve açık konuşmaları’ yanıt yönündeki örnek görüş aşağıda sunulmuştur:

‘‘Duymadığım zaman yardımcı olmaları, açık anlatmaları ve açık anlatmalarını isterim’’ (Ela)

4.2.19 Öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin beklentileri

Bu başlık altında görüşme yapılan öğrencilere eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim, ek eğitimin yararları, ek eğitimin sınırlılıklarına yönelik görüşler sorulmuş ve 3 alt temaya ulaşılmıştır.

a) Eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim

b) Ek eğitimin yararları

c) Ek eğitimin sınırlılıkları

a) Eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim

Eğitim sürecinde ne tür ek eğitimler sağlanmaktadır? görüşme sorusuna verilen yanıtlar Tablo 4.35’ de sunulmuştur.

Tablo 4.35 Eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim

Eğitim sürecinde aldıkları ek eğitim	frekans
Ek eğitim yok	3
Etüt eğitimi	3

Tablo 4.35’ de görüldüğü gibi görüşme yapılan öğrencilerden üçü((Banu, Ali, Cem) ek eğitimin yok olduğu, üçü ise (Ayşe, Ela, Ata) etüt eğitimi aldıkları yönünde görüş bildirmişlerdir..

Eğitim sürecinde ne tür ek eğitimler sağlanmaktadır? sorusuna ‘ek eğitim yok’ yanıtı veren ifade aşağıda sunulmuştur:

‘*Ek eğitim yok*’ (Cem)

Eğitim sürecinde ne tür ek eğitimler sağlanmaktadır? sorusuna ‘etüt eğitimi’ yanıtı veren ifade aşağıda sunulmuştur:

‘*Etüt yapıyorlar*’ (Ayşe)

b) Ek eğitimin yararları

Sağlanan ek eğitimin yararları nelerdir? Sorusuna öğrencilerden ikisi (Ata, Ayşe) ‘konuyu daha iyi anlıyorum’ bir öğrenci ‘geri kaldığım dersleri tamamlıyorum’ diye görüş bildirmiştir.

Sağlanan ek eğitimin yararları nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlardan örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

‘*Konuyu daha iyi anlıyorum*’ (Ata)

‘*Geri kalmış olduğum dersleri anlatıyorlar, derslerimi tamamlıyorum*’ (Ela)

c) Ek eğitimin sınırlılıkları

Sağlanan ek eğitimin sınırlılıkları nelerdir? Diye sorulduğunda öğrencilerden üçü: (Ela, Ayşe, Ata) ‘*zaman azlığı*’ diye görüş bildirmiştir.

Sağlanan ek eğitimin sınırlılıkları nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlardan örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur:

‘*Zaman azlığı diyebilirim*’ (Ela)

4.2.20 Öğrencilerin öğretim sürecinde ki sorunları

Bu başlık altında görüşme yapılan öğrencilere ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar, sınav esnasında yaşadıkları sıkıntılara yönelik görüşler sorulmuş ve dört alt temaya ulaşılmıştır:

- a) Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar
- b) Sınav esnasında yaşadıkları sorunlar
- c) Derslerde başka tür yaşadıkları problemler
- d) Öğretim sürecindeki problemlerin çözümü
- a) Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar

Ders dinlerken ve not tutarken yaşadığınız sorunlar nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlar aşağıda tablo 4.36 'de sunulmuştur.

Tablo 4.36 -Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar

Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar	Frekans
Öğretmenler çok hızlı konuşuyor	2
Not tutamıyorum arkadaşlarıma bakarak yazıyorum	2
Dersi anlayamıyorum	2

Tablo 4.36' de görüldüğü gibi öğrencilerden ikisi (Ela,Banu)dinlerken öğretmenlerin çok hızlı konuşuyor,iki öğrenci((Ali,Ayşe) not tutamıyorum arkadaşlarıma bakarak yazıyorum,diğer iki öğrenci ise (Cem,Ata) yönünde görüş belirtmişlerdir.

Ders dinlerken ve not tutarken yaşadıkları sorunlar nelerdir ?sorusuna verilen örnek yanıtlar aşağıda sunulmuştur:

“Öğretmenler çok hızlı konuşuyorlar.....”(Ela)

“Not tutamıyorum arkadaşlarımdan defter alıyor yazıyor”(Ali)

“Dersi anlamıyorum “ (Cem)

b) Sınav esnasında yaşadıkları sorunlar:

Sınav esnasında yaşadığınız sıkıntılar nelerdir? Sorusuna verilen cevaplar aşağıda tablo 4.37’de sunulmuştur.

Tablo 4.37 Sınav esnasında yaşadıkları sorunlar

Sınav esnasında yaşadıkları sorunlar	Frekans
Sıkıntıyaşamıyorum	1
Soruları anlamıyorum	4
Zamanı yetiştiremiyorum	1

Tablo 4.37’de görüldüğü gibi öğrencilerden biri (Ata) sınavlarda sıkıntı yapamıyorum, öğrencilerden dört tanesi (Ayşe, Banu, Ali, Cem) soruları anlamıyorum, öğrencilerden bir tanesi ise (Ela) zamanı yetiştiremiyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Sınav esnasında yaşadığınız sıkıntılar nelerdir? Sorusuna verilen cevaplardan örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

“Sıkıntı yok” (Ata)

“Sınavda tek soru anlayamıyorum bubenim sıkıntım” (Ayşe)

“Cümleleri okuyorum soruları anlamıyorum” (Cem)

“....sınavda zaman yetiştiriyor.” (Ela)

d) Derslerde başka tür yaşadıkları problemler

Derslerde başka ne tür problemler yaşıyorsunuz? Sorusuna öğrencilerin altısı (Ali, Banu, Ayşe, Cem, Ela ve Ata) başka türlü problem olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Derslerde başka ne tür problemler yaşıyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplardan örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

“Anlattığım problemin dışında başka problemim yok.” (Ela)

“Başka problem yaşamıyorum” (Ata)

d)Öğretim sürecindeki problemlerin çözümü

Bu tür problemleri nasıl çözüyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplar aşağıda tablo 4.38’ de sunulmuştur:

Tablo 4.38 Öğretim sürecindeki problemlerin çözümü

Öğretim sürecindeki problemlerin çözümü	Frekans
Öğretmenlerle konuşma	3
Öğrencilerin uyarılması	2
Arkadaşlardan yardım alma	1

Tablo 4. 38’ de görüldüğü gibi öğrencilerden üçü(Ata,Ela,Alı) öğretmenlerle konuşma,öğrencilerden ikisi(Ayşe,Cem) öğrencilerin uyarılması ,öğrencilerden biri (Banu) arkadaşlardan yardım alma yönünde görüş bildirmiştir.

Bu tür problemleri nasıl çözüyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplardan örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

‘‘Öğretmenlerle konuşarak sorunu mu problemlerimi anlatıyorum....’’ (Ela)

‘‘öğretmenler derste konuşan öğrenciler olunca uyarıyor dersi daha rahat anlıyorum’’ (Cem)

‘‘Ya ders anlamadığımda teneffüslerde arkadaşlarımdan yardım almaya çalışıyorum’’ (Banu)

4.2.21.İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi

İşiten öğrenciler ile ilişkileriniz nasıl anlatır mısınız? Sorusuna verilen cevaplar aşağıda tablo 4.39’de sunulmuştur:

Tablo 4.39 İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi

İşiten öğrenciler ile ilişkilerin düzeyi	Frekans
Konuştuklarımı anlamıyorlar	3
Arkadaşlarımla anlaşamıyorum	1
İlişkilerim iyi	2

Tablo 4.39’ da görüldüğü gibi öğrencilerden üçü(Cem,Ayşe,Banu) konuştuklarımı anlamıyor ,öğrencilerden biri(Ali)arkadaşlarımla anlaşamıyorum,öğrencilerden ikisi(Ela,Ata) ilişkilerim iyi yönünde görüş bildirmiştir.

İşiten öğrenciler ile ilişkileriniz nasıl anlatır mısınız? Sorusuna verilen cevaplardan örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

“.....benim iletişim sorunum var yani konuştuklarımı karşıdaki insan anlamıyor iletişim *arasında mesafe bozuluyor....*”(Ayşe)

‘Arkadaşlarım benim konuşmalarımı anlamıyor..’(Cem)

‘Arkadaşlarımla anlaşamıyor,onla beni anlamıo,bende onları anlamıyo bazen kavga ediyoy’(Ali)

‘İlişkileirm iyi konuşuyor sohbet ediyoruz oyun oynuyoruz.’(Ela)

4.2.22 İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler

İşiten öğrencilerle ilişkilerinizi geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler nelerdir? Sorusuna verilen cevaplar aşağıda tablo 4.40’da sunulmuştur.

Tablo 4.40 İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler

İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler	Frekans
Sosyal faaliyetler düzenleme(kitap okuma,futbol,satranç,)	4
Bir etkinlik yapılmıyor	2

Tablo 4.40’ da görüldüğü gibi öğrencilerden dördü (Banu,Ali,Cem,Ela) Sosyal faaliyetler düzenleme(kitap okuma,futbol,satranç,) ,öğrencilerden ikisi (Ayşe,Ata)bir etkinlik yapılmıyor yönünde görüş bildirmişlerdir.

İşiten öğrencilerle ilişkilerinizi geliştirmek için okulda yapılan etkinlikler nelerdir? Sorusuna verilen cevaplardan örnek görüşler aşağıda sunulmuştur:

‘Futbol oynuyo sonrar basketbol oynuyo arkadaşlarla...’ (Ali)

‘‘Kitap okuma faaliyetlerine katılıyorum’’ (Ela)’

‘‘Kitap okuruz özellikle de satranç oynarız genellikle bunları yaparız’’ (Banu)

‘‘bir şey yapılmıyor’’(Ata)

4.2.23.İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler

İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler nelerdir? Sorusuna öğrencilerden beşi görüş bildirmemiş (Banu, Ali, Cem, Ela, Ata) öğrencilerden biri (Ayşe) konuşma için destek aldığı yönünde görüş bildirmiştir.

İşiten öğrenciler ile ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinliklere yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur.

‘‘En çok ailem benim kelimelerimi öğrettiler çünkü ben hiç şeye gitmedim özel eğitime gitmedim onlar kitap aldılar işte bu ne demek şu ne demek hiç bir şey bilmiyordum Küçükken bu bilgisayar mı bu çiçek mi nu kumanda mı hiç bir şey bilmiyordum ve ailem her şeyimi düzeltti toparlandı ....’’(Ayşe)

4.2.24 Öğrencilere yönelik yapılan sınavların özellikleri

Sınavlarınız nasıl yapıldığını anlatır mısınız?Sorusuna verilen cevaplar tablo 4.41’de sunulmuştur.

Tablo 4.41 Yapılan sınavların özellikleri

Yapılan sınavların özellikleri	Frekans
Uzun cümleli ve çok sorulu	2
Çoktan seçmeli, boşluk doldurma	4

Tablo 4.41’de görüldüğü gibi öğrencilerden ikisi((Cem,Ali) uzun cümleli ve çok sorulu,öğrencilerden dördü(Ayşe,Banu,Ela,Ata) Çoktan seçmeli,boşluk doldurma yönünde görüş bildirmişlerdir.

Sınavlarınız nasıl yapıldığını anlatır mısınız?Yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur.

‘‘Çok soru var.Uzun cümle var.’’(Cem)

‘‘İuu sadece boşluk doldurma var doğru yanlış yarısı çoktan seçmeli soruyor’’(Ayşe)

4.2.25 Öğrencilerin okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler

Eğitim aldığın bölüm ile ilgili ne düşünüyorsun? Sorusuna verilen cevaplar tablo 4.42’ de sunulmuştur.

Tablo 4.42 Okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler

Okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler	Frekans
Bölümümü, okulumu seviyorum	5
Bölümümü anlamıyorum	1

Tablo 4. 42’ de görüldüğü gibi öğrencilerden beşi(Ayşe,Banu,Ela,Ata,Cem) bölümümü ,okulumu seviyorum,öğrencilerden biri (Ali) bölümümü anlamıyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Eğitim aldığın bölüm ile ilgili ne düşünüyorsun? Sorusuna yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur

‘‘Biyoloji çok seviyorummatematikte de öyle fizik beni zorluyor maalesef kimya fena değil yani iyi sözel derslerim iyi beş falan alıyorum yani ’’(Ela)

‘‘Bilgisayar bakarak anlıyorum seviyorum’’(Cem)

‘‘Bilgisayar ders zor yapamıyo öğretmen az yavaş konuşuyo,anlamıyo’’(Ali)

4.2.26 .İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar

İşiten öğrencilerle dersleri anlamada farklılıklar nelerdir?Sorusuna verilen cevaplar tablo 4. 43’ de sunulmuştur.

Tablo 4.43 İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar

İşiten öğrenciler ile dersleri anlamadaki farklılıklar	Frekans
Dersleri anlamıyorum	2
Dersleri daha az ve zor anlıyorum	3
Farklılık yok	1

Tablo 4.43’ de olduğu gibi öğrencilerden ikisi (Ali,Cem) dersleri anlamıyorum,öğrencilerden üçü(Ayşe,Banu,Ela) dersleri daha az ve zor anlıyorum,öğrencilerden biri (Ata) farklılık yok yönünde görüş bildirmiştir.

İşiten öğrencilerle dersleri anlamada farklılıklar nelerdir?Sorusuna yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur

‘Arkadaşlarım ders de iyi anlıyo öğretmenle konuşuyo ben anlamıyor’’(Ali)

‘İşiten öğrenciler benden daha iyi öğretmenle benden daha iyi duydukları için öğretmenle daha iyi iletişim içindeler ondan sonra anlamadığında çok çabuk filan daha iyi anlayabiliyorum tabii ben cihaz taktığım için daha az anlıyorum bu kadar farklılıklar.’’(Ela)

‘Dersi anlamak çok uğraştırıyor insanı konuşmalarım ağırlaştırıyor zorlanıyor mesela ben bu soruyu yapmıyorum yapamıyorum insan ona üzülüyor’’(Ayşe)

‘Aslında bir farklılık yok. Onlar ne anladiysa bende onu anlayabilirim’’(Ata)

4.2.27 Eğitim –öğretim ortamlarına ilişkin öneriler

Size göre eğitim ve öğretim ortamları nasıl olmalıdır? Sorusuna yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur

‘Bilgisayarda resimli ders anlatsın.Az konuşsun.Ses çok olmasın. beni anlayan öğretmen olsun.’’(Cem)

‘‘Aynen Şu an olduğu gibi yani duymayan öğrenciler işitme cihaz takan takmayan öğrenciler daha birarada olmalı daha bir kaynaşmalı işitmeyen işitmeyenler normaller bir arada olmalı mesela engel ayırmamalı diye düşünüyorum’’(Ela)

‘‘Nasıl olmalı hocalar beni anlayabilmeli sınavları kolaylaştırabilir çoktan seçmeli olabilir soru cevap olmasın ben anlaşılacak sorular istiyorum.Ders anlatırken de arkadaşlarımla gürültü yapmamalarını istiyorum.Hocalarımla bağırmasını istiyorum çünkü o beni engelliyormuş gibi oluyor’’(Ayşe)

‘‘Az öğrenci olsun.Öğretmen yavaş konuştu.Sınavlarda az soru sorulara isimle anlatsınlar’’(Ali)

‘‘Okul ve sınıf düzeni yani bir değişiklik olmasına gerek yok bu okul düzeni bu sınıf düzeni iyi’’(Ata)

‘‘Öğrencilerin bence durumuna bağlı şekilde olsun mesela benim işitme kaybım var öğretmenlerin işitme kaybına göre yüksek sesle konuşması gerekir.Kimi öğrencilerin görme şeyi öğrencileri ön sıralara yaklaştırmalı veya büyük yazma gibi oşekilde’’(Banu)

4.2.28.Öğrencilere okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler

Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için ne tür destekler alıyorsunuz? Sorusuna verilen cevaplar tablo 4.44’ de sunulmuştur.

Tablo 1.44 Okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler

Okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler	Frekans
Destek almıyorum	5
Psikolojik destek alıyorum	1

Tablo 4.44’de görüldüğü gibi öğrencilerden beşi(Ali, Banu, Ela, Ata,Cem) destek almıyorum,öğrencilerden biri (Ayşe)psikolojik destek alıyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için ne tür destekler alıyorsunuz?sorusuna yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur

'Destek almıyorum '(Cem)

'Destek aldığım filan yok'(Ata)

'Destek almıyorum '(Banu)

'' Konuların düşük olup olmadığına e okuldan bakıyorlar bu notu nasıl düşük diye hocalarla konuşuyorlar sınavları nasıl diye şey yapıyor destek oluyor Eğitim için kızım çalış yapabilirsin başarabilirsin ben çalışıyorum..' '(Ayşe)

4.2.29 Okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler

Hangi konularda destek hizmetlere gereksinimler duyuyorsun?Sorusuna verilen cevaplar tablo 4.45' de sunulmuştur.

Tablo 4.45 Okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler

Okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler	Frekans
Dersleri anlamada	2
Öğretmenlerin konuşmalarını takip edilmesinde	1
Arkadaş yardımı	2
Gereksinim yok	1

Tablo 4. 45' de görüldüğü gibi öğrencilerden ikisi(Cem,Banu) dersleri anlamada,öğrencilerden biri (Ela)öğretmenlerin konuşmalarını takip edilmesinde,öğrencilerden ikisi(Ayşe,Ali) Arkadaş yardımı,öğrencilerden biri ise gereksinim yok yönünde görüş bildirmiştir.

Hangi konularda destek hizmetlere gereksinimler duyuyorsun?sorusuna yönelik görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur

'Desleri anlamada. Sıkıldığımda yardım istiyom ''(Cem)

‘‘Daha yakın mesafede açıklama bir de mesela bazı öğretmenler şöyle öğrenciye dönük nasıl desem yüzü öğrenciye dönük duruyorlar mesela çok fazla ben dudak okuma yaptığım için bir de cihaz taktığım için yönlerine dikkat etmem lazım dönüp durdukları için takip edemiyorum ..’’(Ela)

‘Yanımda derslerimde yardımcı olacak çalışkan birini istiyorum’(Ayşe)

‘Destek gereksinime gerek yok’(Ata)

4.2.30 Okuldaki personellerin ve ailelerin sağladığı destekler

Bu başlık altında okuldaki personelin sağladığı destekler, ailenin sağladığı destekler yönünde görüşler sorularak iki alt tema oluşturulmuştur.

- a) Okuldaki personelin sağladığı destekler
- b) Ailenin sağladığı destekler

a) Okuldaki personelin sağladığı destekler

Öğretmenlerden, müdürden ne tür destek alıyorsun? Sorusuna öğrencilerden altısı (Ali, Banu, Ela, Ata, Cem, Ayşe) müdürden destek almadığı yönünde görüş sunmuşlardır. Müdürden destek almadığı yönündeki görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur:

‘Destek almıyorum destek’(Cem)

‘Müdürden daha şimdiye kadar destek alamadığımdan..’(Ela)

‘Henüz öyle bir destek olmadı’(Ayşe)

Öğretmenlerden, müdürden ne tür destek alıyorsun? Sorusuna yönelik yanıtlar tablo 4. 46’ de sunulmuştur.

Tablo 4.46 Okuldaki personelin sağladığı destekler

Okuldaki personelin sağladığı destekler	Frekans
Derslerime destek oluyorlar	4
Destek almıyorum	2

Tablo 4.46’de da görüldüğü gibi öğrencilerden dördü(Ayşe,Banu,Ela,Ata) derslerime destek oluyorlar,öğrencilerden ikisi(Cem,Ali) Destek almıyorum yönünde görüş bildirmiştir.Öğretmenlerden, müdürden ne tür destek alıyorsun? Sorusuna verilen görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur.

‘...Öğretmenlerden de anlamadığımda anlatıyor’’(Ela)

‘Hocalarda kitap oku biraz çaba sarf et elinden geleni yap gibi destek alıyorum’(Ayşe)

‘Destek almıyorum’(Cem)

b) Ailenin sağladığı destekler

Ailenden ne tür destek alıyorsun? Sorusuna yönelik yanıtlar tablo 4.47’da sunulmuştur.

Tablo 4.47 Ailenin sağladığı destekler

Ailenin sağladığı destekler	Frekans
Ailem destek oluyor	5
Destek almıyorum	1

Tablo 4.47’ da görüldüğü gibi öğrencilerden beşi(Ayşe,Banu,Ela,Ata,Ali) ailem destek oluyor, öğrencilerden biri (Cem) destek almıyorum yönünde görüş bildirmiştir.

Ailenden ne tür destek alıyorsun? Sorusuna verilen görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur:

‘Destek almıyorum’(Cem)

‘‘Ailemden destek alıyorum nasıl desem anlamadığım olduğu derslerde ek ders almama yardımcı oluyorlar dershaneye falan gönderiyorlar bir de okuyan öğretmen üniversitede okuyan öğretmen ablalardan abilerden falan ders almamı sağlıyorlar’’(Ela)

‘Ailemden her türlü desteği alıyorum ‘(Ata)

Okuldaki personelden beklentileri nelerdir?soruna verilen görüşme kayıtları aşağıda sunulmuştur:

‘‘Öğretmen bana daha çok zaman ayırsın.Bire bir ders anlatsın’’(Cem)

Öğrencilerden biri: *‘mesela öğrencinin anlayabildiği kadar göstermek ne kadar anladığını belirten soru çözümünü’(Ela) ‘...konuları ağırlaştırmayalım istiyorum böyle bir beklenti istiyorum.’(Ayşe)*

V.Bölüm

5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, orta eğitimdeki öğretmen ve öğrencilerin işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini betimlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla 14 soru sorulmuştur. Öğrencilere ise 17 soru sorulmuştur. Öğretmen ve öğrencilerin verdikleri cevaplar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Bu bölümde alan yazın ve özel eğitim hizmetleri yönetmeliği karşılaştırılarak tartışılmıştır. Tartışma sonucunda araştırma bulgularına dayanılarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.1. Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmesi süreci nasıl gerçekleşmektedir?

Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilmesi sürecine yönelik görüşleri farklılaşmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı bu konuda fikrinin olmadığını belirtirken, bir kısmının ise yönlendirme ve yerleştirme yönelik bilgi sahibi oldukları yönünde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik fikrinin olmadığına ilişkin bu görüşleri; Akalın (2015), ” kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri” isimli çalışmasında kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgi eksiklikleri olduğu görüşü ile paralellik göstermektedir. Yine Kargın (2003) öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi’ isimli çalışmasında öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgi ve becerileri sınırlı olduğu görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Salte , Swanwick, ve Pearson (2014) , ‘Kapsayıcı temel sağır eğitim ortamlarında işbirlikçi çalışma uygulamaları: öğretim görevlisi bakış açıları’ makalesinde uzman bilgisinin önemli olduğunu ve sağır öğrencilerin eğitimi ile ilgili bilgi sınırlılığı olduğu görüşü ile paralellik göstermektedir.

Cawthon (2001) ,‘kapsayıcı sınıflarda öğretme stratejileri ‘çalışmasında işitme engelli öğrencilerin kaynaştırılmasında, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yerleştirilmesi ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları görüşü ile paralellik göstermektedir.

Harvey ve diğerleri (2010), tarafından yapılan bir araştırmada özel eğitim, ilköğretim ve ortaöğretimde kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili müfredat, işbirliğiyle ilgili eğitim ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak araştırmamız ve benzer çalışmalar, öğretmenlerin kaynaştırma yerleştirmesine yönelik bilgi sahibi olmadıkları yönündedir.Oysa ki kaynaştırma öncesinde öğretmenlerin yerleştirilmeye yönelik bilgi sahibi olması kaynaştırma öğrencilerini daha kolay anlamalarını ve kabullenmelerini sağlar.Kaynaştırmaya yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen araştırmalar bilgi eksikliğinin tutumları olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

5.1.2. Öğretmenlere özel gereksinimli öğrenciler ile ilgili kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirme

Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirmede büyük bir kısmı özel gereksinimli olan öğrencilere yönelik bilgilendirmenin yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı normal arkadaşlarının yetersizliğe yönelik bilgilendirildiği yönünde görüş bildirirken, yine bir kısmı öğretmenlerin rehberlik servisi tarafından yetersizliğe yönelik öğretmenlerin bilgilendirildiğini belirtmiştir.

Bu bulgu Gözün ve Yıkılmış ‘ın (2004) ‘Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimine etkililiği ’ isimli çalışmasında öğretmenlere uygulanan kaynaştırma ilişkin bilgilendirme programlarının yapıldığı bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Kuz (2001), ‘kaynaştırma eğitime yönelik tutumların incelenmesi’çalışmasında kaynaştırmaya yönelik öğretmen ve öğrencilerin bilgilendirilmesinin kaynaştırma sürecini geliştirmek için önemli olduğu belirtmiştir. Özel gereksinimli olan öğrenciyi

kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla sınıftaki eğitim ve öğretim sürecine dâhil etmeden önce diğer öğrencilerin bu duruma ilişkin bilgilendirilmesi sınıfa gelecek öğrencinin sosyal kabulünü arttıracacağı gibi öğrencilerin karşılıklı olarak olumlu iletişim kurmalarına da hizmet edecektir.

5.1.3. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilere kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenlemeler

Öğretmenlerin kaynaştırma ortamlarında yapılan düzenleme ilişkin büyük kısmı sınıf içinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik fiziksel düzenlemeler yapıldığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı işitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim öğretim ortamlarında sınıf mevcudunun daha az olması yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı sınıf içinde ve okul ortamlarında kaynaştırma öğrencilerine yönelik fiziksel düzenlemeler yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Aydın ve Şahin (2002) ,yaptığı çalışmada, kaynaştırma sınıflarının mevcudunun çok fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada çıkan sonuç ile araştırmamızdaki öğretmenlerin sınıf mevcudunun az olması yönündeki görüşü paralellik göstermektedir. Özel eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıfta, mevcut öğrenci sayısı 20'yi geçmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Araştırmanın bulgularıyla yasal düzenlemeler tezatlık göstermektedir.

Batu, Kırcaali ve Uzuner (2004), ‘‘özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri’’ çalışmasında kaynaştırmanın uygulanışıyla ilgili karşılaşılan sorunların başında sınıfların ve okulların kaynaştırma uygulaması için uygun fiziksel ortam niteliği taşımadığı görüşü, araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Verstraete ve Hove (2017), ‘Kamerun kuzey bölgesinde normal ortaokullarda işitme engelli öğrenciler için kapsayıcı eğitim: girişimler ve zorluklar ’ çalışmasında

İşitme engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için okullarda yeterli düzenlemelerin yapılmadığı sonucu ile paralellik göstermektedir. Yine bir başka araştırma olan Büyükköse, Koç ve Özek (2015) , işitme engelli öğrencilerin bulunduğu kaynaştırma ortamlarında fiziksel düzenlemeler ‘çalışmalarında işitme engelli öğrenciler için fiziksel ortamların düzenlenmesinin yapıldığı görüşü araştırmamızın öğretmenlerin sınıf içinde fiziksel düzenlemeler yapıldığı görüşü ile tutarlılık göstermektedir.

Yazıcıoğlu (2018) , ‘kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve Türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri’ çalışmasında sınıftaki öğrenci sayısı, sınıfın büyüklüğü, sınıfın ses, ışık, ısı ve havalandırma sistemi, sınıfın içinde bulunan sıralar, dolaplar ve özel cihazlar uygun fiziksel ortamın önemli öğelerini olduğu ve ortam düzenlemenin önemli olduğunu vurgulamıştır.

5.1.4. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrenciler için kullanılan öğretim programları

Öğretmenlerin bir kısmı işitme yetersizliği olan öğrenciler için kullanılan öğretim programları olarak öğrenciye yönelik BEP hazırladığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden büyük bir kısmı işitme yetersizliği olan öğrencilerin öğrenme yetersizliğini dikkate alınarak program hazırladıkları yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgu; Akmeşe ve Kayhan (2016) ‘Okul öncesi düzeyde eğitim alan işitme engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılan iletişim yaklaşımlarına ilişkin öğretmen görüşleri’ çalışmasında öğrenciye yönelik BEP hazırlandığı ve performansa göre program hazırlandığı görüşü ile araştırmanın sonucu tutarlılık göstermektedir.

Öztürk (2009) ‘eğitim uygulama okuluna devam eden zihinsel engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programları hakkında görüşlerinin belirlenmesi’ isimli çalışmasında bireyselleştirilmiş eğitim programlarının zihinsel engelli bireylerin eğitiminde gerekli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Maciver, Hunter ve diğeri (2017) 'liselerde engelli öğrenciler için başarılı kapsayıcı uygulamaların desteklenmesi: çok bölgeli, karma yöntemli bir toplu örnek olay incelemesi' çalışmasında öğrencilerin güçlü yanlarının ve destek ihtiyaçlarının belirlenmesi planların bu doğrultuda yapılması sonucuna ile tutarlılık göstermektedir. Dolayısıyla Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı, öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda uyarlamalar yapmasına yardımcı olur.

Öğretmenlerin yine bir kısmı öğrenciye yönelik bir program uygulamadıkları yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgu Nizamoğlu (2006), 'Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi' çalışmasında sınıf öğretmenlerinin amaç belirlemede sistemli bir çalışma içerisinde olmadıkları ve kendi yöntemlerine göre yazılı olmayan amaçlar belirledikleri görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Yıkılmış ve Vural (2008), 'kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi' çalışmasında kaynaştırma öğrencilerine yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamamaları görüşü ile paralellik göstermektedir. Duman (2010) 'ilköğretim 2.kademe öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasında karşılaştıkları sorunlar' çalışmasında öğretmenlerin bireysel eğitim planlama uygulamadıklarını vurgulamıştır. Sanır (2009) , 'kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi' çalışmasında kaynaştırma öğrencileri için program hazırlayamadıkları yönündeki görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Gürgür ve Uzuner(2010) 'Kaynaştırma Sınıfında İş birliği ile Öğretim Uygulamalarına Bakış' çalışmasında eğitim programlarının onların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmediği doğrultusunda bilgisi ile örtüşmektedir. Oysa özel eğitim yönetmeliğinin 23.maddesine göre kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Araştırmanın sonucu ile yönetmelikte tezatlıklar görülmektedir. Yönetmelikte bu şekilde belirtiliyor. Ancak

öğretmenlerin kaynaştırmaya uygulamalarına yönelik bilgi yetersizliğinden dolayı yönetmelikleri yerine getiremedikleri düşünülmektedir.

5.1.5. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri

Öğretmenlerin işitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri olarak büyük bir kısmı sözel iletişim dilini kullandığı yönünde görüş bildirmiştir. Akmeşe ve Kayhan (2016) ,‘okul öncesi düzeyde eğitim alan işitme engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılan iletişim yaklaşımlarına ilişkin öğretmen görüşleri’ çalışmasında işitme yetersizliği olan bireylerin iyi eğitim almaları için işitsel sözel yöntemin kullanılması görüşü ile araştırmamızın sonucu paralellik göstermektedir. Tüfekçioğlu (1998)’doğal işitsel yöntemle eğitim gören işitme engelli kız çocuklarının konuşma anlaşılabilirliği’ çalışmasında sözel yöntemin anlaşılabilirliği ile görüşü ile örtüşmektedir. Araştırmamızın sınırlılığını özel gereksinimli öğrencilerinden işitme yetersizliği olan öğrenciler oluşturduğu için öğretmenlerin iletişim yöntemi olarak sözel iletişim dilini kullanmaları araştırmalar ile tutarlılık göstermiştir.

5.1.6. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilere sağlanan destek hizmetler

Öğretmenlerden bir kısmı özel sgereksinimli olan öğrencilerine sağlanan destek hizmetler olarak destek eğitim odasında eğitim verildiği konusunda görüş bildirmiştir. Batu (2000) ,‘kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri’ çalışmasında kaynaştırmanın destek eğitim sağlanarak gerçekleştiğini ifade etmiştir.31.05.2016 tarih ve 26184 sayılı resmi gazetede yayınlanan Özel eğitim yönetmeliğinin ‘destek eğitim odası açılması konulu genelgede gereğince, tam zamanlı kaynaştırma kararı ile özel eğitime ihtiyacı olduğu belirlenen öğrenciler için destek

eğitim odası açılması zorunludur bilgisi ile araştırmamızın sonucu tutarlılık göstermektedir.

Öğretmenlerden bir kısmı özel gereksinimli olan öğrencilere sağlanan destek hizmetler olarak aile eğitimi verildiği yönünde görüş bildirmiştir. Cavkaytar (2010) ‘Özel eğitimde aile eğitimi ve rehberliği’ çalışmasında yetersizliği olan çocukların amaçların sonucuna ulaşılabilmesi için aile eğitiminin desteklenmesi vurgulamıştır. Doğan (2014), ‘yetersizliği olan çocuklar, Aile ve aile eğitimi kavramsal ve uygulamaya dönük gelişmelere ’ çalışmasında çocuğun gelişiminde aile eğitiminin önemli olduğu görüşü ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlarla aile eğitiminin çocuğun bilişsel, duygusal, sosyal gelişiminde önemli olduğu düşünölmektedir.

5.1.7. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerle eğitim öğretim sürecinde yaşanan sorunlar

Öğretmenlerden büyük kısmı eğitim öğretim sürecinde özel gereksinimli öğrencilerle iletişim kuramadıkları yönünde görüş bildirmiştir. Sığırtmaç, Hoş ve Abbak (2011) ‘Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlar ve kullandıkları çözüm önerileri ‘ çalışmasında öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerle iletişime geçmekte zorlandıkları görüşü ile paralellik göstermektedir. Araştırmamızda görüşleri alınan öğretmenlerin kaynaştırma sınıflarında ileri derecede işitme yetersizliği olan öğrenciler yer almaktadır. Öğretmenlerin bu öğrencilere yönelik iletişim tekniklerini bilmemelerinden dolayı iletişim kuramadıkları düşünölmektedir.

5.1.8. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile iletişim düzeyleri

Öğretmenlerin büyük kısmı özel gereksinimli bireylerin öğretim sürecinde akranları ile anlaşamamaları yönünde görüş bildirmiştir. Göl (2014) ‘görme yetersizliği olan ve gören bireylerin arkadaşlık ilişkileri’ çalışmasında gören öğrencilerin görme yetersizliği olan öğrencilere karşı daha olumsuz ya da ilgisiz bir tavır sergilediği görüşü ile paralellik göstermektedir.

Gülyüz (2009), ‘kaynaştırma eğitime devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi’ çalışmasında kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerin akranları ile bir takım sorunlar yaşadığı arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorlandığı görüşünü vurgulamıştır. Araştırma verilerine bakıldığında özel gereksinimli öğrenciler ile normal öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu araştırmadaki bulgular araştırmamızdaki bulgularla tutarlılık göstermektedir. Bunun nedeni araştırmamızdaki işitme yetersizliği olan öğrencilerin sosyal etkileşim için gerekli olan dil becerilerinden yeterli olmadıklarından akranları ile ilişkilerini başlatmakta ve sürdürmekte güçlükler yaşamalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Çulhaoğlu ve Sığırtmaç (2010) ‘kaynaştırma uygulanan okulöncesi sınıflarında akran ilişkilerinin incelenmesi’ çalışmasında yetersizlik gösteren çocuk ile akranları arasında olumlu sosyal iletişim davranışları olumsuz iletişim davranışından fazla gözlenmiştir görüşü ile farklılık göstermektedir. Araştırmanın okul öncesinde yapılması daha işbirlikçi daha çok arkadaşlarıyla vakit geçirmelerine yönelik etkinliklerin akranları arasında olumlu sosyal iletişim davranışları etkisinin artırdığı düşünülmektedir.

5.1.9. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin başarı değerlendirme süreçleri ve uygulamalar

Öğretmenlerin büyük bir kısmı özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilmesinde normal öğrencilerle aynı değerlendirme yapıldığı yönünde görüş bildirmiştir.

Sanır (2009) ,‘kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi’ çalışmasında öğrencilerin değerlendirilmesinde özel gereksinimli öğrenciye yönelik öğretmenlerin uygun yöntem teknik ve araçların kullanılmaması görüşü ile paralellik göstermektedir.

Yine Saraç ve Çolak (2012). ’ kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve öneriler ’ çalışmasında öğrencileri değerlendirmede öğretmenlerin değerlendirmeye yönelik uygun yöntem, teknik ve araç hazırlamada yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmiştir.Ulaşılan sonuçlara ve değerlendirme sürecine bakıldığında öğretmenlerin öğrencisine yönelik olarak farklı bir değerlendirme yöntemleri kullanmadıkları görülmektedir.

5.1.10. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik düşünceler

Öğretmenlerin büyük bir kısmı özel gereksinimli öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim öğretim düzeylerine yönelik başarılı yönünde görüş bildirmiştir. Batu, İftar ve Uzuner, (2004) özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri ’ çalışmasında kaynaştırma öğrencilerinin başarılı oldukları yönünde görüş bildirmiştir. Bu görüş araştırmamızdaki meslek lisesine giden işitme yetersizliği olan öğrencilerin seçmiş olduğu bölümlerde başarılı olduğu bulgusu ile tutarlılık göstermektedir.

5.1.11. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici öneriler.

Öğretmenlerden bir kısmı özel gereksinimli öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici önerilere yönelik uzman desteğinin sağlanması yönünde görüş bildirmiştir. Batu (2004) ,‘kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri’ çalışmasında destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olur görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Yine Sığırtmacı, ,Hoş,ve Abbak,(2011) ‘Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Yaşanan Sorunlara Yönelik Kullandıkları Çözüm Yolları ve Önerileri ‘çalışmasında uzman desteği olması gerektiği görüşünü vurgulamıştır. Öğretmenlere gereken uzman desteği sağlandığında özel gereksinimli bireylere etkili bir eğitim sunabilir.

Öğretmenlerden bir kısmı özel gereksinimli öğrenciler ile diğer öğrencilerin arasındaki öğrenme düzeylerine ilişkin farklılıkları giderici önerilere yönelik ailenin okul ile sıkı ilişki içinde olması yönünde görüş bildirmiştir. Sanır (2009) ,Kaynaştırma eğitime devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi’ çalışmasında kaynaştırmanın başarılı olması için ailenin eğitime katılması gerekir görüşü ile paralellik göstermektedir. Yine Yıldız, (2018) ‘ Kaynaştırma raporlu çocuğa sahip ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımlarının ve öğretmenle görüşme sıklıklarının eğitimden memnuniyete etkisinin incelenmesi ‘çalışmasında görüşme sıklığı arttıkça ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımlarının ve eğitimden memnuniyetlerinin arttığı görüşünü vurgulamıştır.

Kargın ve diğerlerinin (2003)’ kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerini ’inceledikleri çalışmada anne babaların bilgi gereksinimlerinin karşılanması ile çocuklarının eğitime daha çok katılmaları ve öğretmen ile daha fazla işbirliği yapmaları beklendiği görüşü ile paralellik göstermektedir. Ailenin kaynaştırmaya istekli olması, gerek evde gerek okulda

öğrenciye destek çıkması öğretmenle iletişim ve işbirliği halinde olması kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında önemli etkindir.

5.1.12. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan destekler

Öğretmenlerden büyük kısmı özel gereksinimli öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan desteklere, destek almadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Akçamete ve Kış (2003), kaynaştırma programına yerleştirilmiş özel gereksinimli öğrencilerin okuma yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri' çalışmasında sınıf öğretmenlerine destek hizmet götürülmediği görüşü ile paralellik göstermektedir. Yorulmaz (2015) ,Kaynaştırma eğitimi veren ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde karşılaştığı problemler ' çalışmasında öğretmenlerin kaynaştırma konusunda destek alamadık görüşü ile paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin olumsuz tutumlara sahip olmalarının nedenlerinden biri de kaynaştırma sürecinde yeteri kadar okul ve diğer personelden destek alamamalarıdır. Öğretmenlerden bir kısmı özel gereksinimli öğrenciler için idareci ve diğer personellerden alınan desteklere rehber öğretmenden destek alındığı yönünde görüş bildirmiştir. Saraç ve Çolak (2012), ' kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve öneriler' çalışmasında öğretmenlerin çoğu okul rehber öğretmenden yardım almaktadır görüşü ile örtüşmektedir. Kaynaştırma uygulamalarının başarıyla yürütülebilmesi için öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi gereksinimlerinin giderilmesi önemlidir. Sınıftaki farklı yetersizliği olan her özel gereksinimli öğrenciye yönelik öğretmenler uygun yeterliliğe sahip olmalı.

5.1.13. Öğretmenler tarafından özel gereksinimli öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetler

Öğretmenlerin büyük bir kısmı özel gereksinimli öğrenciler için eğitim öğretim sürecinde gereksinim duyulan destek hizmetlere yönelik öğretmenlere kaynaştırma konusunda hizmet içi eğitim verilmesi yönünde görüş bildirmiştir. Özyayın ve Çolak (2011), 'okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve hizmet içi eğitim programına ilişkin görüşleri' kaynaştırma eğitimi konusunda seminerler verilmesi şeklinde yoğunlaştığı görülmektedir görüşü ile örtüşmektedir. Batu, İftar ve Uzuner (2004) ,özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri 'çalışmasında kaynaştırma konusunda bilgilendirmenin yolunun hizmet içi eğitiminin verilmesi sonucu ile örtüşmektedir.

Sanır (2009) , Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi 'çalışmasında kaynaştırmaya devam eden öğrencilerin öğretmenlerinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını bunun için hizmet içi eğitime ihtiyaç duyulması görüşü ile örtüşmektedir.

Acedo ve arkadaşları. (2008) 'Kapsayıcı bir eğitim tanımlamak 'adlı yapmış olduğu bir araştırmada, kaynaştırmayla ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları görülmüştür. Araştırmanın sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

5.1.14. Özel gereksinimli öğrencisi olan öğretmenlerin eğitim öğretim süreçlerinde ilgili kurum ve kişilerden beklentileri

Öğretmenlerden büyük bir kısmı eğitim öğretim süreçlerine yönelik velilerden; velilerin daha sık okulla iletişim halinde olması yönünde görüş bildirmiştir. Kargın ve diğerlerinin (2003)' kaynaştırma uygulamasına ilişkin öğretmen, yönetici ve anne babaların görüşlerini 'inceledikleri çalışmada anne babaların bilgi

gereksinimlerinin karşılanması ile çocuklarının eğitimine daha çok katılmaları ve öğretmen ile daha fazla işbirliği yapmaları beklendiği görüşü ile örtüşmektedir.

Akmeşe ve Kayhan (2016)' okul öncesi düzeyde eğitim alan işitme engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılan modlarına/yaklaşımlarına ilişkin öğretmen görüşleri' çalışmasında işitme engellil çocukların dil ve iletişim gelişiminde aile katılımının oldukça önemli olduğunu ifade etmektedir. Araştırmanın bu bulgusu yine bu araştırmanın bu bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerden büyük bir kısmı eğitim öğretim süreçlerine yönelik milli eğitim bakanlığından beklentileri hizmet içi eğitimler verilmesi, bir kısmı okulda uzman bir öğretmen bulunması yönünde görüş bildirmiştir. Esteve ve Nuova (2009),' Öğretmen eğitimi: Gelişiminin teorik temelleri eğitim programları' çalışmasında kaynaştırma eğitimde uzman öğretmenin önemli olduğunu vurgulamıştır. Araştırmanın sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Özel eğitim uzmanı sınıfta kaynaştırma öğrencisi ile ilgilenirken, sınıf öğretmeni sınıfı ile ilgilenebilir. Ya da özel eğitim uzmanı sınıf ile ilgilenirken, sınıf öğretmenin diğer öğrenciler ile ilgilenmesi şeklinde olabilir.

.Batu,İftar ve Uzuner (2004)' özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri 'çalışmasında kaynaştırma konusunda bilgilendirmenin yolunun hizmet içi eğitiminin verilmesi sonucu ile örtüşmektedir.

Uzuner, Akay ve Girgin (2014) 'kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm gayretleri' çalışmalarında genel eğitim öğretmenlerine belli aralıklarla hizmet içi eğitim verilebilir önerisi ile örtüşmektedir.

Acedo ve arkadaşları. (2008) 'Kapsayıcı bir eğitim tanımlamak'adlı yapmış olduğu bir araştırmada Öğretmenlerin kaynaştırmayla ilgili olarak beceri ve deneyim geliştirmeleri için ve daha sonra konuyla ilgili uzmanlaşmak için daha iyi hizmet içi eğitim programlarının oluşturulması gerektiği ifade edilmiştir.

Yine Donnely ve Watkins (2011) ‘Avrupa’da kaynaştırma uygulaması için öğretmen eğitimi’ öğretmenlerin sınıflarındaki tüm öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak ve meslektaşları ile işbirliği içinde çalışmak için eğitime ihtiyacının olduğu belirtilmiştir. Avrupa genelinde dâhil edilmek üzere kaynaştırmayla ilgili öğretmen eğitimine yönelik çalışmaların hız kazanması gerektiği belirtilmiştir.

Tartışmanın ikinci bölümünde öğrencilere ise 17 soru sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Bu bölümde alan yazın ve özel eğitim hizmetleri yönetmeliği karşılaştırılarak tartışılmıştır.

5.1.15. Öğrencilere Okulda yapılan bilgilendirme

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük bir kısmı okulda kendilerine bilgilendirme yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Göksu ve Çevik (2004) ‘Engellilerin normal okullarda kaynaştırma yoluyla eğitimleri’ çalışmasında kaynaştırma eğitiminin ne olduğu ne tür ortamda eğitim sürdüreceği, ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında kendinden beklenen davranışlar hakkında öğrenciye bilgi verilmesi olarak ifade etmiştir. Araştırmanın bulgusu araştırmamızın okulda kendilerine bilgilendirme yapılmadığı yönündeki bulgusu ile farklılaşmaktadır. Oysa kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin diğer öğrenci ve öğretmenlerle etkileşim kurmasına hizmet edecek sosyal beceriler ile iletişim becerilerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler planlanması bununla birlikte öğrenciye okulun bölümlerinin tanıtılıp okul ve sınıf kurallarının açıklanması öğrencinin okula ve sınıfa uyumunu arttıracaktır.

5.1.16. Öğrencilere yönelik sınıf ortamında düzenlemeler

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı okul ortamında yetersizliklerine yönelik fiziksel düzenlemenin olmadığına yönelik görüş bildirmiştir. MEB ‘ Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları’ çalışmasında sınıf ve okulların fiziki

şartlarını öğrencinizin öğrenmesini kolaylaştıracak ve erişimini arttıracak şekilde düzenleyin ya da düzenlenmesi konusunda okul yönetimi ile işbirliği yapılması yönünde görüş bildirmiştir. Araştırmamızda ulaşılan bulgu araştırmada verilen bilgi ile farklılık göstermektedir. Araştırma verilerinde bilgi alınan okullarda kaynaştırmaya yönelik fiziksel düzenlemelerin yapılmaması farklılığı ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin bir kısmı sınıf içinde fiziksel düzenlemelere yönelik ön sıralarda oturdukları yönünde görüş bildirmiştir. Büyükköse, Koç ve Gürgür (2015) ,‘işitme engellilerin bulunduğu kaynaştırma ortamında fiziksel düzenleme ’çalışmasında işitme engelli öğrencinin öğretmenini ve arkadaşlarını rahatça dinleyebileceği ve takip edebileceği yere oturtulması görüşü araştırmamızdaki bu bulguyu desteklemektedir. Yine Kargin ve Baydık (2002) ,‘kaynaştırma ortamlardaki işiten öğrencilerin işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ’çalışmasında kaynaştırılmış öğrencilerin fiziksel ortamının başarısını artıracak rahat ortamlarda düzenlemelere yer verilmesi bulgusu, bu bulguyu desteklemektedir.

5.1.17. Öğrencilere yönelik derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı derslerde uygulanan öğretim programları ve yapılan uyarlamalar ile ilgili programın gereksinimlerine göre uyarlandığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulguyu destekleyen Güven ve Gürsel (2014) ‘ilköğretimde kaynaştırılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine’ çalışmasında öğretmenlerin öğrencilerin gereksinimlerine yönelik bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırladığı görüşünü belirtmişlerdir. Yine Aral (2011) ,‘okul öncesinde kaynaştırma ’çalışmasında öğretim uyarlanmasının yapılmasında öğrencinin gereksinimi dikkate alınmalıdır görüşü ,araştırmanın bu bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşması için öğretim programının özel gereksinimli öğrencilerin gereksinimleri göre uyarlanması söylenebilir.

5.1.18. Öğrencilere yönelik öğretim süreci uygulamaları

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı öğretim sürecinde kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik sözel iletişim dili kullandıkları yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgu Ege (2006) ,‘Farklı Engel gruplarının iletişim özellikleri ve öğretmenlere öneriler’ çalışmasında işitme engelli öğrencilerin işitme seviyelerine bağlı olarak sözel dili kullandıkları yönündeki görüşü ile tutarlılık göstermektedir.Yine Ulutaşdemir (2007) ,’Engelli çocuklarda iletişim ve oyunun önemi’ çalışmasında engellilik durumuna göre çeşitli iletişim yöntemleri kullanılır .İşitme engelli çocukta işitsel,sözel ve işaret dili yöntemleri kullanırken,otistik çocuklarda sözel ve sözel olmayan iletişim şekilleri kullanılmaktadır görüşü ile tutarlılık göstermektedir.Araştırmamızın verilerini oluşturan işitme engelli öğrencilerin büyük bir kısmının cihaz kullanmaları ve işitme seviyelerinin hafif düzeyde olmalarından dolayı sözel iletişim dili kullanıldığı düşünülmektedir.

5.1.19. Öğrencilerin öğretim sürecine ilişkin beklentileri

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı öğretim sürecinde yetersizliklerine yönelik açık ve ayrıntılı konuşmalarını bekledikleri yönünde görüş bildirmiştir.Ege (2006) ,‘Farklı Engel gruplarının iletişim özellikleri ve öğretmenlere öneriler’ çalışmasında işitme yetersizliği olan öğrencilerin öğretmenlerin hızlı konuştuklarını oysa öğretmenlerin her zamanki konuştuğu gibi konuşmalı, ifadelerin açık ve net olması gerektiği görüşü ile paralellik göstermektedir.

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı öğretim sürecinde yetersizliklerine yönelik destek eğitim almaları yönünde görüş bildirmiştir. Kırcaali-İftar (1992)’.‘Özel eğitimde kaynaştırma’ çalışmasında kaynaştırma gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir görüşü ile tutarlılık göstermektedir.

Yine Akay, Uzener ve Girgin (2014) ,‘kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm önerileri’ çalışmasında işitme yetersizliği olan bireyler öğretim sürecinin destek eğitim hizmetleri ile gerçekleştirilmesi görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Özel gereksinimli öğrencilerine gereksinimleri doğrultusunda destek eğitim hizmetlerinin sunulması düşünülmektedir.

5.1.20. Öğrencilerin öğretim sürecindeki sorunları

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı öğretim sürecinde sınav esnasında yetersizliklerine yönelik değerlendirmenin yapılmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgu, Özel eğitim yönetmeliğinin 38.maddesine göre’ tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencinin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda... vb yapılarak gerekli tedbirler alınır ifadesi ile farklılık göstermektedir. Kaynaştırma uygulamalarında değerlendirme yapılırken öğrencinin bireysel ve gelişim özellikleri dikkate alınarak, sınavlarda gerekli önlemler ve düzenlemelerin yapılması düşünülmektedir. Değerlendirmede, öncelikle bireyselleştirilmiş eğitim programlarında hedeflerin gerçekleştirilmesi esas alınır.

5.1.21. Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinin düzeyi

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı normal akranları ile ilişkilerinde anlaşamadıkları yönünde görüş bildirmiştir. Güteryüz (2009) ,’kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları değerlendirilmesi’ çalışmasında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin arkadaşları ile akranları ile bir takım sorunlar yaşadığı arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorlandıkları görüşü ile paralellik göstermektedir.

Yine Kabasakal ve diğerleri (2008) ‘ kaynaştırma öğrencileri, akran ilişkileri ve akran istismarı ’ çalışmasında kaynaştırma öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha az sevilen arkadaşlarıyla iletişim problemleri olan grup olduğu görüşü ile örtüşmektedir.

Slobodzian (2009) ,’kapsamlı bir ortamda dışlanam sorunları’çalışmasında genel eğitim sınıfında işitme yetersizliği olmayan öğrencilerin sınıfta bulunan beş sağır öğrenciyi dışladıkları görüşü ile örtüşmektedir.

Vuran (2012) ,’ özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları ‘çalışmasında kaynaştırma eğitiminde yetersizliği olan ve olmayan öğrencilerin akran tercihi aracı kullanılarak sosyometrik statüleri karşılaştırılmış çalışmanın sonucunda yetersizliği olan öğrenciler daha az kabul gören ve daha çok reddedilen grup olmuş görüşü ile paralellik göstermektedir. Kaynaştırmanın amaçlarından biri de özel gereksinimli öğrenciler ile normal gelişim gösteren akranlar arasındaki etkileşimi sağlamaktır.

5.1.22. Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile ilişkilerini geliştirmek için yapılan düzenleme

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı akranları ile ilişkilerini geliştirmek için sosyal faaliyetlerin düzenlendiği yönünde görüş bildirmiştir.

Kaplan ve Tarakçı (2006) ,’işitme engelli öğrencilerde sosyal faaliyetlerin matematik başarısındaki etkileri’çalışmasında işitme engelli öğrencilerin öğrenmesi sürecinde sosyal faaliyetler dahil edildiğinde öğrenmeye daha fazla motive olma, kendine güvenme, derse katılma konusunda daha başarılı olduğu görüşü ile araştırmanın sonucu tutarlılık göstermektedir.

Yine Sucuoğlu ve Özokçu (2005) ,’kaynaştırma öğrencilerin sosyal becerilerin değerlendirilmesi’ çalışmasında özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile sosyal faaliyetlere katılması kaynaştırmanın olumlu yönde ilerlemesini sağlar görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Göl (2014) ,’ görme yetersizliği olan ve gören bireylerin arkadaşlık ilişkileri’ alışmasında görme yetersizliği olan ve gören öğrencilerin vakit geçirmesi için bir kısmının kurslara, seminerlere bir spor dalına katıldığı görüşü, araştırmanın bu bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Okul ortamında sağlanan sosyal faaliyetler ,özel gereksinimli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin birbirini anlamaları ve birbirinin hakkında bilgi sahibi olmaları, olumlu tutum kazanma aşamasında önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

5.1.23. Özel gereksinimli öğrencilerle ilişkileri geliştirmek için ailede yapılan etkinlikler

Özel gereksinimli öğrencilerden bir kısmı yetersizliğine yönelik aileden destek aldığı yönünde görüş bildirmiştir.

Kayhan ve Akmeşe (2016), ‘okul öncesi düzeyde eğitim alan işitme engelli öğrencilerin eğitim süreçlerinde kullanılan iletişim modlarına/ yaklaşımlarına ilişkin öğretmen görüşleri’ çalışmasında aile ile yapılan etkinliklerin ailenin katılımının çocukların akranları ile uyumunu desteklediğini sosyal beceri üzerinde katkısı olduğu görüşü ile paralellik göstermektedir.

Yine Batu (2000), ‘ kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri’ çalışmasında kaynaştırmanın başarıyla gerçekleştirilmesi için kaynaştırma öğrencilerinin ve sınıftaki normal öğrencilerin aileleriyle gerçekleştirilebilecek etkinliklerin önemli olduğunu vurgulamıştır. Yapılan çalışma araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

5.1.24. Öğrenciler yönelik yapılan sınavların özellikleri

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı yapılan sınavların çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı olduğunu yetersizliğine yönelik olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Yıkmış ve Vural (2008) ,’kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretim uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi’ çalışmasında kaynaştırma sınıfı öğretmenlerin test yöntemini ölçme ve değerlendirmede kullandıkları görüşü ile paralellik göstermektedir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, (2018) 24.maddesine göre; Öğrencilerin başarıları BEP'lerine göre değerlendirilir. Tüm ölçme ve değerlendirme süreçlerinde öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları doğrultusunda süre, ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılarak gerekli tedbirler alınır.” ibaresi yer almaktadır. Araştırmanın bu bulgusu yönetmelik ile tezatlık göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusunda sınavlarda öğrencinin yetersizliğinin dikkat alınmadan hazırlandığı düşünülmektedir. Yine Topçu

ve Katılmış (2013), yarı zamanlı kaynaştırma öğrencileri ile yaptıkları çalışmada katılımcıların sınavlarda kendilerine sorulan sorulara cevap vermekte zorlandıkları bulgusu ile paralellik göstermektedir.

5.1.25. Öğrencilerin okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili düşünceler

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı okul ya da eğitim alınan bölüm ile ilgili bölümümü, okulumu seviyorum yönünde görüş bildirmiştir.

5.1.26. Özel Gereksinimli Öğrencilerin Dersleri Anlamada Farklılıklar

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı özel gereksinimli öğrenciler ile dersleri anlama konusunda dersleri daha az ve zor anlıyorum yönünde görüş bildirmiştir. Tüfekçioğlu, (1992) ,‘normal okullarda eğitim gören işitme engelli öğrencilerin durumunu saptama’ çalışmasında normal okullarda işitme engelli öğrencilerin normal öğrencilere göre başarı gösteremedikleri ve başarılı olamadıkları görüşü ile paralellik göstermektedir. Göl (2014), ‘görme yetersizliği olan ve gören bireylerin arkadaşlık ilişkileri’ çalışmasına bakıldığında görme yetersizliği olan öğrencilerin derslerde sınıfın gerisinde kaldığı ve dersleri zor anladığı, anlatılanları anlamamaları sonucu ile paralellik göstermektedir.

5.1.27. Öğrencilerin eğitim ve öğretim ortamlarına ilişkin önerileri

Özel gereksinimli öğrencilerin bir kısmı dersler resimli olarak anlatılması, bir kısmı sınıflarda az öğrenci olması bir kısmı öğretmenlerin sınıflarda ön sırada oturturulması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Batu (2000) , ‘ kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri ‘ çalışmasında sınıftaki öğrenci sayısının öğrenci ve öğretmeni kaynaştırmaya karşı daha olumlu ve kabul eder tutum içinde oldukları görüşü ile örtüşmektedir.

Yıkılmış (2004) , ‘ il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri ’ kaynaştırma öğrencilerine akademik olmayan becerilerin öğretilmesinde, fiziksel ortamın uygun şekilde düzenlenmesi önem taşımaktadır görüşü ile tutarlılık göstermektedir.

Yine Yücebaş (2018) ‘ Kaynaştırma öğrenci velilerinin kaliteli eğitim beklentileri’ çalışmasında sınıfta fiziksel düzenlemelerin yapılmasının yanı sıra, sınıf mevcudunun da kaynaştırma öğrencisinin aldığı eğitimden en üst seviyede yararlanmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesini vurgulamıştır. Özel gereksinimli öğrencilerinin kaynaştırma uygulamaları sürecinde fiziki ortamın uygunluğuna yönelik önerileri gereksinimleri ile bütünlük oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu önerilerde bulunmaları onların daha rahat bir eğitim ortamında görmek istemelerinin sonucu olduğu düşünülmektedir.

5.1.28. Öğrenciye yönelik okuldaki idareci ve diğer personellerin sağladığı destekler

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı okuldaki idareci ve diğer personellerden destek almadığı yönünde görüş bildirmiştir. Oysa kaynaştırma eğitiminde okuldaki idareci ve diğer personeller kaynaştırma eğitimi öncesi ve sırasında öğrencinin yetersizliğine yönelik bilgi vermek, hazırlayıcı etkinliklerde bulunmak, öğrencinin yetersizliğine yönelik ortamları düzenleyerek kaynaştırmanın başarıyla gerçekleştirilmesini sağlaması düşünülmektedir.

5.1.29. Öğrencilerin okulda gereksinim duyduğu destek hizmetler

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı arkadaş yardımını istediği yönünde görüş bildirmiştir. Göl (2014), ‘görme yetersizliği olan ve gören bireylerin arkadaşlık ilişkileri’ çalışmasında görme yetersizliği olan öğrenciler ders konusunda yardıma gereksinim duymakta ve arkadaşlarından yardım istemektir sonucu ile paralellik göstermektedir. Batu, İftar ve Uzuner (2004) ,’ özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri ’ çalışmasında kaynaştırma öğrencilerinin normal arkadaşları tarafından desteklenmesi gerektiği görüşü ile tutarlılık göstermektedir. Kaynaştırma uygulamalarında normal arkadaşlarının özel gereksinimli öğrenciler ile çeşitli şekillerde görevlendirilmelerinin hem öğrenciye yardımcı olmak hem de kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

5.1.30. Öğrenciye yönelik okuldaki personellerin ve ailelerin sağladığı destekler

Öğrencilerin büyük kısmı okulda öğretmenlerden derslerine destek olduğu öğrendiklerini tekrar ettirdiği yönünde görüş bildirmiştir. Sanır, çalışmasında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin öğrendiklerini tekrar ettirmelerini sağlama, gerekse sonraki derse hazırlıklı gelmeleri sağlama açısından gerekli düzenlemeyi yapar görüşü ile paralellik göstermektedir. Öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda öğrencilere gerekli desteği sağlar.

5.1.31. Öğrencilerin okuldan, personel, arkadaş ve aileden beklentileri

Özel gereksinimli öğrencilerin büyük kısmı akranları tarafından anlaşılacak yönünde görüş bildirmiştir. Bir kısmı ise yetersizliğine göre ortam oluşturulmasını, derslerin yetersizliğe göre anlatılması yönünde görüş bildirmiştir.

Denizli (2015), 'Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin ve fen bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları sürecine ilişkin görüş ve önerileri' çalışmasında öğrenciler sınıf ortamının engel türüne göre oluşturulmasını, ders anlatımı sırasında farklı yöntemlere yer verilmesini, engel türüne göre farklı araçların kullanılmasını (kabartmalı yazı tahtası gibi) önerisi ile paralellik göstermektedir.

Yine Denizli (2017), 'fen bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamaları sürecine ilişkin görüşleri' çalışmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere olumlu tutumda bulunmaları yönünde destek sağlanmalı görüşü ile paralellik göstermektedir. Gürgür ve Uzuner (2010), 'kaynaştırma sınıfında iş birliği ile öğretim uygulamaları' çalışmasında özel gereksinimli öğrencilerin akranları tarafından anlaşılmaları ile sosyal destek oluşacak ve bu durum kaynaştırma uygulamalarının olumlu yönde gelişeceği görüşü ile tutarlılık göstermektedir.

Yapılan çalışmada işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerin dersine giren branş öğretmenlerin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri ve önerileri alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda oluşturulan tartışma da branş öğretmenleri ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin görüşleri birlikte ele alınarak iki grup arasında da karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre:

- Ortaöğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarında branş öğretmenlerinin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma eğitimi hakkında uzman kişiler tarafından bilgilendirilmediği görüşü benzerlik göstermektedir.
- Kaynaştırma uygulamalarında fiziksel düzenlemelere bakıldığında branş öğretmenlerin okullarda yeteri kadar fiziksel düzenlemelerin yapılmadığı, işitme yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerin de okulda yapılan fiziksel düzenlemeleri yetersiz bulduğu ,

- Branş öğretmenlerin öğrencinin yetersizliğine yönelik öğretimsel düzenlenmenin ve değerlendirmenin yapılmadığı ,işitme yetersizliği olan öğrencilerin de kendilerine yönelik öğretimsel düzenleme yapılmadığı ve değerlendirmelerin yetersizliklerine yönelik olmadığı,
- Öğretmenlerin işitme yetersizliği olan öğrencilerle kullandıkları iletişim yöntemleri ile ilgili sözel iletişim dilini kullandığı, işitme yetersizliği olan öğrencilerin de öğretim sürecinde kullandıkları iletişim yöntemlerine yönelik sözel iletişim dili kullandığı,
- Özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile ilişkilerine bakıldığında öğretmenler işitme yetersizliği olan öğrencilerin akranları ile anlaşamadıkları ,işitme yetersizliği olan öğrencilerin de akranları ile anlaşamadıkları ,
- Özel gereksinimler için idareci ve diğer personellerden alınan desteklere baktığımızda öğretmenlerin destek almadıkları, işitme yetersizliği olan öğrencilerinde destek almadıkları yönündeki görüşlerinin benzer olduğu ,
- Kaynaştırma uygulamalarında görev alan branş öğretmenlerin ve kaynaştırma sınıfında bulunan işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri ve çözüm önerilerinin birbirleri ile tutarlı olduğunu görmekteyiz.

5.2. Sonuç Ve Öneriler

5.2.1. Sonuç

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgularla ortaöğretim okullarında kaynaştırma uygulamalarında branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ve öğrencileri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, kaynaştırma eğitimi alan öğrenci hakkında yeterli bilgi almadıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde işitme yetersizliği olan öğrencilerinde kaynaştırma eğitimi hakkında uzman kişiler tarafından bilgilendirilmediği ortaya çıkmıştır. Branş öğretmenlerinin ve öğrencilerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığı sorunlardan bir tanesi de kaynaştırma eğitiminin uygun olmayan fiziksel şartlarda gerçekleştirildiği, sınıf mevcudunun fazla olması, işitme yetersizliği olan öğrencilerin yetersizliğine yönelik fiziksel düzenlemelerin yapılmamasıdır. Branş öğretmenlerinin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin sorunlarının çözümünde okuldaki diğer personelden yardım almasına karşın yapılan yardımların yeterli ve işlevsel olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca branş öğretmenlerinin çoğunluğunun, kaynaştırma öğrencisine uygun gerekli öğretimsel düzenlemeleri yapmamakta, kaynaştırma öğrencisini yetersizliğine uygun yöntem ve tekniklerle değerlendirememektedir. İşitme yetersizliği olan öğrenciler yetersizliğine yönelik öğretmenler tarafından öğretimsel düzenlemeler ve değerlendirilmeler yapılmadığı için dersleri anlamakta güçlük çekmektedir. Öğretmenlerin derslerinde kaynaştırma öğrencisine yönelik destek eğitim hizmetleri sunmadıkları görülmüştür. İşitme yetersizliği olan öğrencilerin yetersizliğine yönelik destek eğitim odalarında desteklenmediği ortaya çıkmıştır. Özel gereksinimli bireylerin normal sınıfa giden arkadaşlarıyla ilişkiler kurmakta zorlandığı kendilerini ifade edemedikleri gözlenmiştir. İşitme yetersizliği olan bireylerin arkadaşları tarafından desteklenmek istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Branş öğretmenlerinin ve özel gereksinimli öğrencilerin, kaynaştırma eğitiminde ailelerin daha çok desteğine ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, kaynaştırma eğitimi başlamadan önce bütün unsurların hazırlanması, araç-gereçlerin ve materyal ihtiyaçlarının giderilmesi, okul ortamında ve sınıf içinde fiziksel düzenlemelerin yapılması, öğretmenlerin, okul personellerin ,özel

gereksinimli ve normal öğrencilerin ve ailelerin kaynaştırma eğitimi hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kaynaştırma eğitimi uygulamaya başladıktan sonra, öğretmen, okul personeli, aile ve öğrenci iletişiminin sağlanması, okullarda destek eğitim hizmetlerinin sağlanması, öğrenciler için ayrı eğitim ortamlarının oluşturulması, kaynaştırma öğrencisinin yetersizliğine yönelik öğretimsel düzenleme ve değerlendirmelerin yapılması kaynaştırmanın başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlar.

5.2.2. Öneriler

Bu bölümde uygulamaya yönelik öneriler ve ileri araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.2.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Kaynaştırma eğitiminde görev alan tüm öğretmenlerin hem olumlu tutum geliştirmeleri için hem de bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile hizmet içi eğitimlerle destek eğitim verilmelidir.
- Kaynaştırma eğitiminde görevlendirilen öğretmenlerin başarıları takdir edilip, ödüllendirilerek teşvik edilmesi önerilebilir.
- Hizmet içi eğitim modelleri, değişen öğretmen ve öğrenci ihtiyacı doğrultusunda iş başında eğitim, danışmanlık hizmeti, web destekli eğitim ve danışmanlık gibi modellerle çeşitlendirilmelidir
- Kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırma öğrencileri hakkında hem kaynaştırma öğrencileri ve velilerine hem de normal gelişim gösteren öğrenci ve velilerine yönelik bilgilendirme çalışmaları yapılması önerilebilir.

- Okullarda öğretmenlere yardımcı olacak özel eğitim uzmanlarının ya da rehber öğretmenlerinin bulunmasının kaynaştırma eğitiminin uygulanmasında öğrenci ve öğretmen açısından önemli olacağı düşünülmektedir.
- Eğitim fakültelerin programlarında, özel eğitim ile ilgili dersler daha ayrıntılı bir şekilde dâhil edilmeli ve uygulamaya yönelik çeşitli etkinliklere yer verilebilir.
- Milli Eğitim Bakanlığının kaynaştırma eğitimine ilişkin özel ve yapılandırılmış strateji ve politikalar belirlenmesi; özel gereksinimli bireyler için özel bir müfredat oluşturulması, bu müfredat doğrultusunda ders kitapları ve materyaller hazırlanarak okullara gönderilmesi önerilebilir.
- Kaynaştırma eğitimi sürecinde okul-veli-öğretmenin sürekli iletişim ve işbirliği içinde olmasının sağlanması önerilebilir.
- Öğretmenler BEP ile ilgili daha çok bilgilendirilmeli ve uygulamaları için çalışmalar yapılması, BEP 'lerin uygulanma düzeyinin okul idaresi tarafından ayrıntılı olarak takibin yapılması önerilebilir.
- Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri kabullenmeleri adına sınıf içi etkinlikler düzenlenmesi önerilebilir.
- İşitme yetersizliği olan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarıyla iletişimlerini artıracak arkadaşlık ilişkilerini geliştirecek etkinlikler düzenlenmesi önerilebilir.
- İşitme yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta öğrenim gören normal gelişim gösteren öğrencilere, arkadaşlarının özellikleri ve nasıl davranmaları hakkında bilgi verilmesi önerilebilir.

- Okul ve sınıflarda, kaynaştırma öğrencilerinin gereksinimleri doğrultusunda fiziksel düzenlemeler yapılmalı gereklia araç-gereçlerle donatılması önerilebilir.
- Kaynaştırma öğrencilerin bulunduğu sınıf mevcutları az olması yönünde düzenlemeler yapılabilir.
- İşitme yetersizliği olan bireylerin gereksinimlerine göre öğretimsel uyarlamalar yapılması önerilebilir.
- Öğrencilere yönelik yapılan değerlendirmeler öğrencinin yetersizliği yönünde hazırlanması önerilebilir.
- İşitme yetersizliği olan ile normal öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirecek sosyal faaliyetler düzenlenmesi önerilebilir.

5.2.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Araştırma Bolu ili ile sınırlıdır. Araştırma bulgularının genelliğini arttırmak için çalışma farklı illerde de gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırmada kaynaştırma uygulamalarına ilişkin öğretmenlerin ve işitme yetersizliği olan öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Yapılacak araştırmalarda kaynaştırma eğitim sürecine dâhil olan diğer özel gereksinimli öğrencilerin ve idareci personelin görüşlerine başvurulabilir.
- Ortaöğretimde çalışan yöneticilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlı araştırmalar yapılabilir.
- Araştırma resmi ortaöğretim okullarında gerçekleşmiştir. Özel okulların ortaöğretim kademesini kapsayan çalışmalar yapılabilir.

- Ortaöğretim kademesinde kaynaştırma eğitimi uygulamalarında destek eğitim programları hazırlayarak öğretmenlerin uygulayabilme ve programların etkililik sonuçları değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acedo, C. Amadio, M. ve Opertti, R. (2008). *Defining an inclusive education agenda: Reflections around the 48th session of the International Conference on Education*. November 2008. geneva: unesco ibe.
- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 16(3):215-234
- Akay, E. Girgin, Ü ve Uzuner, Y.(2014). Kaynaştırmadaki İşitme Engelli Öğrencilerle Gerçekleştirilen Destek Eğitim Odası Uygulamasındaki Sorunlar ve Çözüm Gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2 (02), 42- 68
- Akçamete, G.ve Ceber. H. (1999). Kaynaştırma sınıflarındaki işitme engelli ve işiten öğrencilerin sosyometrik statülerinin karşılaştırılması olarak incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3). 64-74
- Akçamete, G.Gürgür, H ve Kış, A . (2003). Kaynaştırma programlarına yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin okuma yazma becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(2), 10-25.
- Akdemir-Okta, D. (2008). *Kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akkoyun, A. K.(2007). *Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Akmeşe, P. P ve Kayhan, N.(2016). Okul Öncesi Düzeyde Eğitim Alan İşitme Engelli Öğrencilerin Eğitim Süreçlerinde Kullanılan İletişim Modlarına/Yaklaşımlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi 17*, 296 – 332.
- Aral, N. (2011). *Okul Öncesi Eğitimde Kaynaştırma*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Atkın, B. (2013). *Kaynaştırma*. H. Avcıoğlu (Ed.), İlköğretimde özel eğitim içinde (s.19-64).Ankara: Nobel
- Aydın, A. (2015). *Özel Eğitim Sınıflarında Sınıf Yönetimi*, Vize Yayıncılık, Ankara.
- Aydın, B. & Şahin, R. (2002). *Kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinin karşılaştırılması*. 11. Özel Eğitim Kongresi'nde sunulmuş sözlü bildiri. Konya.
- Bamu N.B. Schauwer, E, D.Sara Verstraete and Hove ,G, V.(2017) *Inclusive education for students with hearing impairment in the regular secondary schools in the north-west region of cameroon: initiatives and challenges* 612-62 .(Erişim tarihi: 10 04. 2018) <https://www.tandfonline.com>.
- Batu, S. (2000). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir*.
- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi, 2(4)*, 35-45.
- Batu, S. Kırcaali-İftar, G. ve Uzuner, Y. (2004). Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5*, 33-50.

- Brownell, M.T.Ross ,D.Colon ,E.P and McCallum L.C (2005) Critical features of special education teacher preparation a comparison with general teacher education. *The Journal of Special Education* 38(4).
- Büyükköse, D. Koç, H. ve Gürgür, H.(2015) .İşitme engelli öğrencilerin bulunduğu kaynaştırma ortamlarında fiziksel düzenlemeler. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.*
- Cavkaytar, A. Diken, H. İ. (2006). Özel Eğitime Giriş. 2 Baskı, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (Ed.). (2010). *Özel eğitimde aile eğitimi ve rehberliği*. Ankara: Maya Akademi.
- Cawthon, S. W. (2001). Teaching strategies in inclusive classrooms with deaf students. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 6(3), 212-225.
- Denizli, H.(2015). *Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin ve fen bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları sürecine ilişkin görüş ve önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü .
- Denizli, H ve Uzoğlu, M , (2017). Fen Bilimleri Dersini Alan Kaynaştırma Öğrencilerinin Kaynaştırma Uygulamaları Sürecine İlişkin Görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (3).
- Diken, İ.H. ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (3), 25-29
- Diken, İ.H. ve Batu, S. (2015). *Kaynaştırmaya Giriş*, (Ed.: Diken, İ.H.), İlköğretimde Kaynaştırma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Doğan, M. (2015). Yetersizliği olan çocuklar, aile ve aile eğitimi: Kavramsal ve uygulamaya dönük gelişmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 111-127
- Donnelly, V.J and Watkins A (2008) . *Teacher Education for Inclusion in Europe - Challenges and Opportunities*.In book: *Future Directions for Inclusive Teacher Education*, Chapter.Editors: Chris Forlin, pp.192-202 .
- Düşünür, D. A .(2018) .*İlkokullarda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ege, P (2006) .Farklı engel gruplarının iletişim özellikleri ve öğretmenlere öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Özel Eğitim Dergisi*, 7 (2) 1-23.
- Esteve, J. M. (2009). La formación de profesores: Bases teóricas para el desarrollo de programas de formación inicial [Teacher training: Theoretical basis for the development of pre-service training programmes]. *Revista de Educacion*, 350, 15–29.
- Foster, S and Cue, K. (2009). Roles and responsibilities of itinerant specialist teachers of deaf and hard of hearing students. *American Annals of The Deaf*, 153(5), 435-449.
- Friend, M. and Cook, L. (2010). Interactions: Collaboration skills for school professionals. <http://www.sciepub.com/reference/18663>(Erişim tarihi: 19.06.2019)
- Girgin, Ü ve Karasu, H. (2007). İşitsel/Sözel Yaklaşımla Eğitim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (33), 146-156.

- Göksu, İ. Çevik, T.(2004). *Özel Eğitime Giriş*
<http://www.zicev.org.tr/bilgiler:kaynastirma:engellilerinkaynastirma> (Erişim tarihi: 19.06.2019)
- Göl, B. (2014) *Kaynaştırma Eğitimi Alan Görme Yetersizliği Olan Ve Gören Öğrencilerin Akran İlişkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Bölümü, Görme Engelliler Anabilim Dalı.
- Gözün, Ö. ve Yıkmış, A. (2004). Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 65–77.
- Güleryüz, Ş.O. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranlarıyla ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gürgür, H ve Uzuner, Y .(2010) *Kaynaştırma sınıfında iş birliği ile öğretim uygulamalarına bakışın fenomenolojik analizi*.https://www.kaynastirma.org/assets/makaleler/20150402104703_mkl.pdf (Erişim tarihi21.04.2019)
- Güven, D. ve Gürsel, O.(2014) *İlköğretimde kaynaştırılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri*. İlköğretim Online, 13(1), 109-129.
- Harvey, M.W. Yssel, N., Bauserman, A.D. and Merbler J.B (2010).*Preservice teacher preparation for inclusion an exploration of higher education teachertraining institutions*. Remedial and special education journal.

- Kara, Z. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi öğrencilerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karahan, S. (2017) . *İşitme engellilerin eğitiminde kaynaştırma eğitimi: bir meta değerlendirme örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne
- Karasar, N.(2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karasu, H. P. (2004). *Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerini değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kargın, T.ve Baydık, B. (2002). Kaynaştırma ortamındaki işiten öğrencilerin işitme engelli akranlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 3(2), 27-39.
- Kargın, T.Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, yönetici ve anne-babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 4, 55-76.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13.
- Kırcaali-İftar, G. (1997). Özel eğitimde kaynaştırma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 45-49.
- Kırcaali İftar, G. (1998). *Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Kluwin, T. (1999). Coteaching deaf and hard of hearing students: Research on social integration. *American Annals of The Deaf*, 144(4), 339-344.
- Kuz, T. (2001). *Kaynaştırma eğitime yönelik tutumların incelenmesi*. Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.
- Maciver, D.Hunter ,C .ve arkadaşları (2017) .*Supporting successful inclusive practices for learners with disabilities in high schools: a multisite, mixed method collective case study*. Journal Disability and Rehabilitation.1708-1717 .<https://www.tandfonline.com>
- Marchark M and Knoors H.(2013). Educating Deaf Children: Language, Cognition, and Learning. *Deafness & Education International*. 14(136-160).
- MEB. (1997). *Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname* (<http://orgm.meb.gov.tr>. 28.10. 2017 tarihinde erişildi).
- MEB.(2003) *İşitme Engelliler El Kitabı* 26.11.2015 tarihinde <http://orgm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır.
- MEB. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Yol Haritası*. 26.12.2015 tarihinde <http://orgm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır.
- MEB. (2006). *Öğretmen yeterlilikleri* (<http://otmg.meb.gov>. 05.12.2017 tarihinde erişildi).
- MEB.(2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Resmi Gazete https://Orgm.Meb.Gov.Tr/Meb_İys_Dosyalar/2012_10/10111226_Ozel_Egitim_Hizmetleri_Yonetmeliği_Adresinden 23.03.2018 Tarihinde Alınmıştır.
- MEB. (2008). *Kaynastırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi*. *Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. Genelge, 2008/60.

- MEB. (2010). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Milli Eğitim Basımevi, R.G.<http://www.egitimvezuat.com/index.php/201006221255/yonetmelik/ozel-egitim-hizmetleri-yonetmel-226201027619-rg.html> Adresinden 12.07.2017 Tarihinde Edinilmiştir.
- MEB.(2013). *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen El Kitabı* (26.10.2015 tarihinde <http://orgm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır).
- MEB (2013).*Destek Eğitim Odası El Kitabı* (26.10.2015 tarihinde <http://orgm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır).
- MEB. (2015). *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Kılavuz Kitapçığı*. (26.10.2015 tarihinde <http://orgm.meb.gov.tr> sitesinden alınmıştır).
- MEB. (2017). *Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Genelgesi. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Genelge, 2017/65.*
- MEB. (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmi gazete.* <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> 10.06.2019 tarihinde alınmıştır.
- Özsoy, Y. Özyürek, M. Eripek S.(1998).*Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar.Özel Eğitime Giriş*.Ankara:Karatepe Yayınları.
- Salte, J. M.Pearson, S. E. Swanwick, R.P .(2014) . *Collaborative working practices in inclusive mainstream deaf education settings: teaching assistant perspectives.* 40-49
- Salend, S. J. (2001). *Creating inclusive classrooms. Effective and reflective practices* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill
- Sanır, H. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile*

İlgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Saraç, T. ve Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13-28.

Sığırtmaç, A.D.Hoş, G.&Abbak, B. S. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları ve önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi. Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 12,(4)

Slobodzian, J. T. (2009). The devil is in the details: Issues of exclusion in an inclusive educational environment. *Ethnography and Education*, 4(2), 181-195

Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de kaynaştırma uygulamaları: yayınlar/ araştırmalar (1980 - 2005). *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 15-23.

Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. Kademe Branş Öğretmenlerinin, Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar ile ilgili Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

Tüfekçioğlu. Ü. (1992). *Kaynaştırmadaki işitme engelli çocuklar*. Anadolu Üniversitesi Yayınlan, Eskişehir.

Tüfekçioğlu, U. (1997). İşitme engelli çocukların okul öncesi dönemde kaynaştırma ortamında eğitimleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 136, 58-61

- Tüfekçioğlu, U. (1998). *Farklı eğitim ortamlarındaki işitme engelli öğrencilerin konuşma dillerinin incelenmesi*. Eskişehir: İşitme Özürlü Çocuklar Eğitim ve Araştırma Vakfı Yayınları
- Tarakçı, G, Kaplan, N. (2010). İşitme engelli öğrencilerde sosyal faaliyetlerin matematik başarısındaki etkileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (13), 148-153.
- Uğurlu, H. (1987). *Entegrasyonun 8-11 yaş grubu işitme engelli çocukların psiko sosyal gelişimine etkisini incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ulutaşdemir, N .(2007). Engelli Çocuklarda İletişim ve Oyunun Önemi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5) 37-50
- Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2)
- Vuran, S. (2005). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*, (Ed.,:Gürsel, O.)Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları. (<https://books.google.com.tr/books?> (Erişim Tarihi: 15.04.2017)
- Yazıcıoğlu, T. (2018). Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel süreci ve türkiye’de uygulanan kaynaştırma modelleri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 8 (1), 92-110.
- Yıkılmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, H . (2017). İlkokula Devam Eden Özel Gereksinimli Çocuğa Sahip Ailelerin Çocuklarının Eğitimlerine Katılımlarının İncelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2 (2), 82-94.

Yücebaş, A.(2018). *Kaynaştırma öğrenci velilerinin kaliteli eğitim beklentileri*. İstanbul Okan Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.Sosyal Bilimler Enstitüsü ,İstanbul

EKLER

Ek-1 Öğretmen Görüşme Formu

Bu görüşmenin amacı, öğrencinizin almakta olduğu kaynaştırma eğitime ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemektir. Görüşleriniz sadece bu araştırma için kullanılacak, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Formda açık uçlu sorular yer almaktadır. İsimleriniz gizli tutulacaktır. Sizlere kod isimler verilecektir. Bu araştırma sonucunda sizin ya da öğrencinizin adı hiçbir yerde geçmeyecektir. Soruları içtenlikle yanıtlayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim.

Kişisel Bilgiler

1. Bulduğunuz Okul : .....
2. Yaşınız : .....
3. Cinsiyetiniz : .....
4. Branşınız:.....
5. Kıdem Yılıınız:.....
- 6.Mezun olduğunuz yıl: :.....
- 7.Mezun olduğunuz Üniversite:.....
- 8.Mezun olduğunuz Fakülte:.....
- 9.Mezun olduğunuz Bölüm:.....
- 10.Kaynaştırma uygulamalarında kaç yıl görev yaptınız?
.....
- 11.Kaç öğrenci ile çalıştınız?

.....

12.Hangi tür yetersizliklerle çalıştınız?

.....

13.Kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

.....

14.Ne tür bir eğitim aldınız?

.....

15.Ne tür eğitimlere katıldınız?

.....

16.Ne kadar süre ile katıldınız?

.....

17.İşitme yetersizliği olan bireylerle çalıştınız mı?

.....

18)Ne zaman çalıştınız?

.....

19)Ne kadar süre ile çalıştınız?

.....

ÖĞRETMENLERE YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

1)İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yerleştirilme süreci ile ilgili hangi bilgilere sahipsiniz?

2.Okulunuzda işitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına katılımları nasıl yapılmaktadır?

a)Okulunuza yeni başlayan işitme yetersizliği olan öğrenciler ile ilgili öğretmenlere ne gibi bilgilendirme yapılıyor?

b) Akranlarına işitme yetersizliği ile ilgili ne gibi bilgilendirme yapılıyor?

c) Kaynaştırma hakkında öğretmenler nasıl bilgilendiriliyorlar?

3.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında ne tür düzenlemeler yapılmaktadır?

a)Sınıf içinde ne tür fiziksel düzenlenmeler yapılmaktadır?

b)Okul içerisinde ne tür fiziksel düzenlenmeler yapılmaktadır?

c)Size göre eğitim öğretim ortamı nasıl olmalıdır?

4.Okulunuzda işitme yetersizliği olan öğrenciler için hangi öğretim programları uygulanmaktadır?

a)Bu programları nasıl uyguluyorsunuz?

b)Uyarlamalar yapıyor mu?

c)Ne tür uyarlamalar yapılmaktadır?

5.İşitme yetersizliği olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretim süreci nasıl yapılmaktadır?

a) İşitme yetersizliği olan öğrencilerle hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorsunuz?

b)Öğrencilerin dersinizdeki başarı durumu hakkında neler düşünüyorsunuz?

c) Dersinizde öğrencilerinizden başarı olarak ne bekliyorsunuz?

6.İşitme yetersizliği olan öğrencilere eğitim sürecinde ne tür destek hizmetler sağlanmaktadır?

a)Sağlanan destek hizmetlerin avantajları nelerdir?

b) Sağlanan destek hizmetlerin dezavantajları nelerdir?

7.İşitme yetersizliği olan öğrencilerle öğretim süreci içerisinde yaşadığınız sorunlar nelerdir?

a) Ders anlatırken ve not tuttururken yaşadığınız sorunlar nelerdir?

b) Sınav hazırlarken ve sınav esnasında yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?

c) İşitme yetersizliği olan öğrencilerin eğitim süreci ile ilgili başka ne tür problemler yaşıyorsunuz?(Öğrencilerin kendileri ile ilgili yaşadıkları sorun mu yoksa eğitim, değerlendirme, sınıf disiplini ile ilgili vs. yaşadığınız problemler.)

d)Bu tür problemleri nasıl çözüyorsunuz?

8. İşitme yetersizliği olan öğrenciler işiten öğrencilerle nasıl iletişim kurmaktadır?

a) İşiten öğrencilerin işitme yetersizliği olan akranları ile ilişkileri nasıldır?

b) Okuluza gelen işitme yetersizliği olan öğrencilerin işiten öğrenciler ile empati kurmaları, birbirleri ile diyaloglarının gelişmesi için yapılan çalışmalar nelerdir?

c) İşitme yetersizliği olan öğrenciler hangi sosyal faaliyetlere katılmaktadır?

9. Değerlendirme süreci nasıldır?

a) Sınıfınızdaki işitme yetersizliği olan öğrencileri değerlendirirken yaptığımız uyarlamalar nelerdir?

b) Başarı düzeylerini değerlendirirken hangi değerlendirme tekniklerini kullanıyorsunuz?

c) Okuluza gelen işitme yetersizliği olan öğrencilerin işiten öğrenciler ile öğrenme düzeyleri arasındaki farklılıkları nelerdir?

10. Öğrencilerin bölümlerine ilişkin eğitim ve öğretim hakkında neler düşünüyorsunuz?

11. Okuluza gelen işitme yetersizliği olan öğrencilerin işiten öğrenciler ile öğrenme düzeyleri arasındaki farklılıkları gidermek için sizlerin önerileri nelerdir?

12. Size göre eğitim ve öğretim ortamları nasıl olmalıdır?

13. Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için ne tür destekler alıyorsunuz?

14. Hangi konularda destek hizmetlere gereksinim duyuyorsunuz?

15. Kaynaştırma eğitiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığında / üniversitelerden / okul yönteminden / velilerden / öğrencilerden neler bekliyorsunuz?

EK 2 ÖĞRENCİ GÖRÜŞME SORULARI

Bu görüşmenin amacı, sizin almakta olduğunuz kaynaştırma eğitime ilişkin görüş ve önerilerinizi belirlemektir. Görüşleriniz sadece bu araştırma için kullanılacak, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Formda açık uçlu sorular yer almaktadır. İsimleriniz gizli tutulacaktır. Sizlere kod isimler verilecektir. Bu araştırma sonucunda sizin ya da öğretmenizin adı hiçbir yerde geçmeyecektir. Soruları içtenlikle yanıtlayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim

Kişisel Bilgiler

1)Yaşı:.....

2)Cinsiyeti:.....

3)Mezun olduğu okulların adı:

4)Devam ettiğin okulun adı:.....

5)Sınıfı:.....

6)Bölümü:.....

7)İşitme Kaybının Yaşı:.....

8)Cihaz kullanıyor musun?:.....

9)Ne zaman cihaz kullanmaya
başladın?:.....

10)Cihazı sürekli kullanıyor musun?

.....

11)Neden?(Cevap hayır ise bu soru sorulacaktır.)

.....

12)Cihaz bakımı yaptırılıyor mu?:.....

13)Hangi sıklıklarla cihaz bakımı yapılıyor?

.....

14)İşitme eğitimi aldın mı?

.....

15)İlkokulu hangi sınıfta okudun?

a)Özel eğitim sınıfı mı?:.....

b)Genel eğitim sınıfı mı?:.....

c) Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı yapıldı mı?

.....

d)Destek eğitimler sağlandı mı?:.....

16)Ortaokulu hangi sınıfta okudun?.....

a) Özel eğitim sınıfı mı?.....

b)Genel eğitim sınıfı mı?.....

c)Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı yapıldı mı?

.....

d) Destek eğitimler sağlandı mı?:.....

ÖĞRENCİLERE YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

1) Kayıtlı olduğunuz okulda size ne tür bilgilendirmeler yapılıyor?

2) Sınıf ortamları nasıl düzenlenmelidir?

a) Sınıf içinde ne tür fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır?

b) Okul içerisinde ne tür fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır?

3. Derslerde hangi öğretim programları uygulanmaktadır?

a) Programda değişiklikler yapılıyor mu?

b) Programlar uygulanıyor mu?

4. Derslere yönelik öğretim süreci nasıl yapılmaktadır?

a) Hangi iletişim yöntemlerini kullanıyorsunuz?

b) Öğretmenler ders anlatırken hangi iletişim yöntemleri kullanıyorlar?

c) Dersinizde öğretmenlerden beklentileriniz nelerdir?

5. Eğitim sürecinde ne tür ek eğitimler sağlanmaktadır?

a) Sağlanan ek eğitimlerin yararı nelerdir?

b) Sağlanan ek eğitimlerin sınırlılıkları nelerdir?

6. Öğretim süreci içerisinde yaşadığınız sorunlar nelerdir?

a) Ders dinlerken ve not tutarken yaşadığınız sorunlar nelerdir?

- b) Sınav esnasında yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?
- c) Derslerde başka ne tür problemler yaşıyorsunuz?
- d) Bu tür problemleri nasıl çözüyorsunuz?
7. İşiten öğrencilerle ilişkileriniz nasıl anlatır mısınız?
8. İşiten öğrencilerle ilişkilerinizi geliştirmek için neler yapıyor?
9. Okulunuzda ne tür sosyal faaliyetlere katılıyorsunuz?
10. Sınavlarınız nasıl yapıldığını anlatır mısınız?
11. Eğitim aldığınız bölüm ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
12. İşiten öğrencilerle dersleri anlamada farklılıklar nelerdir?
13. Size göre eğitim ve öğretim ortamları nasıl olmalıdır?
14. Okulunuzda müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için ne tür destekler alıyorsunuz?
15. Hangi konularda destek hizmetlere gereksinim duyuyorsunuz?
16. Öğretmenlerden, müdürden ve ailenizden ne tür destek alıyorsunuz?
17. Öğretmenlerden, müdürden ve ailenizden beklentileriniz nelerdir?

EK 3 ÖĞRETMENLERİN BETİMSSEL İNDEKSİ

Bağlam Kayıtları	Betimsel Bilgiler	Betimsel İndeks	Görüşmeci Yorumu
Tarih: 04.05.2013 Bilgi veren kişi: 14 Kaset No: 14 Görüşme Süresi: 19 dk 30 sn Sayfa No:	Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi 37		
1	Bayan		
2			
3	Tarih		
4			
5	15		
6			
7	2001		
8			
9	Gazi Üniversitesi Tarih Öğretmenliği		
10			
11	Eğitim fakültesi yüksek lisans		
12			
13	Tarih eğitimi		
14			
15	Kaynaştırma uygulamaları yani öğrenciyle 6 yıl.		
16			
17	Şuana kadar 5 civarı		
18			
19	Genellikle ee zihinsel engelli ee 2 tane de işitme		
20	engelli öğrencim vardı		
21			
22	Hayır katılmadım.	Öğretmenin hangi engel türü ile çalıştığına dair bilgiler.	Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
23			
24	Bu sene bir 9-E sınıfta öğrencim var.		
25			
26	Bide 2 seneler önce bir öğrencim vardı		
27			
28	Bir eğitim - öğretim döneminde yani 2 dönem		
29	boyunca derslerine girdim		
30		İşitme yetersizi olan öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları yerleştirme sürecine yönelik bilgiler	Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
31	Çok net bir bilgim yok. Yalnız hani kaynaştırma		
32	öğrencileri nasıl ders işleneceği noktasında		
33	MEB planları hazırlıyoruz. Bu planlar		
34	dâhilinde hareket etmeye çalışıyoruz şey olarak		
35			
36	Genellikle bep planı kapsamında ee ekstra	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
37	mesela şuanda benim işitme engelli öğrencim	öğrencilerin kaynaştırma	beklenen
38	var. Ona mümkün mertebe yakınında konu	uygulamalarına	şekilde

39	anlatıyorum. Onun dışında ifadelerinden benim	katılımlarına yönelik	cevap verdi
40	anlattığımı anlayıp anlamadığımı anlamaya	bilgiler	
41	çalışıyorum. Onun dışında ona sorular		
42	soruyorum hani konuyu anlayıp anlamadığına		
43	dair geri dönüşüm almaya çalışıyorum bu kadar		
44			
45	Okul yönetimi bizden özellikle rehberlik servisi		Görüşmeci
46	bep planları uygulamamızı istiyor. Yani BEP	İşitme yetersizi olan	beklenen
47	planlarımızın hazır olmasını talep ediyor. Onun	öğrenciler ile ilgili	şekilde
48	dışında da özellikle yazılı değerlendirmelerini	öğretmenlere yönelik	cevap
49	kontrol etme noktasına hareket ediyorlar.	bilgilendirme	verdi.
50	Onlara karşı değerlendirmelerde hangi ölçüleri		
51	kıstasları kullandığımıza dikkat ediyorlar		
52			
53	Öğrencilere mi?		Görüşmeci
54	Genelde o tür bilgilendirmeleri sınıf	Akranlarına işitme	beklenen
55	öğretmenleri yapıyor ayrıca rehberlik servisi bu	yetersizliğiyle yönelik	şekilde
56	konuda bir sıkıntı yaşandığında gerekli şekilde	bilgilendirme	cevap
57	öğrencilere müdahale ediyor. Yani bizim		verdi.
58	bireysel olarak çok fazla öğrencinin engel mi		
59	ortaya dökmek ya da öğrencileri ifade etmek		
60	noktasında hareket etmiyoruz.		
61			
62	Kaynaştırma hakkında. Bep planlarının planını		Görüşmeci
63	okuyoruz onun gibi bir şeyi yani. Onun bir var	Kaynaştırma hakkında	beklenen
64	tam adı yani bir Bep planı var mı? Yayınlanmış	öğretmenlere yönelik	şekilde
65	bir Bep planı vardı. Geçen sene müdür Bep	bilgilendirme	cevap
66	dosyalar hakkında çıkarttırarak öğretmen		verdi.
67	odasına koyarak hepimizin bunları mutlaka		
68	okumamız gerektiğini belirttiler ve bizde		
69	okuduk. O planlar dâhilinde de öğrencilere		
70	davranışlarımızı şekillendirmeye		
71	çalıştık.		
72			
73	Genellikle öğrenci ön sıralara oturtulmakta	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
74	onun dışında sınıf ortamında ders anlatılırken	öğrencilere kaynaştırma	beklenen
75	mümkün olduğunca sessizliğin sağlanması yani	ortamlarında ne tür	şekilde
76	öğrenci kaynaşmaları, öğrenci uğultuları	düzenlemeler yapıldığına	cevap
77	gürültüleri en aza indirilerek öğrencinin her	dair bilgilendirme	verdi
78	ortama dahil olmalarını sağlamak		
79			
80	Yani şuanda ben çok farklı bir düzenleme	Sınıf içinde fiziksel	Görüşmeci
81	görmüyorum yani yapılmış olan.	düzenlemelere yönelik	beklenen
82		bilgilendirme	şekilde
83	Şuanda net bir şey yok, düzenleme olarak. Ama		cevap
84	şuanda bizim okulumuzda zihinsel ve işitsel		verdi.
85	engelli öğrencimiz var onun dışında görme		
86	engelli bir öğrencimiz olursa eminim o noktada		
87	bir çalışma yapılacaktır veya tekerlekli		
88	sandalyede olan bir öğrencimiz varsa ona uygun	Okul içerisinde yapılan	Görüşmeci
89	düzenleme yapılacaktır. Mesela geçen sene bir	fiziksel düzenlemelere	beklenen
90	öğrencimiz balkondan düşmüştü ve yürüyemez	yönelik bilgilendirme	şekilde
91	hale gelmişti. Bir süre evde dinlendikten sonra		cevap
92	okula başladığında onun sınıfı zemin kata		verdi
93	alınmıştı. Dersler orada işleniyordu. Yani		
94	uygulamaları ona uygun şekilde düzenlenmişti.		
95	Ekstra durumlarda bu tür düzenlemeler		
96	yapılabilir		

97			
98	Aslında bana göre engelli öğrencilerin ayrı		
99	alanlarda ayrı bölümlerde, okullarda, kendi		
100	teknik donanımlara uygun şekilde eğitim		
101	verilmesi daha doğru olacağını düşünüyorum.		
102	Yani ayrı ayrı değilde sınıflar kalabalık birebir	Öğretmenlere göre	Görüşmeci
103	tamamen kaynaştırma öğrencisine yönelik	eğitim – öğretim nasıl	beklenen
104	davrandığımız zaman diğer öğrencilere bir	olmalı yönünde	şekilde
105	haksızlık olacak. Kaynaştırma öğrencisine	bilgilendirme	cevap verdi
106	ekstra yani ders bitimlerinde, öğlen aralarında		
107	ekstra dersler oluşturabiliyoruz. Bu şekilde		
108	türler eğitmiştik geçen sene zihinsel engelli		
109	problemlili yani hem destek sınav sorularını ona		
110	uygun soruar hazırlanmıştı ama onun dışında		
111	diğer arkadaşlarda da gördüm o uygulamayı.		
112	Mesela matematik hocası müsait bir zaman da		
113	ona ders anlatmıştı. Aynı şekilde bende mesela		
114	ona ayrı ödevlendirme yapıp ona ayrı		
115	zamanlarda tekrar konu anlatmak, ders işlemek		
116	noktasında çalışmalar yapmışım		
117			
118	Bilmiyorum o o konu da net bir şey ne	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
119	diyebilirim yani var öyle bir şey	öğrenciler için hangi tür	beklenen
120		programların yapıldığına	şekilde
121	Ben kendi programım için ben girdiğim	yönelik bilgilendirme	cevap verdi
122	öğrencide geri dönükleri alıyorum. Yani ders		
123	işlerken özellikle aynı bir zamanda soruyorum.		
124	Tuba anladın mı, Tuba diyelim ki bir ödev		
125	verdim Tuğba ya mesela ayrıyeten eee sınıf		
126	arkadaşlarını çok bariz şekilde ayırmak değil		
127	ama değerlendirme yaparken mesela Tuba'nın	Derslerde uygulanan	Görüşmeci
128	görebileceği şekilde kitabımı alıyorum.Tüm	programa yönelik	beklenen
129	öğrencilere hitap ediyormuş gibi sayfasal	bilgilendirme	şekilde
130	olarakta gösteriyorum. Onun dışında ekstra çok		cevap verdi
131	çok ayrı bir program uygulamiyorum.		
132		Uyarlamalara yönelik	
133	Uyarlama yapmıyorum.	bilgilendirme	
134			
135	Yani aynı şeyler değil mi yani? Ben Tuba'ya		
136	yönelik onun işitmesinin çok anlamasında bir		
137	problem olduğunu düşünmüyorum. Çünkü bir		
138	çok öğrencilerin daha fazla bir şekilde bana geri		Görüşmeci
139	dönebiliyor. Hani sözlüklerde veya	İşitme yetersizi olan	beklenen
140	uygulamalarda onun için ben Tuba'yı çok	öğrencilerin kaynaştırma	şekilde
141	çaresiz görmüyorum. Şey noktasında	uygulamalarına göre	cevap verdi
142	kaynaştırma noktasında İşitme cihazı da var	öğretim sürecine yönelik	
143	onun verdiği rahatlık ta var herhalde ki çok	bilgilendirme	
144	rahat anlayacağımı hissedebiliyorum.		
145			
146	Benim sınavdaki girdiğim sınıfta ki öğrencim	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
147	%100 duymayan bir öğrenci değil, işitme	öğrencilerle kullanılan	beklenen
148	yetersizliği var. Azlığı var ben konuştuğum	iletişimsel yöntemlerine	şekilde
149	zaman Tubayla anlaşabiliyorum. Beni	yönelik bilgilendirme	cevap verdi
150	anlamama gibi bir sıkıntıyla karşılaşmadım.		
151			Görüşmeci
152	Ben kendi Tuba işitme engelli öğrencimin	Öğrencilerin derslerdeki	beklenen
153	başarılı olduğunu düşünüyorum. En zor sözlü	başarı durumuna yönelik	şekilde
154	uygulamalarında bile bana olumlu verdiği	bilgilendirme	cevap
			verdi.

155	gördüm		
156			
157	Benim dersimde başarı olarak her şeyden önce		
158	eğitimin gereği olarak bireysel bir insanın yani		
159	normal toplum içinde yaşayan öğrencilerin nasıl	Öğrencilerden başarı	Görüşmeci
160	davranması gerektiğini öğrenmesi toplum içinde	olarak beklentilere	beklenen
161	hareketlerini kontrol edebilmesi gerektiğini yani	yönelik bilgilendirme	şekilde
162	eğitim noktasında önceliğim. Daha sonra dersin		cevap
163	öğretim noktasında ise sınavlarda veya dersimin		verdi.
164	temel noktalarını kavrayabilmiş olmasını analiz		
165	edebiliyorum		
166		Sağlanan destekler	Görüşmeci
167	Destek hizmet?Bilgim yok. Bireysel olarak	hizmetlere yönelik	beklenen
168	öğrenciyi takip ediyorum ama okul yöntemi	bilgilendirme	şekilde
169	olarak ekstradan o öğrenciye nasıl bir kolaylık		cevap verdi
170	sağlanıyor. Onun farkında değilim.		
171		Destek hizmetlerin	
172	Bilmiyorum	avantajlarına yönelik	Görüşmeci
173		bilgilendirme	beklenen
174	Ben sadece şeyden emin olmak istiyorum?		şekilde
175	Kendisine soruyorum %100 beni anlayabiliyor	Öğretim süreci içerisinde	cevap verdi
176	mu? Anlatımı mı yakalayabiliyor mu? Bazen o	yaşanılan sorunlara	
177	konularda şey yapabiliyorum düşünebiliyorum	yönelik bilgilendirme	
178			
179	Genelde eee hep eee ön tarafta durmak		
180	zorundayım yani öğrencinin beni yüz yüze	Ders anlatırken ve not	Görüşmeci
181	görmesini sağlamaya çalışıyorum. Onun için	tuttururken yaşanılan	beklenen
182	sınıfta o sınıfta aktif hareket edemiyorum. Hani	sorunlara yönelik	şekilde
183	diğer tarafları dolaşma gibi. Genellikle	bilgilendirme	cevap
184	Tuba'nın mutlaka beni görmesini sağlamaya		verdi.
185	çalışıyorum. Çünkü duyamadığı noktalarda		
186	dudak hareketlerinden bir şey anlayabileceğini		
187	düşünüyorum.	Sınav esnasında ve sınav	Görüşmeci
188		hazırlarken yaşanılan	beklenen
189	Öyle bir sıkıntı yaşamıyorum öğrencimle ilgili	sıkıntılara yönelik	şekilde
190	diğer arkadaşlarından farklı bir düzeyi yok.	bilgilendirme	cevap verdi
191			
192	Eğitim süreciyle ilgili yani eee? Ben	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
193	arkadaşlarıyla iletişim noktasında nasıl bir	öğrencilerin eğitim	beklenen
194	düzeyi var onu gözlemleyemiyorum. Ders	sürecine yönelik başka	şekilde
195	esnasında fark edilmiyor ama normal sosyal	ne tür problemler	cevap verdi
196	hayatlarında nasıl bir iletişimi var ondan çok	yaşadığına yönelik	
197	emin değilim	bilgilendirme	Görüşmeci
198			beklenen
199	Genellikle, şuan için sıkıntı yaşamıyor öğrenci	İletişime yönelik	şekilde
200	yani rahat iletişim kurabiliyor	bilgilendirme	cevap
201			verdi.
202	Pek bir farklı davranış görmedim yani normal		
203	arkadaşları gibi davranıyorlar farklı	Akranlarıyla ilişkilerine	Görüşmeci
204	davranışlarını görmedim	yönelik bilgilendirme	beklenen
205			şekilde
206	Genellikle eee öğrenciyle yani. İşitme engelli	Empati kurmalarına	cevap verdi
207	bir öğrenciyle sorun yaşadığımda bu nokta	kyönelik bilgilendirme	
208	üzerinde arkadaşları bilinçlendirilmeye		
209	çalışılıyor ama şuan benim girdiğim sınıfta		
210	yaşanmıyor.	Sosyal faaliyetlere	Görüşmeci
211		yönelik bilgilendirme	beklenen
212	O konuda net bir bilgim yok, sınıf öğretmeni net		şekilde

213	bir bilgi verebilir size.		cevap verdi
214			
215	Sınav değerlendirme mi? Genel olarak onun	Değerlendirme sürecinin	Görüşmeci
216	yapabileceğinin yapabilme düzeyinin en üstüne	nasıl yapıldığına yönelik	beklenen
217	çıkabilmesine göre değerlendiriyorum. Yani	bilgilendirme	şekilde
218	sınıftaki en başarılı öğrenciyle değil de onun		cevapverdi.
219	yapabilme noktasının en üst noktasını		
220	yapabiliyor mu? Yani çabasına uğraşına göre		
221	değerlendiriyorum yoksa yazılı kriterleri çok		
222	fazla geçerli değil.		
223		Değerlendirmede yapılan	Görüşmeci
224	Şey farklılık gözetmiyorum. Diğer	uyarlamalara yönelik	beklenen
225	arkadaşlarıyla aynı değerlendirmeye tabir	bilgilendirme	şekilde
226	tutuyorum.		cevap
227			verdi.
228	Genelde başarılı düzgün çalışkan bir öğrenci	Başarı düzeylerini	Görüşmeci
229	olduğu için tabi ki sözlü notlarını verirken onu	değerlendirirken	beklenen
230	daha farklı ve daha üst noktada vermeye	kullanılan değerlendirme	şekilde
231	çalışıyorum. Çünkü onu hak edecek bir	tekniklerine yönelik	cevap
232	öğrencim.Not metodu.	bilgilendirme	verdi.
233			
234	Eee tabi ki ee genellikle işitme engelli		
235	öğrencilerde tespit ettiğim noktalar eee tabi ki		
236	anlamakta ee zorlanabilir. Çünkü bazı sesleri		
237	duymadığımı hissedebiliyorum. Tekrar etme	Öğrenme düzeyleri	Görüşmeci
238	gereği çok duyuyorum. Özellikle sınıf	arasında farklılıklara	şekilde
239	ortamında eee öğrencinin bizzat yüz yüze	yönelik bilgilendirme	cevap
240	görmesi için çok hareket edemiyorum.		verdi.
241	Öğrencimin karşısında olmaya çalışıyorum. Artı		
242	genellikle başarılı bir öğrenci portresi çizmesine		
243	rağmen ee sınavlarda biraz başarı düşüklüğünü		
244	hissedebiliyorum. Hani onda ama farklı soru		
245	soracak farklılık yok da normaldeki sınıf		
246	ortamındaki sözlülerdeki gösterdiği başarıyı		
247	yazılılarda da alamadığımdan da öyle		
248	düşünüyorum.		
249	-hı hı		
250	Eee okumaları gereken... Ben genellikle	Öğrencilerin bölümlerine	Görüşmeci
251	öğrencinin bireysel yeteneklerini ön plana	ilişkin eğitim ve	beklenen
252	alınması gerektiğini düşünüyorum. Yani kendini	öğretimlerine yönelik	şekilde
253	hangi alanda iyi hissedebiliyorsa o alana	bilgilendirme	cevap
254	yönlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Ama		verdi.
255	mesela Tuba'da benim gözlemlediğim resim ya		
256	da çizim yeteneğinin iyi olduğunu görüyorum.		
257	Bu da onun duygularını ifade etmesi açısından		
258	iyi bir alan olduğunu düşünüyorum. En azından		
259	duymasını gerektirecek çok bir aktivite yok ve		
260	iş dünyasını çizimleriyle yansıtabilir		
261			
262	Eee ben yani her şeyden öncelikli olarak bu tür	İşitme yetersizi olan	Görüşmeci
263	engelli öğrencilerin daha farklı ortamlarda	öğrencilerin işiten	beklenen
264	bireysel eğitime yönelik iii onların üzerine	öğrencilerle öğrenme	şekilde
265	eğilmesi gerektiğine inanıyorum. Ama onun	düzeyleri arasındaki	cevap
266	dışında bazen fiziki ortamlar yetersiz olduğunda	farklılıklarına yönelik	beklenen
267	okul ortamları planlanırken işte ses yalıtımının	önerilerle ilgili bilgiler	şekilde
268	olduğu artı sınıf akustiğinin düzgün olduğu		cevap
269	sınıfların tercih edilmesi gerektiğine		verdi.

270	inanıyorum. Bide o tür öğrencilerin olduğu		
271	sınıfların mümkün olduğunca fazla kalabalık		
272	olmaması gerektiğine inanıyorum.		
273			
274	Hı ben şimdi biraz önce bahsettim tabi ki		
275	yalıtım yani izolasyon önemli sınıf mevcutları		
276	söylüyorum az olması. Bu öğrencilerin boş		
277	zamanlarda veya ekstra okul eğitim – öğretim		
278	dışında uygun öğretmenlerce k ilave ek ders	Eğitim ve öğretim	Görüşmeci
279	alabileceği sağlanacak odaların yani onlara	ortamlarına yönelik	beklenen
280	yönelik o ortamın olduğu eğitim odalarının	bilgilendirme	şekilde
281	olması gerektiğine düşünüyorum		cevap
282			verdi.
283	Genellikle müdürümüz bu konuda hassas her		
284	toplantı da mutlaka kaynaştırma öğrencilerin		
285	problemlerine değinir. Onların üzerinde	Müdür ve diğer	Görüşmeci
286	hassasla durulması gerektiğini ifade eder. Bu	personellerden	beklenen
287	konuda bizim elimizden gelen her şeyi	kaynaştırma eğitime	şekilde
288	yapmamızı ister. Okul rehberlik servisi bize	yönelik alınan desteklere	cevap
289	gerekli desteği sağlar. Plan noktasında veya	yönelik bilgilendirme	verdi.
290	öğrencilerin engel düzeylerinin tam anlaşılması		
291	noktasında bize rehberlik edilmektedir.		
292			
293	Ben daha çok yani öğrencinin iş dünyasının çok		
294	hane eğitim-öğretimden neyi ne kadar		
295	algıladığını kendim tabi ki analiz etmeye	Hangi konularda destek	Görüşmeci
296	çalışıyorum ama yeteri kadar analiz	hizmete ve	beklenen
297	edebildiğimden emin olamıyorum. Uzmanların	gereksinimine ihtiyaç	şekilde
298	yani bu konuda işitme engellilerle uzman	duydukları yönünde	cevap
299	yetkililerin bize daha yardımcı olmalarını bize	bilgilendirme	verdi.
300	destek olmalarını isterim.		
301			
302	Ben ee öğrencilerin kaynaştırma eğitim		
303	sürecinde olan öğrenciler daha kendilerini iyi		
304	ifade edebilmelerini isterim yani. Genelde şu		
305	eğitimi görüyorum öğrencilerde bir farklılıkları	Milli eğitim	Görüşmeci
306	yok- muş gibi farklarının farklarını istemez bir	bakanlığından,	beklenen
307	havaları var. Bu da çok normal hane öğrenci	üniversitelerden, okul	şekilde
308	ilişkileri için de ama kendilerini ifade etmelerini	yönetiminden,	cevap
309	sağlayacak ortamı bizim yaratmamız gerekir.	velilerden, öğrencilerden	verdi.
310	Bireysel belki çalışmalarla o öğrencilerin	beklentilere yönelik	
311	açılmasını sağlayabiliriz. Ben genel olarak ayrı	bilgilendirme	
312	eğitim kurumlarında bu tür öğrencilerin özel		
313	eğitim almaları tarafındayım yani daha farklı		
314	şekilde yetenekleri ön plana çıkarılabilir. Daha		
315	bireysel eğilirse. Bu kadar.		
316			
317	Ben teşekkür ederim		

EK 4 ÖĞRENCİ BETİMSSEL İNDEKS

Bağlam Kayıtlar		Betimsel Bilgiler	Betimsel İndeks	Görüşmeci Yorumu
Tarih: 01.05.2013				
Bilgi veren kişi: Ç				
Kaset No: 4				
Görüşme Süresi: 12 dk 41 sn				
Sayfa No: 1				
1			Yaşınız	
2	17			
3		Erkek	Cinsiyetiniz	
5			Mezun olduğu okulların adına yönelik bilgiler	
6		Koç İlköğretim Okulu		
7			Devam ettiğin okulun adına yönelik bilgiler	
8		EML endüstri meslek lisesinde		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
9		okuyorum.		
10			Sınıfına yönelik bilgiler	
11		11/A		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
12			İşitme Kaybının Yaşına yönelik bilgiler	
13		4		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
14			Cihaz kullanımına yönelik bilgiler	
15		Cihaz kullanıyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
16			Cihaz bakımına yönelik bilgiler	
17		He bakım yaptırıyorum.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
18			Hangi sıklıklarla cihaz bakımı yapıldığına yönelik bilgilendirme	
19		Yılda bir kere.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
20			İşitme eğitimine yönelik bilgiler	

21	Aldım.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi.
22		İlkokuluna yönelik bilgiler	
23	Haaa koç ilköğretim okulu		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
24		Sınıf türüne yönelik bilgiler	
25	Arkadaşlar konuşuyordu		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
26		Bireyselleştirilmiş Eğitim Planına yönelik bilgiler	
27	Unuttu, yapılmıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
28		Destek eğitimine yönelik bilgiler	
29	Sağlamıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
30		Ortaokulu eğitimine yönelik bilgiler	
31	Koç ilköğretim okulunda		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
32		Eğitim aldığı sınıf türüne yönelik bilgiler	
33	Genel eğitim sınıfı		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
34		Bireyselleştirilmiş Eğitim Planına yönelik bilgiler	
35	Yapılmıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
36		Destek eğitime yönelik bilgiler	
37	Sağlanmıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
38		Okulda yapılan bilgilendirmelere yönelik bilgilendirme	
39	Bilgi verilmedi		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
40		Sınıf ortamlarınayönelik	

41	Az öğrenci olsun	bilgilendirme	Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
42		Sınıf içinde yapılan fiziksel düzenlemelere yönelik bilgilendirme	
43	Öğretmen ön sıraya oturtturuyor		Görüşmecibeklenen şekilde cevap verdi
44		Okul içerisinde yapılan fiziksel düzenlenmelere yönelik bilgilendirme	
45	Düzenleme yok		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
46		Öğretim programlarına yönelik bilgilendirme	Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
47	Öğretmen konuşarak anlatıyor		
48		Programlara yönelik bilgilendirme	
49	Hayır		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
50		Programların uygulamasına yönelik bilgilendirme	
51	Hayır		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
52		Öğretim sürecine yönelik bilgilendirme	
53	Öğretmen sınıfa geliyor ders anlatıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
54		İletişim yöntemlerine yönelik bilgilendirme	
55	Konuşuyor yazı yazıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
56		Öğretmenler ders anlatırken kullandığı iletişim yöntemlerine yönelik bilgilendirme	
57	Konuşuyor yazı yazıyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
58		Öğretmenlerden beklentilere yönelik bilgilendirme	

59	Bilmiyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
60		Ek eğitimlere yönelik bilgilendirme	
61	Ek eğitim yok		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
62		Öğretim süreci yaşanan sorunlara yönelik bilgilendirme	
63	Dersi anlamıyorum. Öğretmen hızlı konuşuyor. Beni de anlamıyorlar		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
66		Ders dinlerken ve not tutarken yaşanan sorunlara yönelik bilgilendirme	
67	Tahtaya bakarak yazıyorum.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
68	Öğretmen konuşursa yazamıyorum		
69			
70		Sınav esnasında yaşadığınız sıkıntılar yönelik bilgilendirme	
71	Sınavlarda soruları biraz anlıyorum. Cümleleri okuyorum biraz anlamıyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
72			
73			
74		Derslerde yaşanan problemlere yönelik bilgilendirme	
75	Arkadaşlarım çok konuşuyor.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
76	Öğretmen ilgilenmiyor		
77		Problemlerin çözümüne yönelik bilgilendirme	
78	Öğretmene anlamadığımı diyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
79	arkadaşlar konuşunca kızıyor		
80		İşiten öğrencilerle ilişkilere yönelik bilgilendirme	
81	Arkadaşlarım beni biraz anlıyorum. Yazarak anlaşıyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
82			
83		İşiten öğrencilerle ilişkilere yönelik bilgilendirme	
84	Berber top oynuyor		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
85		Sosyal faaliyetlere yönelik bilgilendirme	
86	Futbol oynuyor. Basketbol		Görüşmeci

87	oynuyor		beklenen şekilde cevap verdi
88		Sınavlarayönelik bilgilendirme	
89	Çok soru var. Uzun cümle var.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
90		Bölgümlere yönelik bilgilendirme	
91	Bilgisayar biraz seviyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
92	bakarak anlıyorum		
93		İşiten öğrencilerle dersleri anlamada farklılıklarayönelik bilgilendirme	
94	Haa Konuşan arkadaşlarım		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
95	dersleri iyi benim kötü ben		
96	anlamıyorum onlar sohbet		
97	ediyor ben anlamıyorum		
98		Eğitim ve öğretim ortamlarına yönelik bilgilendirme	
99	Bilgisayarda resimli ders		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
100	anlatsın		
	Az konuşsun		
101		Müdür ve diğer personelden kaynaştırma eğitimi için alınan desteklere yönelik bilgilendirme	
102	Almıyorum		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
103		Gereksinim duyulan destek hizmetlere yönelik bilgilendirme	
104	Dersleri anlamada.		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
105	Sıkıldığımda yardım istiyorum		
106		Öğretmenlerden, müdürden ve ailenizden alınan desteğe yönelik bilgilendirme	
107	Destek almıyorum destek		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
108		Öğretmenlerden, müdürden ve aileden beklentilere yönelik bilgilendirme	
109	Öğretmen bana daha çok		Görüşmeci beklenen şekilde cevap verdi
110	zaman ayırsın. Birebir ders		
111	anlatsın. Müdür destek oda versin		

T.C.
BOLU VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI: 65723157/05.02.200-
KONU: Araştırma İzni

254

12 Şubat 2013

VALİLİK MAKAMINA
BOLU

İlgi : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 29.01.2013 tarih ve 26073066-605-90

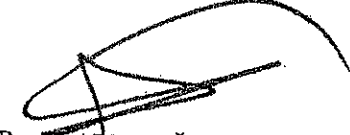
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Zihinsel Engellilerin Eğitim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Şengül ÜNGEL ve Tez Danışmanlık Görevini Yürüten Yrd.Doç.Dr. Nurhan Cora İNCE'nin "Ortaöğretim Kurumlarında Eğitim Gören İşitme Yetersizliği Olan Öğrencilerin ve Derslerine Giren Öğretmenlerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerilerin Belirlenmesi" nitel araştırmasına veri sağlamak amacıyla; İlimiz Merkez İzzet Baysal Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Zübeyde Hanım Kız Teknik ve Meslek Lisesi ve İzzet Baysal Anadolu Lisesi bünyesindeki işitme yetersizliği olan öğrenciler ve derslere giren öğretmenler ile 04/03/2013-26/04/2013 tarihleri arasında görüşme yapma isteği ilgi yazı ile teklif edilmektedir. Söz konusu çalışmanın eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması kaydıyla teklif Müdürlüğümüzce uygun mütâlaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; ohurlarınıza arz ederim.

EKLER :
1. İlgili yazı ve ekleri

OLUR
11/2/2013
Barış AKTAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Recep ALPDOĞAN
Millî Eğitim Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Şengül Eser. Doğum Yeri ve Yılı: Kırşehir ,10.05.1984.İlköğretim Okulu: Melikşah Ortaokulu,1996.Lise: KamanLisesi ,2000. Lisans: Karadeniz Teknik Üniveritesi, Özel Eğitim Bölümü, İşitme Engelliler Öğretmenliği, 2006.Yüksek Lisans: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019 .Çalışma Hayatı: Bursa Besmer İşitme ve Konuşma Merkezi,Gaziantep Ali Süzer İşitme Engelliler Okulu Bolu Rehberlik Araştırma Merkezi, Sanliurfa Siverek Gülabibey İlkokulu ,Bolu Canip Baysal Ortaokulu

İletişim Adresleri:

e-mail :sengul-ungel@hotmail.com

Telefon:(507) 649 40 81